

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિગ્રંથમાલ્યા ગ્રન્થાક્ક. ૮૪

શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય યોગનિષ્ઠ

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિ વિરચિત.

શ્રી આત્મશક્તિપ્રકાશ ગ્રંથ.

ભાણુસાનિવાસી શા વાડીલાલ ગણાલજીની દ્રવ્ય મહાપત્રી.

જાણી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શ્રી આધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ

હા. વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ. મુ. પાદરા

પ્રથમાવૃત્તિ   પ્રતિ ૧૦૦૦.

ઈ.સ. ૧૯૨૫   વિક્રમ મ ૧૯૮૧

અમદાવાદ ધી હાયમંડ ન્યુનિવર્સિટી પ્રેસમા

પરીખ દેવીદાસ ખનવાને દ્વારે

મૂલ્ય ૦-૪-૦.

નિવેદન.

શ્રી અખ્યાત શાસ્ત્ર પ્રમાણ મહત્વ હતા પ્રાચીન ધર્મી
ધર્મી શુદ્ધિસાધક સુદિ મહત્વ ગાના હા મા મહત્વ તરીકે
શ્રી આત્મસંનિવૃત્તિ મહત્વ પ્રાચીન શ્રી આત્મતત્ત્વ હતા
એના કરકમળમાં આ મહત્વ અદર હતા અમને આનંદ
વાર છે

પ્રાચીન અખ્યાત સદગુરુ મહત્વ ધર્મી શુદ્ધિસાધક
સુદિ પોતે ઉત્તમ મોટીના ગાની આત્માથી પુરવ છે તેમની
આત્મનાન મહત્વ રવાવની સંપિનીથી એળખાવતો આત્મ
તાનની અર્થે કર્યો આત્મોપયોગી મહત્વ સુદ્ધ આત્મ
તાનીએના દુષ્ટતાથી અમને નિસાનના વપો છે એમાં સુદ
નથી આત્માના સત્ય સ્વરૂપની, પ્રાચીન સમાપિ તથા પોતની
મહતાની તથા આત્મા પદમાં માની એકતાની ઉત્કૃષ્ટ અર્થો-
વાલો આ મહત્વ એ પુર મહારાજના સુદની વાનગીના છે
અને આત્માથી જો તેના વાચન તથા અભ્યાસથી પોતાના
આત્માને વધુ ઉચ્ચ ગણાવી આત્મ કમ્પાનુ સાધી શકે
અને એ મહત્વ શાસ્ત્ર પ્રત્યે આત્મ દિનેમુએ પાવો
એ અભ્યસના છે

ધન્યવાદ.

આ અંથ છપાવવામાં માણસાના શેઠ વાડીલાલ
ગુલાલજી તરફથી તેમના સુપુત્ર જીવરામભાઈનાં ધર્મ-
પત્ની મારોક બહેનના સ્મરણાર્થે શેઠ વાડીલાલ જગનલાલે
રૂ. ૨૫૧) આપ્યાં છે તે બદલ તેમનો આભાર
માનવામાં આવે છે.

પાદરો.
વસંતપંચમી ૧૯૮૧.

અં. ગાં. પ્રે. મંડળ.
વડીલ મોહનલાલ હિમચંદ.

શેક વાઢીવાય ગવાયજની પુત્રની પત્ની
 “આવિકાખાઈ માણેકખાઈનું હવનચરિત.”

માણસાના પોરવા માફ જે આવડ સા વાઢીવાય
 ગુનાલજના પુત્ર જે હવનલાના પત્ની આવિકાખાઈ
 માણેકમેને માણસાના માફ આવડના અમથાવાન હીગચદને
 ત્યા જન્મ લીધો હતો ત્રિસ ૧૮૪૨ લગલગમા તેમને
 આવિકા બેનકારના જે જન્મ થયે હતો તેમનું પમદ
 વર્ષની ઉમરે લગ ચુ હત ત્રિસ ૧૮૭૪ ના મામસર
 વડિ તેમને તેમણે દેહનો ત્યાગ યોઈ હતો તેઓ જૈનધર્મના
 પૂર્ણ અદાણુ હતા જૈનધર્મી માણસ પત્નીની જેવા મરવામા
 તનમન કનથી આત્મભોગ આપતા હતા જૈનધર્મના પુસ્તકો
 ઇલાવવામા તેમણે પોતાના હનકાળમા ૫૧ નારી મળ
 કરી છે તેમના જાગે માવનના અમથાલાન તથા તેમના
 જત્રીજ પોપટના વગેરે મગા વ્હાનને તેસામી રીતે ચાલતા
 હતા અને ત્રિસ જે તેમને માગી ત્રિજ મણો આપીને પોતાની

બેન તરીકેની ફર્જ જન્મવતાં હતાં. ગુરૂ મહારાજ આચાર્ય
 શ્રી બુદ્ધિસાગરશ્રીચરિ વગેરેની મેવા ભક્તિમાં તથા ઔષધ
 વગેરેથી ગુરૂભક્તિમાં ધન વ્યય કરીને પોતાના ધનની
 સાર્થકતા કરતા હતા. તેમણે આચાર્ય ગુરૂ મહારાજ બુદ્ધિ-
 સાગર શ્રીચરિનાં અનેક ધર્મ વ્યાખ્યાનો સાબળ્યાં હોવાથી
 તેમનું મૃત્યુ સમાધિ પૂર્વક થયું હતું, તેમણે સાધ્વીજી
 હરખશીજી, મુખતિશ્રીજી લાભશ્રીજી, અમૃતશ્રીજી વગેરે
 સાધ્વીઓની સેવા ભક્તિમાં અગ્રગણ્ય ભાગ લીધો હતો.
 પ્રતિક્રમણ, સામાયિક, મન, પૂજા વગેરે ધર્મકાર્યોમાં તેઓ
 આવિકા તરીકે ધાર્મિક જીવન ગાળતા હતાં, તેણીએ વિ. સં.
 ૧૯૬૨ માં અપાઠ મુદ્દિ આક્રમે એક જશી નામે પુત્રીનો
 જન્મ આપ્યો છે. તે જશીએ વ્યાવહારિક કેળવણી તથા
 ધાર્મિક કેળવણી લીધી છે અને તેણીનું લગ્ન વિ. ૧૯૭૬ના
 માગશર માસમાં માણસાના ગ્રાવક મેડ વાડીલાલ જગનલાલ
 માથે થયું છે. જન્મેનું જૈનધર્મ આરાધન કરવામાં શ્રદ્ધા-
 ભક્તિવાળું જીવન છે. એ પ્રમાણે તેમની પાછળ જશી

આવિકા પણ પોતાની માતાનું ધાર્મિક જીવન અનુભરીને
 ભવિષ્યમાં ઉત્તમ આવિકા થશે એમ ધરજવામાં આવે છે.
 સોડ વાટીના જનવાલે તેમની પત્નીની સલાહે આ પુસ્તક
 જાપાનમાં રૂપૈયા ૨૫૧) ની મદત કરી છે માણેકબેને
 સાધુ સામ્બીઓની સેવાભક્તિમાં અમુક ગ્રંથ મળી વખતે
 કરી છે, તેમથી સાધુ સામ્બીઓની સેવા ભક્તિ કરવામાં
 આવે છે પડિતના પગાર તથા આવા પુસ્તકો જાપાનમાં
 પણ તેમથી મદત કરવામાં આવે છે તેથી આવિકા
 માણેકબેને પોતાની પાછળ સાધુ સામ્બીની મેવા ભક્તિની
 જેવી સારી વ્યવસ્થા કરી છે તેનું શિખણ અન્યોને પણ
 સેવા નેણુ છે

‘આધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસાર’ મંડળ, ”

વિમ ૧૮૮૧ માય સુદિ ૧૨

પ્રસ્તાવના.

વિ.સં. ૧૯૬૨મા ચૈત્રમાસમા અમાગ શુર મહારાજ
શ્રી સુખસાગરજી મહારાજ સાહેબ સાથે પેથાપુર જવાનું
યત્ર હતું, વિ.સં. ૧૯૬૧ ના વૈશાખમાસમા અમાગ ઉપ
દેશથી પેથાપુરમા જૈનપ્રાતિક કોન્ફરન્સ ભગઈ હતી અને
તે વખતે શેઠ લાલભાઈ દવ્યતભાઈ તથા ગુલામઅદ દટ્ટા,
ગે' જમનાદાસ ભગુભાઈ વગેરે આવ્યા હતા પેથાપુરમા
૧૯૬૨ મા અમો ગયા તે વખતે માધ્વીજી રત્નશ્રીજી ધણી
માતા હતા તેમણે શુર મહારાજશ્રી ગવિસાગરજી મહારાજ
પામે દીક્ષા લીધી હતી ગ્લશ્રીજી ત્યાગી વૈરાગી ઉત્તમ
આરાધક સાધ્વી હતા. તેમણે ચૈત્રસુદિમા પેથાપુરમા દેહો-
ત્સર્ગ કર્યો. તેમની માથે હગ્ગશ્રીજી સાધ્વી હતા તે પણ
માધ્વીના અનેક શુભોચ્ચે યુક્ત ઉત્તમ સાધ્વી હતા તેમણે
અમદાવાદમા વિ.સં. ૧૯૬૭ મા દેહોત્સર્ગ કર્યો પેથા-
પુરમા શ્રી નેમિસાગરજી મહારાજને સત્યમાધુધર્મનો આદર્શ
જણાવ્યો અને ત્યારથી સાગર આવકસઘની સ્થાપના થઈ
અને શુર મહારાજશ્રી ગવિસાગરજી મહારાજને સાગરમઘની

કિ પ્રકાર વિગેરે મથો લખનાની સ્પૃશ્ણ તથા પ્રતિ
 ચાપુ હતી આત્મસક્તિ પ્રપશમાં જૈનશાસ્ત્રના વિરદ કંઈ
 પણ લખાપુ હોય તે ગીનાય સુરિયો વિગેરે જૂનચૂકની
 સુદિ કરે, એની પ્રાર્થના છે, તેમજ જૂનમા શ્રીમધ પાસે
 મારી માયુ પુ પેથાપુમાં વિક્રમસવત ૧૯૧૫ તથા
 ૧૯૬૮ તથા ૧૯૭૦ મા સીકાગમાં જવાનુ થયુ હતુ તથા
 ૧૯૧૪ જવાનુ થયુ હતુ તેમજ વિક્રમ સ ૧૯૭૧નુ તથા
 મ ૧૯૭૩ નુ તથા સ ૧૯૮૦ નુ ચેમાસુ પેથાપુરમાં
 મ્યુ વિક્રમ સ ૧૯૭૧ના નામાસા સુધીમાં સાગરગ-૭માં
 મે ત્ પડેના રજા દના તે રૂઝ કર્યા અને ઉપાશ્રય
 સખધી એક કમીની નીમાઈ, તેની મારફત ઉપાશ્રયને
 વહીવટ શર થયો શેઠ વર્ધમાનભાઈ તથા શેઠ જ્ઞાનાઈ
 જોડાભાઈ તથા હકમચંદ સુરચંદ તથા શેઠ લાખીપાદેખ
 તથા જોવરધન પારેખ વિગેરે શ્રી રવિસાગર મહારાજના
 વખતમાં ઉપાશ્રયમાં આવેવાન ભક્ત આવકો મળ્યાના હતા
 હાલમાં શેઠનાનચંદ દતેચંદ શા કેસવનાનમનસુખ, વહીવ
 નગીનદાસ તથા શા માણેકચંદ દતેચંદ, શા માણેચંદ
 જોવરધન, રણુગોડભાઈ કારભારી, શા ગીમનનાન સા
 બચંદ ગાંધી દત્તસુખભાઈ ગવચંદ, શા મણીનાનદીરામદ.

કારભારી હડીસંગ તથા સ્વરૂપચંદ હાથી શેઠ તથા ચુનીલાલ
 તથા સરકાર કેસવલાલભાઈ તથા શેઠ મણિલાલ બીખાભાઈ
 ડોહાપુરવાળા તથા ગાંધી દલસુખભાઈ તથા શેઠ બીખાભાઈ
 દોલતરામ તથા શા. મોતીલાલ પાનાચંદ, તથા રમણીકલાલ
 ગણાભાઈ તથા હીમતલાલ હડીસંગ, લાલભાઈ મણિકચંદ
 તથા શેઠ ફકીરભાઈ છનાલાલ તથા વૈષ્ણ ચંદુલાલ મગન-
 લાલ તથા વાટીલાલ લલુભાઈ તથા પ્રજુદાસ મોતીરામ
 તથા શા. મોહનલાલ હાથી. સકરચંદ હકમચંદ વિગેરે
 સાગરગચ્છના આવકો ઉપાશ્રયમાં પધારનાર સાધુઓની
 તથા સાધ્વીઓની સારી સેવા ચાકરી કરે છે. વિ. સં.
 ૧૯૮૦ માં અમોએ પેચાપુરમાં ઓમાસુ' ક્યુ ત્યારે ત્યાંના
 આવકોએ સાધુઓની સેવાલક્ષિમાં સારો ભાગ લીધો
 હતો. તથા વિક્રમ સં. ૧૯૭૩ ની સાલમાં સાગરગચ્છ
 અંતે વિમળગચ્છના આવકોને પરસ્પર ઉપાશ્રય સંબંધી
 તકરાર ચાલતી હતી તેનો નિવેડો પણ બંને ગચ્છના આવકોએ
 આ સાલમાં અમારા ઉપદેશથી પરસ્પર સંપીને હાલતો
 કરી દીધો-છે. વિમળગચ્છના આવકો પૈકી આગેવાન શેઠ
 શકરચંદ બલ્લાખીદાસ, શેઠ મનસુખભાઈ રવચંદ, વકીલ
 ગણાભાઈ હકમચંદ તથા વકીલ જોસંગભાઈ તથા શેઠ

રાશ્વર્યદ પુનઃપ્રવૃત્તિ તથા મેઘ ચક્રાભાર્તિ તથા મેઘ મોહનલ ॥
 તથા પારેખ અમયાશ્વસ વિમેરેએ સાગમ્ ૭ મંપની સાથે
 સંપ કરવામા આવેવાની જ્યો સારો જ્ઞાન સીધો દનો અને
 તેથી પેલાપુરના જન્મે મરુમા અ પની નકાગનો અર્થ આવ્યો
 છે અને દેરાસરમાં જન્મે પદના મેઘરો નિમાયા છે અને
 જન્મે પદના આકાશે દેગસગ્નુ તથા પાજરાપોજનું કામ
 અવાવવા માડ્યું છે પેલાપુરમા અમને ચોમાસામા તથા દે-
 કાગમા પની નિરતિ મગ્ન અને તેથી આત્મશક્તિ પ્રગટ
 તથા બીજા અથો પમ ત્યા સખાયા છે આત્મશક્તિ પ્ર-
 કાશમા જે કંઈ જીવચૂક દોષ તે સંખી વિદ્વાનોની સૂચના
 આવશે તે તેની તૃતીયા આરતિમા મુખ રો વધારો કરવામા
 આવશે આ પુનઃપ્રવૃત્તિ પ્રથમારતિ ખવ ન થઈ જતા તેની
 ધરુ માગની યવાથી દ્વિતીયારતિ નદા ૫ : ૧ મા આવી છે.

વિક્રમ સંવત ૧૯૮૧ પો. સુતિ ૧૭ વા. શુક.
 લેખક. જુદિમાગર
 મુ. લોદરા

शुद्धिपत्रकम्.

अशुद्धि.	लीटी.	अशुद्धि.	शुद्धि.
४	१८	राजत	शक्तिमान्
५	१८	व्यावहारिके	व्यावहारिके
३३	८	स.	सदस
६२	१८	पर्या	पथ्या
७०	२	शिक्षा	शिक्षा
७४	३	भातुभाव	भातुभाव
७४	१५	"	"
७५	१३	भातुभाव	भातुभाव
७७	१	"	"
७८	१०	"	"
८०	५८	"	"
८८	६	अभिनिविष्टा	अभिनिविष्टा
८८	१८	चेतन्य	चेतन्य
८९	१६	अवयोन	अवयोन

૮૨	૧	અનાદિમ્	અનાદિ
૮૫	૧૧	એતેન્દ્રિય	એતેન્દ્રિય
૯૬	૧	શક્તિશુ	શક્તિશુ
૯૯	૧૦	નિધાર	નિધાર
૧૧૧	૪	પશુ	•
૧૧૧	૧૬	પોતાતુ	પોતાનું
૧૧૮	૧૮	ભાવધર્મ	ભાવધર્મ
૧૨૦	૧	સઘ	સઘ
૧૨૩	૮	પૂર્વક	પૂર્વક
૧૨૪	૫	મિ	મિ
૧૨૫	૧૫	એટલા	એટલા

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળ તરફથી

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિજીઅન્યમાળામાં

પ્રગટ થયેલા અધ્યા.

અધ્યાંક	પૃષ્ઠ	કિંમત.
૧ કે. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૧ લો.	૨૦૦	૦—૮—૦
* ૧ અધ્યાત્મ વ્યાખ્યાનમાળા.	૨૦૬	૦—૪—૦
* ૨ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૨ જો.	૩૩૬	૦—૮—૦
* ૩ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૩ જો.	૨૧૫	૦—૮—૦
• ૪ સમાધિશતકમ્,	૬૧૨	૦—૮—૦
૫ અનુભવપત્રિચી.	૨૪૮	૦—૮—૦
૬ આત્મપ્રદીપ.	૩૧૬	૦—૮—૦
* ૭ ભજનસંગ્રહ ભાગ ૪ થો.	૩૦૪	૦—૮—૦
૮ પરમાત્મદર્શન,	૪૦૦	૦—૧૨—૦
* ૧૦ તત્ત્વચિંદુ.	૫૦૦	૦—૧૨—૦
* ૧૧ ગુણાનુરાગ. (આવૃત્તિ બીજી)	૨૪	૦—૧—૦
* ૧૨-૧૩. ભજનસંગ્રહ ભાગ ૫ થો		
તથા જ્ઞાનદીપિકા.	૧૧૦	૦—૬—૦
* ૧૪ તીર્થયાત્રાનું વિમાન (આ. બીજી)	૬૪	૦—૨—૦
• ૧૫ અધ્યાત્મભજનસંગ્રહ	૧૬૦	૦—૬—૦
• ૧૬ ગુરુબોધ.	૧૭૪	૬—૪—૦
* ૧૭ તત્ત્વજ્ઞાનદીપિકા	૧૨૪	૦—૬—૦

૧૮ ગદ્યસીમશ્લોક ભાગ ૧

૧૧૨

૦-૩-૦

૧૯-૨૦ આવકધર્મસ્વરૂપ ભાગ ૧-૨

(આવૃત્તિ ત્રીજી)

૪૦-૪૦-૧-૦

૨૧ ભગ્નપદ્મશ્લોક ભાગ ૬ ડો

૨૦૮

૦-૧૨-૦

૨૨ વચનામૃત

૨૩૦

૦-૧૪-૦

૩૩ યોગદીપક

૩૦૮

૦-૧૪-૦

૩૪ જૈન એતિહાસિક રાસમાળા

૪૦૮

૧-૦-૦

૩૫ આનન્દધનપદ ભાવાર્થ

૮૦૮

૨-૦-૦

(૧૦૮) સમદ

૨૬ અધ્યાત્મશાન્તિ (આ બીજી) ૧૩૨

૦-૩-૦

૨૭ કાવ્યસમદ ભાગ ૭ મો

૧૫૪

૦-૮-૦

૨૮ જૈનધર્મની પ્રાચીન અને અર્વાચીન સ્થિતિ

૬૬

૦-૨-૦

૨૯ કુમારપાન (દિની)

૨૮૭

૦-૧-૦

૩૦ થી ૪-૨૪ ગુપ્તસાગર ગુપ્તગીતા

૩૦૦

૦-૪-૦

૩૫ મુદ્ગલ્યવિચાર

૨૪૦

૦-૪-૦

૩૬ વિભાવુરહાત

૬૦

૦-૪-૦

૩૭ સાબરમતીકાવ્ય

૧૬૬

૦-૧-૦

૩૮ પ્રતિષ્ઠાપાવન

૧૧૦

૦-૫-૦

૧ ૩૬-૪૦-૪૧ જૈનગ્રંથમનપ્રચંધ.		
સંધ્યપ્રતિ, જૈનમીતા.	૩૦૪	૧-૦-૦
૪૨ જૈનધાતુપ્રતિમા શેખસંમદ ભા. ૧		૧-૦-૦
૪૩ મિત્રમૈત્રી.		૦-૮-૦
૪૪ શિષ્યોપનિષદ.	૪૮	૦-૨-૦
૪૫ જૈનોપનિષદ.	૪૮	૦-૨-૦
૪૬-૪૭ ધાર્મિક ગણસંમદ નયા		
સદુપદેશ ભાગ ૧ ભા. ૬૭૬	૬૭૬	૩-૦-૦
૪૮ ભગનસંમદ ભા. ૮	૬૭૬	૩-૦-૦
૪૯ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર ભા. ૧	૧૦૨૮	૨-૦-૦
૫૦ કર્મગોચ.	૧૦૧૨	૩-૦-૦
૫૧ આત્મનત્વદર્શન	૧૨૨	૦-૧૦-૦
૫૨ ભારતસંદકારશિદ્ધાંત કાવ્ય	૧૬૮	૦-૧૦-૦
૫૩ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર ભા. ૨	૧૨૦૦	૨-૮-૦
૫૪ ગદુલી સંમદ ભા. ૨	૧૩૦	૦-૪-૦
૫૫ કર્મપ્રકૃતિટીકાભાષાનર	૮૦૦	૩-૦-૦
૫૬ ગુરૂગીત ગુંદલીસંમદ.	૧૬૦	૦-૧૨-૦
૫૭-૫૮ આત્મસાર અને		
અધ્યાત્મગીતા.	૪૭૦	૦-૬-૦
૫૯ દેવચંદ્રન સ્તુતિ સ્તવન. સંમદ.	૧૭૫	૦-૪-૦

૧	કૃત્તિમ્મદ ભા ૧ લા	૪૧૬	૧—૦—૦
૧૧	ભજનપદમ્મદ ભા ૬	૫૮૦	૧—૮—૦
૧૨	ભજનપદમ્મદ ભા ૧૦	૨૦૦	૧—૦—૦
૧૩	પદસદ્ગુણે ભા ૩	૪૩૫	૧—૮—૦
૧૪	ધાતુપ્રતિભાસેષ મમદ ભા ૨	૩૪૭	૧—૦—૦
૧૫	કૃત્તિદ્વિએ ઇશ્વારાગોપનિદ્ધ ભાનાર્થવિરેચન	૩૬૦	૧—૦—૦
૧૬	પૂજનનમ્મદ દિનીપાત્રિ નથા અન્યપૂજાઓ મદિન ભા ૩	૧૦૦	૩—૦—૦
૧૭	સ્નાત્રપૂજા		૦—૨—૦
૧૮	શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર અને તેમનું અવનચરિત્ર	૩૦	૦—૪—૦
૧૯	શુદ્ધાપયાગ		
૨૦	દવામન્થ	૧૫૬	૦—૧૨—૦
૨૧	અભિક નુમેધ		
૨૨	કૃત્તિગીતા		
૨૩	સપત્તર્થવ્યમન્થ	૧૬૮	૦—૧૨—૦
૨૪	પ્રભસમાગ્નકર્ત્તવ્યમન્થ		
૨૫	સોકવિનાસક		

૭૬ ચેતકબોધઅન્ય		
૭૭ મુદ્દર્શનામુબોધ.		
૭૮ લાક્ષણિકપત્રાય અને જૈનધર્મ	૧૦૦	૦—૪—૦
૭૯ ચિન્તામણિ	૧૨૦	૦—૪—૦
૮૦-૮૧ જૈનધર્મ અને ખ્રીસ્તિધર્મનો		
મુકાબલો તથા જૈનખ્રીસ્તિ મંવાદ	૨૨૦	૧—૦—૦
૮૨ સત્ત્વસ્વરૂપ	૨૦૦	૦-૧૨—૦
૮૩ ધ્યાનવિચાર	૬૬	
૮૫ આત્મશક્તિપ્રકાશ	૧૪૦	૦—૪—૦
૮૬ સાંવત્સરિક લક્ષ્યાપના	૮૦	૦—૩—૦
૮૭ આત્મદર્શન (મણીચંદ્રજી કૃત		
સંક્રાંતિનું વિવેચન ૨૧)	૧૫૦	૦—૪—૦
૮૮ જૈનધર્મિક શંકાસમાધાન	૫૫	૦—૨—૦
૮૯ કન્યાવિકલ્પનિષેધ તથા બાલસગ્નિષેધ	૨૨૦	૦—૮—૦
૯૦ આત્મશિક્ષાલાવનાપ્રકાશ	૧૧૫	૦—૭—૦

ઘોડા માસમાં બહાર પડનાર ગ્રન્થો.

૧ આત્મપ્રકાશ.

૨ તત્ત્વવિચાર.

૩ જૈન શ્વેતાંબર ગ્રંથનામાવલિ.

૪ શ્રી દેવચંદ્રજી નિર્વાણ રાસ અને જીવનચરિત્ર.

૫ મોહુ નિમ્નપુર ટપાન
 ઉં વમોવિજયજી નિજ
 સંસ્કૃત મંથો.

- ૭ અધ્યાત્મગીતા
 ૮ આત્મમમાધિ ગતક
 ૯ આત્મસ્વરૂપ
 ૧૦ જીવનપ્રભોવ
 ૧૧ પરમાત્મ દર્શન

૧૨ ભગવત સમ્યક્ લા ૧૧ મો

આ નીચાનીચાગા મંથો સી ૧૨ નથી

મંથો મળવાના દેશાણા —

- ૧ વડીય મોહુનલાવ હીમચંદ પાઠરા. (ચુગરાન)
 ૨ આત્માત્મ ખેમચંદ સાણંદ (૨૨૧ અમલાવાદ)
 ૩ લાખરીઆ મોહુનલાવ નગીનદાસ ૧૮૨-૮૪,
 ભગવતજો કો — મુ.મં.

- ૪ શેઠ નગીનદાસ નાયચંદ લાખરીઆ મહેસાણા.
 ૫ શેઠ ચંદુલાવ જોક્ષદાસ, વિજયપુર જૈનજ્ઞાનમંથો
 ૬ જુકસેવર મેધજી હીરજી પાપપુતી — મુ.ખંધ.
 ૭ શા. રતિલાવ દેશવલાલ, મુ. માંતીજ.
 ૮ શ્રીમ. જુદિસાગર મંડળ, મુ. પેથાપુર.
 સાગરમંથો ઉ ૧૧૩૫

શ્રી આત્મશક્તિપ્રકાશગ્રંથ

ૐ અર્હમ્.

મંગલમ્

મત્થા જિનાધોશં પાર્શ્વે, પાર્શ્વેયક્ષેણ પૂજિતમ્ ॥

આત્મશક્તિ પ્રકાશોડયં, ગ્રન્થો વિતત્તન્યતેમયા ॥

સ્વસ્વરૂપથી અલિન અનનગુણાધીશ સર્ગુર પગ-
માત્માને ઉપયોગ પૂર્વક માગત્ય પ્રનમમા મહાશ્વર મન્ત્રે
હુ, નમુ હુ સત્તુ 'હુ, સ્મરુ હુ

જગત્ના પ્રેમી બધુઓ તમને એક વસ્તુ જે તમારા
હેદમા વિદ્યમાન છે તેની પ્રાપ્તિ થઈ નથી ત્યાં સુધી તમે
સત્યશાંતિ આનંદ મેળવી શકવાના નથી

જેની વિદ્યમાનતાએ તમે હાથી ચાવી શકો છો
હરો છો, ખાઓ છો, પીવો છો, તે અમૂલ્ય વસ્તુ પ્રતિ
જરા પણ લઈ તમે દીડુ છે ? અને તેના પ્રતિ જરા પણ
પ્રેમ કીધો છે ?

સર્વ જગત્ના જીવોને તે અમૂલ્ય અચિત્ત ચિત્તિ-

શક્તિમાનની ઓગળ કરાવતા, પ્રેમ કમવતા, આમ ત્રણ
વર્ગે છુ તે પ્રેમ ભાવથી સ્વીકાર્યો

તમે ચિંતાતુર છો શા માટે જ્યાં દુખના વિદ્યા
શામા મનને પ્રેરો છો ? આ આત્મવર્મમાં જોડાઓ
ખરેખર અત્ય સમયમાં વિગુણના પ્રગટની પેઠે ચિંતા
નહી થયે

તમે મસારના દુખથી પીડા પામો છો હાથ હાથ
કરો છો જે કોઈ મને છે તેની આગળ પોતાના દુખના
રહસ્ય રહો છો અને ગરીબ માથ જેવું દીન મુખ કરી
નાખો છો શા માટે એ સર્વ કરો છો ? તમે આત્મવર્મમાં
જોડાઓ આત્માને ઓગળો તેની નજીક જાઓ ખરેખર
તેનાથી તમને અપૂર્વ શાન્તિ મળશે

રાજા કે રાજાની કે બોમ્બી, જાન કે જીવ જીવા
પુરુષ શત્રુ વા મિત્ર પૂજક વા નિદક, સ્વગતીય વા
વિગતીય જે કોઈ રહો પોતાનું કત્યાણ છડી છે તે
સર્વ આત્મવર્મમાં જોડાઓ અને આત્મ જગીયાની નજીક
આવતા તમે સર્વ સમાન સુખી, સમાન ધર્મી, સમાન
શક્તિમાન, અને એક બીજાના ઉપર પ્રેમ દ્રષ્ટિથી જોનાર
દેખાશે નહીં સત્ય કહું છું

પ્રેમી બધુઓ ! તમારી દૃષ્ટિ જે જે પદાર્થોમા રાગી છે તે સર્વથી જેથી લેઈ જરા આત્મશક્તિ તપ્ત આ નદ અર્થે દૃષ્ટિ વાગે, નહીં તમે જે રૂપે છો ત્યાં તમે આની જશે.

દુખનો નાશ કરના અર્થે તથા સુખને પ્રાપ્ત કરવા અર્થે પ્રત્યેક મનુષ્યને આત્મ શ્રદ્ધા કેળવવાની ધણી અગત્ય છે રક મનુષ્યની રકતાનુ દુખ, જેને ધન અર્પણ દાગના તમે પ્રયત્ન કરો છો તો તે દુખ ટલે છે ખરું પણ તે થોડા કાળ પર્યંતજ્ઞ ભૂખ્યાને ભોજન આપી તમે તૃપ્ત કરો છો તો તેની મુધાનુ દુખ ટલે છે ખરું પણ તે એક ટકનું કે એક દિવસનુજ, આત્મ શ્રદ્ધાથી રહિત અતે દુખથી પીડિત રહેવાનો આમ હોવાથી ધનદાન, અન્નદાન, ડિગેરે પરાર્થોનું દાન અક્ષય સુખને મારે નહીં પરંતુ દરેક મનુષ્યોના નિરંતરના સર્વ પ્રકારના દુખો નાશ નાસી આત્મશ્રદ્ધાને પ્રગાવનાર જે કામ છે, તેનું દાનજ સર્વોત્તમ દાન છે એવું દાન અર્પનાર પરમશુભને પુનઃ પુનઃ નમસ્કાર થાઓ.

અમુક કામ તમે નહિ કરી શકો, એવું દાગીયા ભાગી નાખનાર નયન પ્રાણી આગળ બધુઓ વદશે નહીં,

આત્મ શ્રદ્ધા પ્રગટાવી એ મોટામાં મોટું દાન છે તો
આત્મશાન શ્રદ્ધાનો નાશ કરવો એ મોટામાં મોટું પાપ
છે, જ્યાં જાઓ, જોતી સાથે બેમો જોતી સાથે વાત કરો,
સા આત્મશ્રદ્ધાની પ્રગટતાના વચન વગેરે જોતી સાથે સ-
બધ ચાપ તેને આત્મશ્રદ્ધા પ્રગટે એમ વાણી વ્યાપાર ચ-
લાવો નહીં તમે જમતો હિદાર એવી રીતે કરો.

આત્મશ્રદ્ધાની મોઢા જાહેર કરવાની નથી પણ પો-
તાનામાં કરવાની છે પણ મનુષ્યોનો મોટો ભાગ દેહમાં
પોતે આત્માને શોધે છે ક્યારે ? દિવસના ચોરીસ કલાક
માંથી દસ ખાર કલાક તો બ્યવસારમાં ગાળે છે, અને વળી
કેન્નાક કલાક નિદ્રામાં ગાળે છે કેન્નાક સમય ઈશ્વર તી-
થના મંથા ઠોકવામાં કાટે છે અન્ય મમય પણ આ-
ત્મિક વિચારમાં જતો હોય તો ધન ભાન્ય ? અહો
કેરી બૂન થઈ છે પ્રેમી બધુઓ હવે તેની વર્તણૂક ગ-
ખો નહીં

જો તીર્થકરોના સૂત્રો ખરાં છે તો પછી મનુષ્યોએ
સુખને શોધવા આત્માને છોડીને બીજાં ઠોકણે શા માટે
કાફા મારવા જોઈએ ? મનુષ્યમાં આત્મા જો ન હોય તો
તે શું સંપાદન કરવા શક્તિમાન થઈ શકે ? સુખ પ્રાપ્ત

કરના માટે આત્માની શક્તિયોને જાગ્રત કરના શિનાય મનુ
બ્યનુ અન્ય શું કર્તવ્ય છે, જે સત્શાસ્ત્રો અને સત્ પુરુ-
ષોપર વિશ્વાસ છે તે આત્મજ્ઞાનના ઉપાયો મેંવે તે શું
તે તેનું ખરું કર્તવ્ય નથી ?

આમ કરે તો હું મહા વિદ્વાન થાઉં, અમુક કળા કરે
તો અમુક લાગરગમા ફાંટી જાઉં, અમુક પાસે જાઉં તો
અમુક વસ્તુ લેઈ આવું, અને ફાણે ઢેકાણે જાઉં તો
ફાણું કાર્ય સિદ્ધ કરી આવું, એની પન્થાશદ્જનર ધ્વિજાઓ
તમારા અત કરણુમા ઉદય થાય છે નહિ વાર ? અને ત
મારી ધ્વજાનુમાર વણે પ્રસંગે પ્રયત્ન કરી જોતા છતાં પણ
અનતજ્ઞાન અનતશક્તિના મૂળમા તમોએ પ્રવેશ કર્યો
નથી, અને અતૃપ્તિ અને અશાંતિની અગ્નિની મદાલવા-
લાઓ પ્રતિક્ષણે ચિતારૂપ વાયુથી લજ્જકા મારતી તમારું
હૃદય બાળેછે, તેનો અનુભવ તમે નથી જોયો વાર તેમ છતાં
અનગમા મુખ છે એ જ્ઞાન જૂની તમે ક્યા દોગે નથી
મારતા ? આ શું જણાવે છે કે તમને આત્મશ્રદ્ધા નથી

આત્મસ્વરૂપ પ્રતિ વળવું આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું,
અને આત્મસ્વરૂપમા રમવું, એ વિના વ્યાદારિક ના પાગ-
માર્થિક મુખનો ઉપયોગ નથી

પણ આત્મસ્વરૂપ પ્રતિ વગર શી રીતે ? આત્મ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ પ્રજ્ઞ શી રીતે ? તેના ૧૪ ઉપાયો કહેશે ? આત્મજ્ઞાન સુખનું નિધાન છે એવું સાબળી સાબળીને હમારા મન બહેન મારી ગયા છે સત્ત્વ મદાત્માઓ મહે છે કે આત્મજ્ઞાન નામ કરે નામ કરે એમ નાખા હાથ કરી કરીને કહે છે ને કે અથોમા પણ તેમ નખાયુ છે પણ આ માત્ર જ્ઞાન અભાગ જેવાએ શી રીતે રેડુ તેના કાંઈ પણ ઉપાય બનાવે છે ?

ઉપાયમા મહેવું પડશે કે—મનની શાંત અક્રિય અવસ્થા કરી.

શ્લોક

चित्तमेव हि संसारो, रागादिकेशयासितम् ॥
सयैष ते विनिर्मुक्त, भवात् इति कथ्यते ॥ ૧ ॥

અક્રિય થ એ તમે પોતેજ પગમાત્મા છે એમ સ્વ નુભવથી જાણશે

મનની અક્રિય અવસ્થા પ્રજ્ઞા માટે નાધનમાત્રનો ઉપયોગ છે તમને મન નકારે અર્થાત સરીતથી મનથી અક્રિય શાંત થતા સ્થિર થતા આનંદનું એટલે રાજ્યઓના

રાજા કેમ થવું તે કળા તમે સિદ્ધ કરી એમ નક્કી જાણવું.
આ કળા સિદ્ધ કરવામાં સર્વ મુશ્કેલીઓ રહેલી છે.

તમને આ કળા સિદ્ધ કરવાની સાચી આતુરતા છે ?
તેનો તમારા અંતઃકરણમાં વિશ્વાસ છે ? તે સંબંધી પ્રયત્ન
કરવાને તમે કટિબદ્ધ થયા છો ?

તમારા આત્મસ્વરૂપનો તમારે અનુભવ કરવો છે ?
તમને નિત્ય સંતાપ આપતાં અતૃપ્તિ અને અસંતોષનો
તમારે તિરસ્કાર કરવો છે ? અન્યજનોની પરતંત્રતા ત્યજીને
સ્વતંત્ર સ્વાત્માશ્રયી થવાની તમારી હચ્છા છે ? પ્રયત્ન
માટે જે સમયનો ભોગ આપવો પડે તે આપવા ઉત્સાહ
મજાશુભ ધરાવો છો ? અધૈર્યપણું છોડીને ફળની આશાએ
ધૈર્ય ધરવાની પ્રતિજ્ઞા તમે કરો છો ? કામથી પ્રયત્ન
કરીશું એવા દરીદ્રીના વાપદા છોડી દેઇ આજીવીજ પ્રયત્ન
કરવાને તમે સાવધાન થયા છો ? જો હા તો લક્ષપૂર્વક
શ્રવણ કરો.

પ્રાતઃકાળે નિત્ય તમે ઉઠતા હો તે કરતાં અર્ધો કલાક
વા કલાક વહેણા ઉઠો. તમારી નિત્યક્રિયાઓ શાંતથી કરો.
પછી આત્મસ્વરૂપનું અર્ધો કલાક વા કલાક સંશોધન કર-
વાના નિશ્ચયથી એકાંત સ્થાનમાં પ્રવેશો. તમારા આત્મિક

પ્રમત્તમા તમને કોઈ નિષ્કેષ પાડે નહીં તેમ પ્રથમથી સંગ
વડ કરી રાખે કોઈ ગમે તેવા અગત્યના મામ માટે મગવા
આવે તો પણ તેને મગશો નહિ

જે સ્થાનમા તમે બેસો તે સ્થાન સ્વચ્છ હવાવાળું
રાખજો, અન્યજનોના સંપર્કો સંભળાવ નહીં તેવી સગવડ
કરજો દશાગ્રૂપ વિગેરે કરજો પમાત્ પીછાતું ગરમ વા
પરજો હંધમા હિસાહની જાગૃતિ કરી સંચરતું કેન્દ્રીક
વખત સુધી સ્મરણ કરી પચાગનમ્ ૧૨ મનોહારા કરજો
હવે તમે તમારા આત્માપ્રતિ ઇતિ દોરજો, આત્મસ્વરૂપનો
અનુભવ સર્વાંશ પ્રકારે અક્રિય થવાથી ચાપછે, અને સ
ર્વાંશ પ્રકારે શરીર ઇન્દ્રિયો અને મનને ક્ષિપ્રદિત રિથર
કરના રિથર થતા મનમા વિચારો જુગ જુગ સપાસપ
પ્રવેશ કરી તેને આત્મપ્રતિ લક્ષ દેહ વારજો જ્યારે તમે
શરીરને કોઈ પણ ક્રિયા કરવા દેતા નથી પણ તેને એકજ
સ્થિતિમા લામે સમય પડી રહેવા દોડો, ત્યારે ઇન્દ્રિયો
તથા મન આપોઆપ અર્ધ ક્ષિપ્રદિત થઈ જાયછે એ
તમે જાણતાજ હશે આથી શરીરને અક્રિય કરવા માટે
પમાસન વા સિદ્ધાસન કે એવું બીજું કોઈ
યોગતુ તમને અનુકૂળ લાગે તે કરજો શરૂ.

મહુ તમ ન ગમ્મો પશુ સિદ્ધા ટગર મેસના હતા
 શરીરના સર્વ ગાત્રને વિચિત્ર મૂળે કારણ કે શરીરની
 સિધિય અવગ્યામા શરીરને વિચિત્ર મૂળે છે, આસન
 વાળીને પૂવ લિમુખ વા ઉત્તગલિમુખ બેસને શરીરની
 ક્રિયામાત્રથી રહિત થને એ પશુ અવધવને હનામો
 નરિ નેત્રની દ્રષ્ટિને મે જૂની મધ્યમા ગ્યાપને

એટલે ઉઘા નેત્ર ન જાય તો મહજ ઉચી પ્રપ્રિતિ
 દ્રષ્ટિ સ્થાપને પછી આખના પનકાગ મારવા છોડી દેને
 શરીરને એવા ક્રિયા ગહિત મરનાતુ છે મારે એ બાપતને
 પુન પુન સાદ કગવવામા આવે છે ઉધરસ ખાવી બગા
 સા ખાવા, મો ઉપર માખી આવે તો તેને હાથવતે ઉડા
 ડવી, એ નિગેરે શરીરની ક્રિયાઓ થોડી થોડી પશુ ચાનતી
 ગહે છે ત્યા મુખી શરીર ક્રિયા વગરતુ ચતુ નથી અને
 પરિણામે શાત અક્રિય અવસ્થા આપણે સાધવાની છે તે
 સધાતી નથી મારે એ નાની અગ્રી પશુ હનાવતા સા
 વધાન રહેને થોડીવાગ એ દ્રષ્ટિએ જમમધ્યમા જોઈ ગદ્ય
 પછી નેત્રને શ્રમ બજાવ એટલે ધીરથી નેત્રને બધ મૂળે
 અને લક્ષ ત્રિપુગીમા ચિર ચિત્તથી ગમ્મો મોઢ પશુ
 વસ્તુની થોડી આવે નહીં તેમ મરો વગી ચિત્ત વારવાર

ડમારગો નદી, ત્રિપુરીમા એક સખા તપુ કનાક સુધી
 દૃષ્ટિ મિથ થના પ્રથમ અનેક રમના જુન પ્રતિભાસમે
 વળી આગળ વધતા અનેક રમના ગોળા દેખામે પણ
 તેમા ચિત્ત જોવા પ્રેરમે નદી હો ચિત્તતો પોનાના લક્ષમા
 ને લક્ષમા રાખમે ત્રિપુરીના મધ્ય ભાગમા ઝમઝમ થતું
 તમને દેખારો આસપાસની નસો આકર્ષશે પ્રાણુ ઉપર
 મવા પ્રયાન કરમે નાસિમાથી આમોઆન ધીરે ધીરે
 વટેમે પ્રાણુવાયુ કેટલીક વખત તો એમ લાગમે કે જાણે
 બહા નીચાતો નથી જેમ જેમ ત્રિપુરીમા લક્ષ સ્થિર
 રહેમે તેમ તેમ સુખનો અનુભવ થશે તમે જાણે નવા
 સ્વરૂપમા આન્યા છો એવું જાણારો હિસાબને વધારશે
 તથા કનાક સુધીની લક્ષરત્તિ ત્રિપુરીમા રહે એ કદ એ
 દિવસમા બનવાનું નથી કરીને ગોળો વાળો એને તુરત
 ને તુરત સાખીઆ ખાવા એની શુદ્ધિ જો તમારી વર્તતી
 હોય તો આ માર્ગના તમે અધિભરી નથી પ્રતિદિન અ
 બ્યામ કરતા કરતા તમે મિનિટ બે મિનિટ વધવાના દી
 ટોડીના માહસની પેડે તમે સાદમ મૂંશો નદી તમારી
 આગળ એ તાટકનું માહાત્મ્ય અને તેનો અનુભવ હાથ
 હે જાણના છતા પણ મૂકવાનો નથી કાગળ કે મારો

અંતરાત્મા તે અરૂપ લખી દેવાની ના કહે છે એ સ્વ-
રૂપની વાર્તા તો શિષ્યની યોગ્યતા પ્રમાણે કહેનાય છે અને
યોગ્યતા થઇ છે, તેને હવે દેશદાળ ભાવથી કેટલા સાધન
પ્રાપ્ત કરાવના નોંધએ તે મુકના હાથમા વાત છે ગુરૂવિના
પોતાની મેળે જ સાદસ ઉગવે છે તે ખર તત્ત્વનુ ગહ્ય પામી
શકતા નથી અને હિન્દા બ્રહ્મ થાય છે, હવે આ વાત અહીંથી
રહેવા દેઇ તમને હવે તમને કરના લાયક મનુષ્યા જાણુ
ધુ પૂર્વોક્તરીત્યા બ્રૂમધ્યમા સ્થિત દ્રષ્ટિ ગળી તમે ધ્યાન
વૃદ્ધિ અર્થે પ્રયત્ન કરશો નામિકાદ્વારા શામ લેવાની ટેવ
પાડશો નાસિકાદ્વારા શામોશામ મહત્તર મકનાર પુરૂષ
આગેન્ય તથા બ્રજને પ્રાપ્ત કરે છે, અને મુખવાટે નિરતર
શામ લેવા મૂકવાથી નિર્મલતાને સમ્પન્ન થવું પડે છે અને
અનેક વ્યાધિઓના ઉત્પત્તિ પ્રમગ પામે છે

પ્રાણાયામનો અભ્યાસ કરનાગએએ નાકવાળે શ્વા-
સની ક્રિયા કરવાની છે અને બીજાએને નથી એમ નથી
સર્વને માટે આ નિયમ છે કોઇ પણ મનુષ્ય પ્રાણાયામનો
અભ્યાસ કરતો હોય અગર નહીં તોપણ ચોરીએ ક્યાક
નાસિકા વાટે શ્વાસ લેવાની જરૂર છે અમણ્ય મનુષ્યો કે
જ્યારે તેમને સરીગને મહેનત પહોંચે છે ત્યારે મુખ પહોંચુ

કરી જાડવા મરી જાય છે જૈસા તો સરીનો યાત્ર તાગના
 મુખથી દાડવા મરી જાય ■ ઓ તેથી નિર્મલ થતો
 સમય આવે છે નિર્મલ રોગી મનુષ્યો તો ઉત્તા મેલના
 જરા ચાલના શ્વાસ લેવા મૂંઝામા નામો બ ને મુખનોજ
 ઉપરોગ મે છે દમના ચાધિથી પીડાના મનુષ્યો નાસિ
 કાથી શ્વાસ લેવો ખીનકુન બરી ગયા હોય છે ઓ શ્વાસ
 ચ તા મોગ અગાજ સાથે મુખથી વાયુને મદલ કરે છે
 તથા મૂકે છે આ નમારો એના રોગીઓમાજ નદી પગ
 નીરોગી મનુષ્યોમા અવતોમ્વામા આવે તો નાનાં મોગ
 સન નામ્વારે વાયુ મદલ કરતો તથા મૂંઝાનો ન રે
 મુખવારે આ ક્રિયા કરે છે તેથી કેવી દાનિ થઈ છે
 અને યશે તેથી તે ભોકા અનાન રહે છે તેમને સમજા
 આપવામા આવે તો વ્યાધિનો કેતેક અશે નાશ થાય છે
 હવે સામાન્ય શ્વાસોશ્વાસની ક્રિયા આ નમારો કરવાથી
 જ્યારે લાભ થાય છે ત્યારે પ્રાણાયામની ક્રિયાથી તો
 અત્યંત લાભ થાય છે તે અત્ર કલ્પુ પડે છે શ્રી હેમચંદ્ર
 આચાર્યે આપણા બંડ નાલ અથે યોગશાન અથ જના
 વ્યો છે તેમા યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ,
 પ્રત્યાહાર, વાન્જા, ધ્યાન અને સમાધિ એ આઠ અ

ગનું સારી રીતે અનુભવથી વર્ણન કર્યું છે. પ્રાણાયામની ક્રિયામાં તેઓ મહા સમર્થ હતા. એકવીસ પાટા મૂકાવી એકવીસમી પાટ ઉપર બેસી નીચેની સર્વ પાટા ટાઢી નાંખાવી, આકાશમાં અધર ગદી લોકોને ઉપદેશ પણ પ્રાણુનો નિરોધ કરી આપતા હતા. એ શું સૂચવે છે ? તેઓ પ્રાણાયામ અનેક પ્રકારનો બાણુતા હતા, અને દરેક નાઠીઓના પ્રાણુને સ્તંભન કરવાની સૂક્ષ્મ કળાઓ દ્વ સાહમથી તેમણે પ્રાપ્ત કરી હતી. શ્રીચિદાનંદ વાકપૂરસ્કંદજી મહારાજ પણ આત્મશક્તિ તરફ વળતા પ્રાણાયામની સારી ક્રિયા કરી શકતા હતા, અને તે યોગિરાજની પદવી પામ્યા છે. તેમણે ચિદાનંદ સ્વરોહય નામનો ગ્રંથ બનાવ્યો છે તેની અંદર સ્વર સંબંધી પોતાના અનુભવ પ્રમાણે સારૂ જ્ઞાન આપ્યું છે અને તેમાંના લેખ સર્વ તે પ્રમાણે અનુભવથી ખરા પડે છે, યોગ સૈકાથી જૈનોમાંથી આધ્યાત્મિક વિદ્યા નહિ થઈ અને થતી જાય છે. જૈનોમાં કોઈ તે સંબંધી કોઈ પ્રયત્ન કરે છે તો કેટલાક મૂખાંતરો એમ કહે છે કે આવું તો આપણામાં નહોતું. પણ તે બાણુતા નથી કે કેવળ જ્ઞાનીની દ્રષ્ટિમાં કયી જાગ્યન અજાણી છે ? શું પ્રાણાયામ કરવાની ક્રિયા જૈનોમાં નથી. એમ કોઈ કહેશે ના

શી રીતે કહી શકાય તબ્બરો પુત્રા મોલુદ છે પ્રતિદા
 વખતે વા મંત્રના કાપ વખતે અમુકે પદ્માસન વા સિદ્ધામન
 દરેક એ પણ જૈનના મંથની-સિદ્ધ થાય છે આત્મ
 જ્ઞાન મેળવવાને માટે સરીર સ્વાસ્થ્યનાની પણ તરત છે
 અને તે સરીર સ્વાસ્થ્યના માટે પ્રાણાયામ આદિની પણ
 જરૂર છે એવું સમજીને શ્રી હેમચંદ્ર આચાર્યશ્રીએ આપણા
 ઉપર મોઠા ઉપકાર કર્યો છે માટે તેમની જાના મુખે
 ચાલી દવે મૂળ પોષ્ટ ઉપ આવી તેનું રિવે
 ચન શ્રીએ

આપણે જે દવા શાસના દેખીએ છીએ તે દવામાં
 રહેલા કચરાને ખાગી નાખનાર ગરબી ન જ રહી નસંગિય છે

ત્યારે નાસિંગવળી આપણે જાત તદ્દએ ગ્રીએ ત્યારે
 દવામાં રહેલા ધુળના રજાઓ કે એવો મીને નહિ જ મળ
 નસંગિયમાં ખાગી ગયે છે તે અદર જવા પામતો નથી
 પણ ત્યારે મુખમાં શ્વાસ લેવામાં આવે ત્યારે દવામાં
 રહેલા કચરાને ફેફસામાં જતો અડકાનનાર કોઈપણ રચના
 મુખમાં નથી, આથી મુખમાં શ્વાસોશ્વાસ લેવામાં રોગના
 ભોગ થઈ શકાય છે, વગી દહીના દીવભોમાં ત્યારે નાસિ
 ગથી શ્વાસ લેવામાં આવે છે ત્યારે દવા ગરમ થઈને ફે

ફેસામાં જાય છે, પણ મુખવાળે શ્વાસ લેવામાં આવે છે ત્યારે દંડીને દંડી દવા અદ્ય જાય છે, અને એનું પરિણામ એ આવે છે કે ઘણી દંડી દવાથી ફેફસા ઉપર ઓછ પ્રસંગે સોજો ચડે છે રાત્રે પહોંચુ મો મુઠ્ઠી સુનારને સવારે જ્યારે તે જાગે છે ત્યારે કામા તથા મુખમાં ઓ સ્ત્રી અનુભવ થાય છે આ સર્વ વ્યાધિના બીજકો શરીરમાં રોપાવાના ચિત્તહો છે

નાભિમના એ હિરેમાં પુષ્કળ વાગતી રચના થઇ હોય છે આ વાળ દવામાં રહેતા હુગના રજકણોને, રો ગજનક જાતુઓને તથા એવા બીજજ કચગને ફેફસામાં જતો અટકાવે છે, આ રોકાઇ રહેતો કચરો ત્યારે આપણે વાયુ બહાર કાઢીએ ત્યારે તે બહાર નીકળી જાય છે વળી ઉપરના ભાગમાં નાસિકાને આર્દ્ર રાખનાર ચીકણો રસ રહે છે, તે રસ પણ હુગ કચગને અદ્ય પ્રવેશના અટકાવે છે મુખમાં આમાં કશું જ નથી, અને તેથી શ્વાસોશ્વાસ લેના રોગના કારણો દેઈ ફેફસામાં પ્રવેશી જાય છે, કસરતની વખતે મનુષ્ય મુખથી દાઢે તો હાકલ જેવું નથી અન્યથા દાનિકા છે

હવાને શુદ્ધ થવાનું જે નાસિકાપત્ર તે દ્વારા થતું

દસા શ્રામ નથીકામા રવેશ • ની નથી ત્યાં સુધી તે દે
 કામા રવેશ કામારી શ્રી જે ન થતી નથી કામા રવેશ
 નાનિમયની મનુષ્યા નિા કનરો નામજાન્ય છે ત્યારે
 અત ની શક્તિ જોકે લાગી રહે । મનુષ્ય દરે છે જો
 એ • ધર્મો મરીને નગને વદા દાગે નામે છે

આપના નિત્યના પીસના જગમા ઓજગતીવરાજ
 કરીને તે રાજા નારોય પાખીમા જેવા બદ પડે છે
 તે ના રમે બનતી દસમા અને નાસિકાદારાશુદ્ધ થકેને
 શ્રમની અજ મોરી દસમા છે એ • અ • જ • ત્યાં છે
 બીજી અમ્યરક દસા • મુખથી શાસ લેનાર અશુદ્ધ રજા
 અજુ રહે છે અને નામિમયી શાસ લેનાર શુદ્ધ દસા
 અજુ રહે છે કેમકે લોકો નામિમના હિ નારા જગ
 પીવે છે અમ્યાસ વધવા એ • જારી જગથી ભરી તેનું
 નાગરુ નામના હિમા મળે આખી જારી મુખ પૂરક
 પી સમય છે આથી અનુના તથા મસ્તકના વિવિધ ના
 ધિઓ નામ પામે

સમજો કે દરે નાસિકાદારા શાસોશાસ લેવાનો કેટલો
 હવનો સુધારો છે • ત્યારે દરે પ્રાખ્યાયમ • વાચી
 આખા રારીગના આતરમા મેદુસામા કેટલા બધા દેરદર

વધ ઇવન પોપાય છે તે ચોગીઓ સારી રીતે જાણી
સકે છે

પ્રાણુપામ રી રીતે કરવા.

ધિ એટલે ડાબી નામિકાથી પ્રથમ વાયુ ઉઠગમાં
પૂરતો, અને જ્યાં સુધી ગળગમણુ થાય ત્યાં સુધી
ગેદવા દેઈ પમાલ પીંગળા એટલે જમણી નામિકાથી ધીમે
ધીમે વાયુ બાહિર કાઢતો પાછો પીમગાનામિકાથી વાયુપૂરી
કુલક કરતો અને રેચક કરી ધિ નામિકાથી વાયુ દળવે
દળવે બહાર કાઢતો પાછો ધિથી વાયુપૂરી કુલક કરી
પીંગળાથી રેચક કરી બહાર કાઢતો 'પાછો' પીંગળાથી
વાયુ ઉઠગમાં પૂરી કુલક કરી ધિથી રેચક કરી વાયુ
બહાર કાઢતો એ અનુક્રમે વીસ પ્રાણુપામ કરવાનો વા
૨૫-૩૦ પ્રાણુપામ કરવાનો મંદાવરો રાખ્યો પૂરક
કરના પ્રતેક સમયે જઈ આરુખતો માનસિક ઉચ્ચાર કાઢતો
અને કુલક વખતે પ્રતેક કાગે (દરેક કુલકકાગે) હું
આત્મકેવરૂપમય હું એમ માનસિક રૂપ સ્મરણ કર્યો
કાઢતો અને ગેદવા એટલે વાયુ બહાર કાઢતો વખતે 'સર્વ
અશાંતિને દૂર કરુ છું આ પ્રમાણે માનસિક ગતિ પ્રત્યેક
રેચકમાં કાઢતો આસન પદ્માસન કે સિદ્ધાસને ૬૬ રાત્ર

ખજો આમ સંધ્યા સવાર મધ્યાહ્ન અને રાત્રે આ અનુ
ક્રમ પ્રમાણે વીસ વીસ પ્રાણાયામ કરજો બે તથા મહીનાની
સતત ક્રિયાથી તમારા શ્વનમા ઉચ્ચ ફરફાર માનુષ પ શે
ખાવાનો જોરાકે ત પત્તિ પ્રમાણે હીકે રાખજો તેમા પણ
દૂધ ઘીનો મહાવરો રાખજો મળસાફ ઉતરે એટલું જન
નેવાનું છે આ પ્રમાણે ક્રમ બાર મહીના સુધી પ્રથમ મહ
સ્થાનાસમા હોયતો ચલાવો

તમારી આ ક્રિયાની શરૂઆતમા સૂચના કે તમે
સર્વશ્વે ઉપર પ્રેમભાવના ગમતા થીખજો જનતમા
કોઇ હાથી હોય, કોડી હોય, મ કોડી હોય કે નાનો સરખો
છોડવો હોય તો પણ તેના ઉપર નિરતર પ્રેમભાવ રા
ખવો જોઇએ શત્રુ અને મિત્ર સર્વત્ર દિત ઇચ્છો, પાપ
અદિતતો કાઢિનું નજ ઇચ્છો અને સ્મરણમા રાત્રે કે—
તમાગ અત કરણના દોષથી તમે શત્રુનું ભક્ષુ ઇચ્છતા
નથી શત્રુનું ભક્ષુ સા માટે ઇચ્છતા નથી, જો તમાર મન
દોષીક રહે છે અને તે દોષીય મનથી તમે દોષ રહિત
શી રીતે ચઇ ચકસો સર્વ દોષ મનના કાઢી નાખો ત્યા
સુધી તમારું મન દોષી છે ત્યા સુધી તમે પ્રેમસ્થાન શી
રીતે મની રાકો, સર્વ શ્વના ઉપર શુદ્ધ પ્રેમ વસાવો 'ત્યારે

શુદ્ધ પ્રેમના બોગી બનો. એ પ્રેમ દયામય છે. તેથી તે શુદ્ધ છે. આવી ભાવના આત્મા વિના મન નિર્મલ બનવાનું નથી અને નિર્મલ મન વિના હિય એણિ પ્રાપ્ત થઈ શકતી નથી. સત્જનો, આ પ્રેમ સ્વાર્થ બુદ્ધિનો નથી માટે તે અહર્નિશ સેવજો તમે પ્રભુનું ભજન કરો છો. પ્રભુની ઉપાસના કરો છો. પણ તમારું મનનિર્મલ થયા વિના તે પ્રભુ ભજન ઉપાસનાથી જે સુખો પ્રાપ્ત થાય છે તે મેળવી શક્યા નથી. તમારે અંતઃકરણ જેમ જેમ ભૂત માત્ર ઉપર દયાવાળું અને પ્રેમની લાગણીવાળું થવું જશે. એટલે તમે તેમ તેમ શરીરની અંદર રહેલા આત્મારૂપી પરમેશ્વરની અધિક સમીપમાં આવના જશે અને તેમ તેમ તમે સર્વ કાર્ય સિદ્ધ કરનારી એકામતાને સંતર સિદ્ધકરતા જશે.

સર્વ સંકટ માત્રથી તમારે રક્ષણ કરનાર કોઈ અ-
મોલ્ય શસ્ત્ર તમારે જોઈએ છીએ? તમારા અંતઃકરણના
સર્વ મળને કાઢી નાખનાર બળવાન ક્ષારની તમારે ઇચ્છા
છે? જ્યાં જાએ ત્યાં તમને વિજય મળે એવી કોઈ દેવી
જડી શુદ્ધી તમારે જોઈએ છે? હા તે એજ છે કે ભૂતમાત્ર
ઉપર અમર્યાદ પ્રેમ ચલાવો અને તમને અનુભવ થશે કે
મેં અપૂર્વ વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી છે.

અજ્ઞાતોવાનને તે અનુભવ ક્યાવિના સમગ્રતઃ તેમ
 નથી હિપ્તનો કેમ ઉત્પત્તિ નાશ કરાવે છે અને મતિને વિશુદ્ધ
 કરી તેને આધ્યાત્મિક જ્ઞાનનો વિગેર પ્રમથ પ્રદલ્ય કરવા
 ચોખ્ખ કરે છે પદ્માસન વા મિદ્ધાસન બાધી પૂવાભિમુખ
 બેસવું નેન બધ કરવા-પછે એમ જાનના મરતે કે રા
 રીતમા રચા જતા અનંત સન્નિમાન હુ અનંત સુખમય
 હુ અનંત આનંદમય હુ તમને જેરી રીતે કાવે તેરી રીતે
 માનસિ, જાપ હિપ્તના વાકેરોનો પડ્ધી ટાપુ સુધી મરતે
 વચ્ચમ અન્ય વચ્ચુઓનું સ્મરણ થઈ આવે તેને તમે
 વારને વા મદાપિ અન્યથાથે તુ સમગ્ર વિગેર જોગથી થતુ
 લેાય તો-નુબેથી જોતના જોતના જાપ કરગને અને નીચે
 પ્રમાણે આત્માની શ્રુતિમા લીન થતે

સ્મરણો પકજ આત્મા, આનંદનો મદાર ॥
 આત્મ,ત પરમાત્મા, દેહ દ્યાવ્યો ધાર ॥ ૧ ॥
 શાશા સૃષ્ટા શુ કર્મ ? શીદને કરવો શોક ॥
 મિત્રજ સૈથી આત્મા, નદિ મારામા રોગ ॥ ૨ ॥
 અલગ સ્વરૂપી હું સદા, મારામા ચહુ સુખ ॥
 મનના ધર્મે વેરજેર, કોવે વિવિધ દુઃખ ॥ ૩ ॥
 સુશમય આત્મ હુ સદા, જયજય આત્મદેવ ॥
 અનંતશક્તિ સ્યામી તુ, તુદિ દેવાધિ દેવ ॥ ૪ ॥

એમ જણાવવારે આરવાઈ કે વિગેષવારે સુખી થઈને
હરી તેનો અર્થ ચિતવતો તમારી ધનિષ્ઠ કેટલેક રહે
અને તમે જાણે અતરંગમા નીનતાનિ અનુભવે રહે
એમ દેખાશે

હિપ્પના વચનના ભાવમા લેટમો કાગ મિત્રો
જાન રહેવાય તેટલો કાળ રહેવું પડી ધનિષ્ઠ અર્થ રહે
પ્રાણાયામ પાંચ સાત મિનિટ કરવા તે રહે મિત્રો
વચ્ચામા યથાશક્તિ પ્રવેશ કરવો જે મિત્રો, અર્થ
પૂર્વે સિદ્ધ થી અત્યંત હીન જાનવી રહે તે રહે
પ્રકારે નિત્યભાવના કરતા કદાચ અર્થ રહે તે રહે
અનુભવ થશે

અનત જન્મોથી પોતાને મુક્તિ અર્થ રહે તે રહે
થયો કે એના સાધકને માત્ર વૃદ્ધિ રહે તે રહે
બહિર્ગત્મભાવનું વિચરણ થઈ અર્થ રહે તે રહે
જાતન ગદે એ જાનવુ અનર્થ રહે તે રહે
કદ થઈ ગએલા બહિર્ગત્મભાવનું અર્થ રહે તે રહે
ભાવની ભાવના કરવા આ અર્થ રહે તે રહે
પ્રકારે એ અનર્થ રહે તે રહે
પરવા નિયમ-મેળ સોખના અર્થ રહે તે રહે

પણ નિર્મૂળ થોવા ન હોવાથી પુન પુન તેના નિરાશ
 કરતા પણ તે અમર થાય છે. હું કુર્બાન છું, ગરીબ છું
 મારું શું થશે ? મારા પુત્રોનું શું થશે, નિલાવ હી રીતે
 બની રહેશે ? અમુક પ્રશ્નરે સાધના નહિ રહી તેા અમુક
 માઠ કાટલું ધડી નાખશે, આવા આવા અનેક વિચારો
 સયમ સાધવા પ્રયત્ન થએ ના માધ્યમના અત કરણુમા
 વિશેષ કરવાને મારે લામ જોઈ લેવી જણા હોય છે, સાધક
 પોતાના સ્વરૂપમાથી આડો જ્વર છે કે દુર્ગત તેના અત-
 કરણુમા સંપાસપ તે વિચારો પ્રવેશ કરી માધ ને બાધક
 બનાવી દે છે. શ્રી વીરમણુના પુત્રસાવક આમ બનતું
 જોઈ તેણે પણ મહારામો નહિ આમ જનતુ એ અનાદિ
 માગથી અશુદ્ધ બાનના જોરે થતા છે તેમનેજ આજે
 આવો અનુભવ થાય છે એમ કહી નથી પણ પ્રત્યેક સયમ
 સાનનાર પુરને પ્રથમ આવોજ અનુભવ થાય છે આથી
 તમારે નિરાશ કે આગસ્ટ બનવાનું કંઈ કાટલું નથી તમે
 વીરમણુના ઉદ્ધોગ ઉપર ખ્યાન આપો તેમણે કેવડાના પ્રામ
 કરવા સાડાનાર વર્ષ પર્વત ખ્યાનાવ્યા ત્રાણી હતી વાન્યો
 આમેા કે દુરત કંઈ કેરી પામ્નની નથી નિશાગમા બે
 કે દુરત કંઈ એમ એ ની પની મેળવાતી નથી સરે.

વર પણ ટીપે ટીપે લગાય છે, તમને પ્રથમ નિશાળમાં
 બેઠીને પેનવડે એકડો કાઢના કેટલી મહેનત પડતી હતી
 તેને ટેકાએ હાન તમે કેટલી જ્ઞાનની ઉચ્ચ સ્થિતિ મેળવી
 છે એ શું જૂની ચયા ? મારે ધૈર્ય થશે અભ્યાસ કરો,
 અભ્યાસ અને વૈરાગ્યવડેજ આ મનમાં ઉના વિદ્યેપોતો
 જળ કરવા ઉધોગી ચલુ થટે છે અભ્યાસ અને તેની પુષ્ટિ
 કરનાર વૈરાગ્યવડે મનનો જળ કરવો, લેવ પણ કઠીન નથી
 શું તમારા હૃદયમાં પાછો બહિરાત્મભાવ (સસારભાવ)
 ઝડપ્યો છે ? વિકારોનો હૃદયમાં પ્રવેશ થયેનો અનુભવાન છે ?
 ચિંતા અને ભયવડે પાછા તમે આકુળ થયા છો ? કંઈ
 દગ્ગત નથી પુનઃ સાવધાન થાઓ, નેત્ર મીંચો, અને
 પુનઃ આત્મભાવના કરો તમે જાણોજ છો કે એમના
 એકજ વિચારને પુનઃપુનઃમગ્નમાં મનન કર્યાથી તે વિચાર
 રતા સરકાર દદ થતા જાય છે અને તે વિચારથી સિત્ત
 પ્રકાશના વિચારોના સરકાર દુર્ગળ થતા જઈ પગિણામે
 નિર્મૂળ થઈ જાય છે આથી પરમાત્મમુખની ઈચ્છાના
 વિચારોને પુનઃપુનઃ મનમાં ઝુરાવ્યા કરવા અને વિરોધી
 વિચાર સ્ફુરે કે તેના પ્રતિ અનક્ષ કરી આપણો ઈચ્છેનો
 અનુ જ વિચાર સ્ફુનવવો, અને તેમાં ધૃત્તિને જોડવી, મ-

નથી તેમા વૃત્તિ ન જોડાય તો આપણો પરમાત્મ સિચાર
 મોટેથી બોલવો એકવાર, દસવાર, મોવાર, દળારવાર મોલવો
 વા સોડહુ એટલે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર ગુણમય
 શરીરમા રહેતો આત્મા તેજ હું પરમાત્મા હું અન્ય
 હું નથી એમ સોડહુ પદનો સ્કંધકાર પૂર્વક મુખથી જાપ
 કરવો, અને અર્થ ચિંતનતા જરૂર એટલે ચિત્તવૃત્તિ અન્યત્ર
 જતી અગ્રકશે તમારું મન સિચારના કુદમ મારતું તમને
 લાગે તો સોડહુનો મોટા અર્થથી જાપ ચલાવવો મનકું
 કદિ આમતેમ કહે તો છે કહે તમારે તેના સામુ ન જોતા
 જાપની મેનદ્રેન પુરપાપ છોડી મૂકી પ્રિય બધું આવો
 આમદ ઘોડા માન ગરી રાખશો તો પગ ચિત્તવૃત્તિના
 માથામા ગજ ધાવા છે કે તે તમારે તામે નેતા થાયજ પ્રિય
 સાધ સાધનોમા હોય નથી પણ કલા પ્રમાણે ઉદ્યોગ કરનામા
 હોય છે સાધનો કે સુચુર્યોનો આજે દુષ્કાળ નથી પણ
 ઉદ્યોગ કરનારાઓનોજ દુષ્કાળ છે કરવાનું શું છે તે કોને ખબર
 નથી તમે કાઈ ચોર ઘોડે સમજી શકે છે પણ બધાને સો
 મળુ રતી તગાઈમા સતા સતા ચઢિસાજ લોકના અધિપતિ
 બનવું છે તે સી રીતે બની શકે ? દસ કે વીસ દિવસ પ્રય
 ત્ન કરી નિખો જણાયા કે તુરત અભ્યાસ છોડી દોડો

અને વાતો કહતા કહતા નાહવા અને તેમ ધરેા ઠા તે રી
રીને અને ૧ લાઇએ પ્રયત્ન કરે પ્રયત્ન કરે.

સાવધાન થાઓ, તમારે તો પ્રયત્નનેજ ચિતામણિ
રત્ન જાણી નકામી નાતો તથા આજસને ડાડી પ્રયત્નનેજ
ગત્રીદિસ કયાં કરવો, જેઓ પ્રયત્ન કરવાના નિશ્ચયો સેવે
છે અને પ્રયત્ન કરે છે તેમને સાધ્યસિદ્ધિ થાય છે પ્રિય
ભાઈ ' વાતના વજ ધવાનાજ નથી તમારી નકામી આતાના
ગમેજી પપોગ દેખીના જેની પેડે ફાગી થયા વિના
ગહેવાના નથી, એ નિશ્ચય માનજે કરવાનું હોય તે અમ
તમા મૂકો, જે કરવાનું હોય તે વર્તમાનકાગમાજ કરો
કારણ કે વર્તમાનકાગનોજ પ્રયત્ન વિજ્યની વરમાળા ત
મારા હાથા આરોપના છે

ને તમે વિધિપૂર્વક એટલે એકાગ્રચિતરી આ ક્રિયા
કરજો તો તમાગ મરીગમા અનખ્યપ્રેની આત્મા વ્યાપી
ગહેવો છે તેનો અનુભવ થશે થોડા દિવસમા અનુભવ નહિ
થાય તો કેનાક દિવસના અભ્યાસ પડી પણ અસર થશે
તમને અપૂર્વ શાન્તિ તથા સુખનું લાભ થશે, તે શાન્તિ
અને સુખ આત્માનુભવીજીવોજ પામી ગદે છે

નથી તેમા વૃત્તિ ન જોડાય તો આપણો પન્માત્મ વિચાર
 મોટેથી બોલવો એમાર દશવાર મોવાર, દશરવાર બોલવો
 વા સોડહુ એન્ને માન, દર્શન અને ચારિત્ર 'ગુણમય
 શરીરમા રહેતો આત્મા તે / હું પરમાત્મા હું અન્ય
 નથી એમ સોડહુ પનો જમાર પૂર્વ મુખથી જાપ
 કરવો અને અર્થ ચિંતના જાણુ એન્ને ચિત્તવૃત્તિ અન્યત્ર
 જતી અન્યકમે તમારૂં મન વિચારના કુદમ મારતુ તમને
 સામે તો સોડહુનો મોટા સ્વથી જાપ ચલાવવો મનક
 મિ આમનેમ હું હું હું તમારે તેના સામુ ન જોતા
 જાપની મેનદ્રેન પુ પાપ છોડી મૂકવી પ્રિય બધું આવો
 આમદ થાડા માસ જરી રાખજો તો પત્રી ચિત્તવૃત્તિના
 માયામા ગળ વા-વા છે કે તે તમારે તામે નંદો થાવજ પ્રિય
 ભાષ સાધનોમા હો નથી પણ કલા પ્રમાણે ઉદ્યોગ પ્રવામા
 હોય છે સાધનો કે સુગુરુઓનો આજે કુષ્કાજ નથી પણ
 ઉદ્યોગ પ્રવામા એનોજ કુષ્કાજ છે કરનાવુ શું છે તે કેને ખનર
 નથી તવે કોઈ થોડ થોડ સમજી શકે છે પણ બધાને મો
 મધુ રની તજાધમા સતા મૂતા ચઉદરાજ સોમના અધિપતિ
 જનવુ છે તે સ્ત્રી રીતે બની શકે દશ કે વીસ દિવસ પ્રય
 ન કરતા વિધો જણાયા કે પુરત અભ્યાસ છોડી દોડો

પાકો કરવામાં જતા સમયથી આકુળ વ્યાકુળ થતા નથી તેઓ મુદ્દ ચિત્તભાવને અપ સમયમાં જુએ છે, તેથી ધૈર્ય અને સ્થૈર્યથી મુદ્દ પાયો નાખજો શરીર બાહ્ય પ્રદેશમાં એકાગ્રતા પૂર્વક સ્થિર થતા તેને આત્મ લક્ષ્યમ્યજોમાં સ્થાપજો, પણ યાદ રાખજો કે બાહ્યપ્રદેશોમાં ચિત્તવૃત્તિ ચિર ખગમર ન્યા સુધી ન થઈ હોય ત્યાસુધી તેને ચિર ના પ્રયત્ન જરી રાખજો, અને એક કનાક ઉપર ખરાખર બાહ્ય પ્રદેશોમાં ચિત્તવૃત્તિ સ્થિર થઈ એટલે આત્મનાટક ન્યજોમાં ચિત્તવૃત્તિ સ્થાપજો અનુક્રમ યાદ રાખજો, બાહ્યસ્થ જોમાં કોઈ પણ પદાર્થ ઉપર ચિત્તવૃત્તિ સ્થાપવી હોય ત્યારે જે ચક્ષુને મટમાં પાડના સ્થિર આખથી જોવા કરવું ચક્ષુમાંથી જવ આવે તો તે લુપ્તી નાખવું, અને પાછું જોવા કરવું એમ ચક્ષુને તકનીક ના પડે ત્યા સુધી જોવા કરવું તેમ કરતા કરતા એક કનાક સ્થિર આખ રહે અને ચિત્ત પણ સ્થિર થઈ જાય ત્યાસુધી અભ્યાસ વધારવો, આવી રીતે બાહ્ય પ્રદેશોની સાથે બાહ્યનાટક જેણે સિદ્ધ કર્યો છે તેને મુકુતમ મળતા અને કેટલી ક્રિયા શિખનતા મેસ્મેરીઝમ જ નહીં આપડે છે અને તે પ્રયોગમાં તે ફાલી શકે છે વા તમે સવાના પહેરમાં સાજવે રૂગવા જાઓ ત્યારે આખા ત ફ

તમે આત્મ તરફ લક્ષ રાખી જનસમુદાયને અધિન ન
સેવવું જોઈ છે કે —

દોષત મન તમ ચલણતા, જગલે સગ નિમિત્ત.

જન સંગી દોષે નહિ, તાતે મુનિ પ્રગમિત ॥ ૧ ॥

સાવિવેકી વાચકો આ શિક્ષા ધ્યાનમાં રાખી આ
તમ ધ્યાનમાં પરાપણુ ચાલે તમે એકાંત જગ્યામાં સ્થિત થઈ
તમામ આત્મસ્વરૂપના વિચારમાં તત્પર રહેવું, આ
જગતમાં વા યત્ન નિર્જનપ્રયત્નમાં વિધિપૂર્વક બેઠી રહ
દિશામાં ભટકના મનને તમારા લક્ષસ્થાનમાં જ બદલવું
એકે પોતાનાથી બે હાથો છેડે કેાઈ પગથી મૂકી વિનય
મનુષ્ય કવચિત્ સ્થિત ચમુધી જોઈ રહે તે અને ગિય
ચિત્ત એક કનાક પર્યંત રહે ત્યાં સુધી અભ્યાસ કરે તે અને
જ્યારે ખાલપ્રયત્નમાં ચિત્ત એક દેશમાં જાય જાય છે
એમ નક્કી થયું કે પછી તમે નાભિ નાસામ દુબનો અમ
ભામ બ્રમખ લામ, ઉપર ચિત્તરતિ એમમ મરવા ત્યા
લગ રાખવું

ઉતાવળ મરણ નહિ હજારે હજારે તમે તે માયમાં
પ્રવળને ધૈન્ય નાભિ નાસામના ધ્યાનના પ્રત્યેક ક્રમને
રહી રીતે સાધવું જે સાધકો પાવાને પાકો કરે છે અને તેને

પાકો કરવામાં જતા સમયથી આકુળ વ્યાકુળ થતા નથી. તેઓ સુદૃઢ ચિત્તભાવને અરુપ સમયમાં જુએ છે, તેથી ધૈર્ય અને સ્થૈર્યથી સુદૃઢ પાયો નાખજો. શરીર બાહ્ય પ્રદેશમાં એકામતા પૂર્વક સ્થિર થતાં તેને આંતર લક્ષ્યસ્થળોમાં સ્થાપજો, પણ યાદ રાખજો કે બાહ્યપ્રદેશોમાં ચિત્તવૃત્તિ સ્થિર ખરાબર જ્યાં સુધી ન થઈ હોય ત્યાંસુધી તેને સ્થિર કરવા પ્રયત્ન જારી રાખજો, અને એક કલાક ઉપર ખરાબર બાહ્ય પ્રદેશોમાં ચિત્તવૃત્તિ સ્થિર થઈ એટલે આંતરત્રાટક સ્થળોમાં ચિત્તવૃત્તિ સ્થાપજો. અનુક્રમ યાદ રાખજો, બાહ્યસ્થળોમાં કોઈ પણ પદાર્થ ઉપર ચિત્તવૃત્તિ સ્થાપવી હોય ત્યારે બે ચક્ષુને મટકાયા વિના સ્થિર આંખથી જોવા કરવું. ચક્ષુમાંથી જલ આવે તો તે જુસી નાંખવું, અને પાછું જોવા કરવું એમ ચક્ષુને તકલીબ ના પડે ત્યાં સુધી જોવા કરવું, તેમ કરતાં કરતાં એક કલાક સ્થિર આંખ રહે અને ચિત્ત પણ સ્થિર થઈ જાય ત્યાંસુધી અભ્યાસ વધારવો, આવી રીતે બાહ્ય પ્રદેશોની સાથે બાહ્યત્રાટક જોણું સિદ્ધ કર્યો છે, તેને સુરગમ મળતાં અને કેટલીક ક્રિયા શિખવતાં મેસ્મેરીઝમ જલદી આવડે છે અને તે પ્રયોગમાં તે ફાવી શકે છે. વા તમે સવારના પહોરમાં સાંજે કરવા જાઓ ત્યારે આકાશ તરફ

દટિ સ્થાપી ચિતારતિ ચિત્ર કરતે તથા રના પદાગ્રા જ
 વ્યંગ્યમા ન દક કરે તે પશિમ દિગ ના અદક ત
 દટિ ચિતર ગણી એમમન કરતે આ સત્ત્વ પર્વતિ ન
 આકાશ તરફ દટિ નખી ન દક કરતે ન દક એમ કય
 સમમન થના પીગા કે ગા સમ રની એની નોનાએ
 દેખામે, પણ તેમ એવ તક સમ દો નતિ આ
 આગળ રપતે ઉત્તર વધ તે ક મંદારીય એની
 નિમન રખતે

જામ માટે આકાશના કરત ન રાપે તો પ્રભુની
 નતિ સામુ એમ નમર્યા દેખી ચિત્ર ચિતારતિ ગણતે
 પ્રભુની એમ તીર્થગની મનિના સામુ તો વચક કરતી
 અને પણ ઉત્તર કય છે, પણ વાદ રખતુ એવા કેમ
 હાથ નદી ત્યા આ પ્રમ જે મનિના સામુ તેમ પ્રમ રવ
 રપ મનિને મરી એમી નમરે લાખા આખા વિના તન
 રહેવ પ્રભુની એમ તીર્થગની કેમ પણ નાની ના ને ગી
 પીના ઉપર પણ રતિ ચિત્ર થતા ન દક કરે, આ
 પરમામાના એમ પ્રમ કરવ તારે મુ તમે મનિને
 પણ માનવારા હોવા અવરજ પરમામા તીર્થગ
 રવરખો એમ થતા મનિપુત્ર એક દાર છે આ તેથી તે

દોષ રૂપ નથી પણ શુભ રૂપ છે. જેઓ મૂર્તિપૂજનું ખંડન
 કરે છે તેઓ આત્મોન્નતિનાં શિખર ઉપર જવાનો નીચેનાં
 પથથીવાને તોડી નાંખી અદ્ય સામર્થ્યવાળાં મનુષ્યોને શિખર
 ઉપર આવવાના સંભવોનો નાશ કરી નાંખે છે. આશ્ચર્ય
 જેનું એ છે કે-મૂર્તિપૂજનું ખંડન કરનારા પોતે જ
 નિરાકાર પરમાત્માનું ધ્યાન ચિંતવન કરી સંકલ્પ સમર્થ
 હોતાં નથી; જો તેઓ પ્રમાણિકપણે પોતાનું અંતઃકરણ
 તપાસી જુએ તો તેમને સ્પષ્ટ લાગે એવા વિના રહે તેમ
 નથી. કે તેમની વૃત્તિ ધ્યાન કાળે નિરાકાર પરમાત્માના સ્વ-
 રૂપ સાર્થે લેખાર પણ સંબંધવાળી થયેલી હોતી નથી. તેઓ
 ધ્યાન કરે છે ત્યારે તેઓનાં અંતઃકરણમાં જે સંદેહ
 વિકલ્પનાં તોફાનો આવતાં હોય છે તેજ દર્શાવી આપે
 છે કે-ધ્યાનના ક્રમથી ધ્યાનનો ક્રમ સિદ્ધ કર્યાવિના એક-
 દમ નિરાકારનું ધ્યાન કરવાનો કુદકો મારવાથી તેઓની
 તેથી દુર્દશા થાય છે તે જણાય છે. ગ્રાંટકે વા ધ્યાનકાળે
 તેઓની વૃત્તિમાં જગતનાં દગ્ગરો અને લાખો ચિત્રો એક
 પછી એક હિતાં હોય છે. માર્ટે ક્રમનાં અનુસારે એયત્ન
 કરી પ્રતિમા આદિ માનવાં તે બહુ સાફ હતાપણુ ભરેલું
 કામ છે. જેઓ બાહ્ય ગ્રાંટક સાધવા ખરી નિષ્ઠાથી પ્રયત્ન

શીત થાય છે તેમને સમગ્રયુ છે કે-આર્ભમા પાત્રવદક
મા મૂર્તિનુ આલનન લેવાથી ચિત્તવૃત્તિની સ્થિતિ
સુલભ રીતે અને અત્ય વખતમા સધાય છે તેમ અન્ય
રીતે થતુ નથી

પાશાત્ય પ્રભમા પણ ચિત્ત વૃત્તિની સ્થિરતા સાથે
પ્રતિમા (મૂર્તિ)ની અમલ્યતા સમગ્રવા લાગી છે વૈદ્યદે
ડિયો નામનો એક અગ્રેજ વિદ્વાન હથુના ભાનેને બોધ
દેતો કહે છે કે-હથુનું પરમ મનોહર રમ્ય ચિત્ર વૃત્તિની
એકામતા સાધવામા પ્રવળ સાદાઅરપ થાય છે મૂર્તિનુ
સૌન્દર્ય કદખના સક્તિનુ આકર્ષણ કરે છે મૂર્તિ એ એકા
અતને માટે તથા પ્રભુના સુબોના સ્મરણ માટે મદામોદ
સાધન છે શુ આ વિદ્વાનના સ્વાતુભન ઉપગ્રથી મૂર્તિ
મૂળની હિપોગિતા તમને અપ્પ નથી થતી ? પૂર્વે કહ્યુ તેમ
વચ્ચત નિરાકારનુ તો ધ્યાન કે ચિત્તન થતુ જ નથી
જ્યા ધ્યાન કે ચિત્તન થાય છે ત્યા કોઈ પણ પ્રકારની
કલ્પના હોય છે, અને આ કદખના નિરાકાર નથી પણ
સૂક્ષ્મ આકારવાળી હોય છે, એટલે કે તેમા આકાર સહિત
ચિત્તવન ભગેલું હોયજ છે એ અધ્યાત્મ શાસ્ત્રના અન્યા
સમ સારી રીતે જાણે છે ત્રિવેણી સમજે કે પરમાત્મા

તીર્થંકર પ્રભુ પ્રથમ અરિહંત તરીકે દત્તા ત્યારે સાકાર
 દત્તા અને પશ્ચાત્ શરીરને છોડી મુખ્તિ પદ પામ્યા હવે
 વિચારો કે નિરાકારનું તો પ્રથમ જ્ઞાન નથી તે નિગાહર
 સ્વરૂપ કેવી રીતે ચિન્તવું ? તેનું જ્ઞાન નથી અને સાકાર
 પ્રભુ પરમાત્મા તીર્થંકરની મૂર્તિ વા પ્રતિમાનું ધ્યાન પૂજન
 ન કરવું તે કદાચહી નિરાકારનું લગણું છે, મારે સત્ય યો-
 ગિયોના પથને અનુસરી ક્રમે ક્રમે પરમાત્મપદના શિખરે
 ચઢી સકાય છે વળી જેમને યથાર્થ યોગતત્ત્વવિત્ સદૃશ
 ગ્રાહ હોય તો તેમની જામીનું આલમન ઘડી ધ્યાન કરવું
 નાનકડું પ્રવેશ અને શ્રુતિ ચિત્ત કંચી ભક્તિ અને અદ્વા
 સ્થિતિ તમે પ્રતિમા વા મુર્તિની જામી હિપર ત્રાટકે કરશો
 અને સ્વયં સાધકો તો અગમ્ય પરમાત્મ સ્વરૂપ યોધના
 પાત્ર થઈ રહેશો આ પ્રકારે બાહ્ય પ્રદેશોમાં ત્રાટકે કરી તમે
 અન્તરમાએ તે નાશિ નાસાઅ ત્રિપુગી વિગેરે સ્થાનમાં ત્રાટક
 કરજો, તમારી શ્રુતિ તે તે અતરૂના સ્થળે આપજો, અને
 મને તેવા વિદ્યેષના કારણો હિષ્ણ થાય તો પણ શ્રુતિને શરી-
 રની બહાર કરવા દેવા નહિ, જેમ રૂપના દુર્ગચી (દિકાચી) રૂપની
 મહાર જવાનું નથી અને કુસમાને કુસમાજ તેને રમણ
 કરવું પડે છે તેમ તમાગી શ્રુતિને લક્ષેતા આતરસ્થાનમાંજ

રમણ કમવજો એવો સર્વ પ્રકારના સમર્થ પ્રવાસથી અ
 વ્યાસ પાડજો, અને આ પ્રમાણે શરીરના કોઈ પણ આત્મ
 પ્રદેશમાં એમના અમ ઉપ તમારી રૂત્તિને વણ કયાક સ્થિર
 રહેવાનો અભ્યાસ સિદ્ધ થના આગળ છ કરવું તે તમને
 યોગ્યતા પ્રમાણે મુખેમુખ કહેવામાં આવશે કારણ કે તે
 ઉપજો અભ્યાસ બીજા ભૂમિકાનો છે તેના લાયક હવે
 તે ભૂમિકામાં પ્રવેશ કરાવવામાં આવે છે, યોગ્યતા થયા
 વિના દ્વિતીય ભૂમિકામાં પ્રવેશ કરાવવામાં આવતો નથી
 કારણ કે અયોગ્ય ને પરીતા ક્યાં વિના તત્ત્વ આપવાથી
 શરૂને મક્ક જોખમ વેશવું પડે છે અને સિધ્ધિને વિદ્યા સર્વ
 થી નથી પુત્તકો તો એક દિસિ દેખાડનાર છે પણ ત
 જ્વલાનના ખગ રહસ્યો તો શરૂગમનાથીજ પ્રાપ્ત કરી
 શકાય છે

આ પ્રમાણે તત્ત્વ સાધકો તમેજ નણ કયાક આન્તર
 વાટક સિદ્ધ કરો. પાઠન કરી છે
 એમ સમજો આત્મશ્રદ્ધા
 રાખજો તો પણ
 તમારે જોન
 આપ

સમજે કે, જ્ઞાનની સ્વર્ણરૂપી અસરમાં મૂંઝવણોજ છે.
 કેંઈ મંગળમાં ભરી મૂંઝવણી નથી. એમ તો પુસ્તકોલ-
 લોમાં જ્ઞાન ભરી મૂંઝવું છે, ત્યાં કામલોમાં તે ભરી મૂંઝવું
 છે. પુસ્તક પોતાનામાં ભરેલા જ્ઞાનેનો ઉપયોગ કરી પોતાનું
 દિન સાંધી શકું નથી, અને તમે પણ તમારા મંગળમાં
 ભરેલા જ્ઞાનેનો ઉપયોગ કરી તમારું દિન સાંધી શકતા નથી;
 તેથી તમે છવં છતાં પણ બેડપુસ્તક જેવા થઈ રહ્યા છો.
 આત્મશ્રદ્ધા વિના તમારા દિલમાં સંદેહ સંશયો પ્રગટે
 છે. ભરેલું આમારમાં ઉનાર્ધો વિના મહાસાગરના બંજળ
 જેવું અમર્યોદ્દેહીય તો પણ તે નકામું છે. જાગ જ્ઞાન
 લાડ કેમ બનાવવા તેનો વિધિપાક શોઝમાંથી જાળીને મુખે
 રાખનારનું પેટ ભરાયું નથી. પરંતુ બળેસા વિધિને આમારમાં
 મૂંઝવાથીજ પેટ ભરાય છે; જેમ આત્મશ્રદ્ધા અધિક તેમ
 અધિક વિગત અને શંકા અનુભવવાનું પ્રાપ્ત થયું હતું છે.
 હું સર્વ કરવાને સુમર્ષ થઈ કેવ પ્રકારની જ્ઞાન-
 શ્રદ્ધાને પ્રત્યેક રૂપે જામવું શકાઈ નહીં તમારા કાંઈમાં
 પ્રગતિ કરે. તમે તમારા અજ્ઞાનમાં જાળીને વિધાન
 કરો. ઉદ્યમથી સર્વ કાર્ય નિર્વહાય છે, જાળીને મહાપરો
 અવનાર પામ્યા છોએ તે પણ શુભા વિદ્યમાની પામેલી

કીએ અને દેવદોકમા જાણુ તે પણ શુભ ઉદ્ધમથીજ
સમજવુ પુણ્ય અને પાપ પણ શુભ વા અશુભ ઉદ્ધા
મનાજ ફળ છે

ઉદ્ધમેન હિ સિધ્ધિતિ કાર્યાણિ—ઉદ્ધમથીજ સર્વ
કાર્યો સિદ્ધ થાય છે, તમે ઉદ્ધમ એવના સેવના વચ્ચમા
માફી જાતને કાર્ય પાતુ મૂંઝા તો તેમાં તમારા પ્રયત્નો
જ દોષ છે મારે હુ કરીશ કરીશ ને કરીશ એ પ્રકારની
આત્મમદ્દા મદી જાણેહ કટિ કસીને આચારમા મૂકો ત
પાતુ ન જાણનાર મનુષ્ય નદીમા કે તળાવમા પ્રવેશના કરે છે,
મારે તેના મિત્રો જેમ તેને જાગાતકાચી નદીમા ધસડી
જાણ પડી અહર છાડી દે છે અને હાય હતાવવાની
તેને ફરજ પાડી કેમે કેમે તત્તા શિખરે છે તેમ
આત્મવેદપત્ની સમિત સ પાલન કરતા કરતી તમારી જ્ઞાતિને
અજાતકારથી તેમાં ધસડી જાઓ અને આત્મમદ્દા પ્રમાણી
તેને ક્રિયા કરવાની ફરજ પાડે આ કાર્યમા જે તમને
પ્રીતિ હશે પણ અમદાથી એન્સે તે મારાથી કેમ થાય તેમ
જાણી અટક્યા હજો ? આવા ત્રણ માર પ્રયત્નથી તમને તમારા
સામર્થ્યમાં વિશ્વાસ પ્રગટમે—અને વિશ્વાસ પ્રગટના અધિક
વેગથી ક્રિયા થતા તમે સત્ક વિજયને પ્રાપ્ત કરશો

સત્ય સાધકો ! સત્ય તમારા શરીરમાં છુપાયેલું છે. તે આત્મામાંજ છે. તેની અંદર અનંત શક્તિ ભરેલી છે. તેની અવગણના કરી અન્યત્ર ક્યા આત્માને શોધો છો. કંઈમાં ચિંતામણિ રત્ન છતાં અત્યંત દૂર પ્રેંગોમાં ચિન્તામણિ શોધો છો. પ્રિય તત્ત્વસાધક ! તમે ધરથી બંદાર ગયા હો. અને એવામાં તમને ખમર મળે કે તમારે ઘેર તમારા દેશના રાજા તમને મળવા આવ્યા છે આ વાત તમે સાંભળી કે તુરત ધસમસવા દાકતા દાકતા આવી ધરમાં જુઓ છો; માર્ગમાં તમને કોઈ રોકે તો તેના ઉપર તમે ખીન્નઈ જાઓ છો, અને ગૃહમાં પ્રવેશનાજ તમે કહિરો માર્ગતા આમ તેમ જુઓ છો. પ્રથમ ખંડમાં ન મળતા રાજા ક્યા છે ક્યા છે; એમ પૂછો છો ? એવા અનેક રાજાઓ પણ તેની ઘુલનામાં ન આવે એવા અસંખ્ય પ્રદેશી, અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતચારિત્ર, અનંત વીર્યના આમી દેખાતા તમારા શરીરમાં ખીરાજમાન છે. તેનાથી તમે જાણો છો, પ્રયત્ન કરો છો, એવો આત્માજ પોતે પરમાત્મા શરીરમાં વ્યાપી રહેલો છે. મર્વ તીર્થકરો કહે છે કે તેના તરફ લક્ષ આપો. એમ કહે છે તોપણ તમે તે તરફ લક્ષ આપતાં નથી, અને તે વાતને સત્ય માનતા

નથી અને માનોડો તોપણ તે આત્મરૂપ પરમેશ્વરને
 જોવા અદ્ય પશુ પ્રયત્ન કરતા નથી અને પ્રયાન કરે
 છે તોપણ વ્યભાષી નિરાશ થઈ મૂકી દોડે તમે તમારા
 શરીરમાં ધ્યાનદૃષ્ટિથી જોજો તો આપોઆપ અનુભવજ્ઞાને
 આત્મા જણાશે તમે પરમેશ્વર તમારી પાસે જા તમારા
 હૃદયમાં જા મનુષ્યગતિમાં જણાવવાનો નજર જતા
 તમને જોવાની યરજ નથી જોવાની નરજાશ નથી તો
 તમારા આત્માને તમે દેખી રહ્યાના નથી અને નમે તે
 આત્મામાં રહેતું અનન્ત સુખ ભોગવી સકવાના નથી
 નહીં એ ખરી વાત માનજો મ ગા નદી ઉત્તરમાં છે મ ગા
 મ ગા એમ કરે છે અને દક્ષિણ દિશા ત દ ધમ્યા જાએ
 છે તો શી રીતે મ ગા નદી દેખજો બાઈ સમજો સમજો
 તમારી જૂન તમારી એજ સમજ દૂર કરા જ ય કોઈ
 મહેવા આવજો નહિ ખાવા પીવાની ત વા કરવાની મિત્રા
 દિને હજવા મળવાની ધ્યનકારના અત્યથ કામો કમવાની
 તમને નરજાશ મગે છે નાટમે નેદકો જોવાની અને રમન
 ગમત કરવાની તમને નવરજાશ મગે છે જો હ યમાં
 આત્મરૂપ પરમાત્માને ઝાંધવાની એ જાવાની તમને નવ
 રાશ મળતી નથી જહુ સાડ જાગર રૂપા કરો મોજરાખ

મારો બહાનુ ખ શોધ્યા કરો ચિન્તામણિ રતનની ઉપેક્ષા કરો પ્રેરો, અને ધૂમાડ ના બાતક લરી લરીને બહુ માણી કરી દો આખરે તમારી પેની ખાતરી ખ થશે અને અને સ્થિતાનુ કુખ જણાયે છે મન મન્દિ રમા આત્માના ઈર્ગન કરના પધારને

હેલ દેવળમા અસંખ્યપ્રદેશી દેવ વમે છે, એવુ તમે શ્રદ્ધાપૂર્વક માનોછો તેની ખાતરી સી ? જો તમે માતા તાજ હો ? સરીરમા પરમાત્મા છે તો સ્વા તમે તેને ગોધા પણ તમે સ્વા નથી ગોધના એ શુ દર્શાવે છે ? એ જ કે તમને સરીરમા આપી રહેના અસંખ્યપ્રદેશી પરમાત્મા મત્તાએ છે તેની ખાતરી નથી, ખાતરી થઇ દોય તોપણ તમને અગલ જણાઈ નથી જવામા જળ છે એવુ જણના જતા તુર મનુષ્ય નામાથી જળ કાઢ નાનો પ્રપલ ન કરે તો શ સમજવુ ? એજ કે તેને દહી તરમ બગાડ ના નથી અથવા આજમુનો એ દી છે તેમ તમે પણ સરીરમા પરમેશ્વર જતા તેની ખાતરી કરી તમે તેનુ અગલ કગતા નથી તેથી એમ મિદ થાય છે કે તમારે જેની જરૂર નથી અથવા તમે આજમુના એ દી હો આત્મા એ શુ છે ? સર્વમુખનુ નિધાન છે, સમગ્ર

કન્યાશુનો ભગાર છે સમગ્ર વ્યવસ્થાનો મહોદધિ છે કેવલ્ય
 જ્ઞાનનો નિધિ છે સુખ, ઐશ્વર્ય, કન્યાશુનો તે તમો રાત્રી
 દિવસ છુટો છે એ પ્રાપ્ત કરના તો તમે રાત્રી દિવસ
 મરી મો છે એ પ્રાપ્ત કરવા માટે રાત્રી કે દિવસ તમે
 જોતા નથી તમને કે દાદ, જૂખ કે તપસ તમે જોતા
 નથી, અને તે સુખ કન્યાશુ મેળવવા જન્મથી તે મરણ
 પર્યંત અપાર પ્રયત્ન કરે છે એ તેવા ભયકર સ્વર્ગમા
 કે દેશાતર જવું હોય તો સુખનેમાટે તમે જાઓ છો,
 મરણનો ભય પણ મળના નથી, તેના કરતા જેમા સત્ય
 અનન્ત સુખ રહેલું છે એવા આત્મરૂપ પરમાત્માના
 સામુ તો કદિ પણ જોતા નથી, તે પરમાત્માનું જ્ઞાન પણ
 સદૃશ પાસેથી સાબજતા નથી અને સદૃશ જે તમને
 તે આત્મરૂપ પ્રશ્નનું સ્વરૂપ સમજાવે છે તેપણ તમને
 તે તરફ પ્રીતિ થતી નથી, આ સર્વ શ બતાવે છે કે
 તમે તે પરમાત્માના સુખનો અનુભવ જાણો નથી, અને
 તે તરફ લક્ષ્ય આપ્યું નથી

ખરેખર સુખ અંતરમા છે, જાણ પદાર્થમા સુખ
 નથી, શાંતિ ખરેખર આત્મામા જ છે, જાણ નથી, રા

નવાનું સુખને પોતાનામાં શોધે છે ત્યારે અત્તાની સુખને જગત્તા દ્રવ્ય પદાર્થોમાં શોધે છે

યાદ રાખો, યાદ રાખો કે સુખ આત્મામાં છે, આત્મામાંથી જ તે સુખને પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન સેવો એ કદી પણ નિષ્ફળ ન જાય એવો અમોઘ હિપાય છે.

મુઠ્ઠા સુખ સાધકો ! મમજો કે-હોજમાં અથવા ટાંકીમાં બહારથી આણીને ભરેલું જળ થોડા દિવસમાં ખાલી થઈ જાય છે, ખરું પાતાળ ફોડીને કુવામાં કાઢેલું પાણી સદા અખૂટ રહે છે, લામટ તે પાણીને પાચ પાચ કોસવડે કાઢવામાં આવે તોપણ તે ખૂટતું નથી, આ રું વાત તમારા સમજવામાં નથી, મમજો છો તોપણ તે પ્રમાણે વર્તાવું નથી આ રું ઓઢી ખેદકાંક વાત છે

આત્મા એ પાતાળી રૂવો છે, અને તેમાંથી સુખ રૂપ જળ પ્રાપ્ત કરવાને જેઓ અતઃ પ્રયત્ન સેવે છે, તેમને સુખ અનંત મળે છે, આત્માનું સત્ત્વ સુખ કદાપિ નષ્ટ થવાનું નથી

આ કથાનું તાત્પર્ય રું છે ? જેજ કે આત્મસ્વરૂપ પ્રતિ અભિમુખતા તાંધવી-આત્મસ્વરૂપમાં સલગ્ન થવું વૃત્તિની એકાગ્રતા પૂર્વકે આત્મધ્યાન કરવું એ સર્વ

પ્રકારના પ્રયત્નોમા શ્રેષ્ઠ પ્રયત્ન છે એ સિદ્ધાન્ત સાથે
 લાસતો હોય તો એ સિદ્ધાન્ત સ્વીકારો અન્ધશ્રદ્ધાથી
 સ્વીકારતા નહીં પરંતુ ન્યાયપુરસ્કર વિચાર કરીને તે સિ
 દ્ધાન્ત સ્વીકારો. યથાર્થ સ્વીકારવાની તથા યથાર્થ જ્ઞાતાની
 પ્રથમ આવશ્યકતા છે તમે સકલ વિચારે દૂર કરો
 વિચાર ઝોલા કરો તો આ આત્મમતિ અભિમુખતા
 સાધો આત્મધ્યાન અને રોગધ્યાનના સકલ વિચારથીજ
 અનેક પ્રકારના શરીરની ગ્યના થાય છે પરલાવસંકલ્પ
 ચિકલ્પ એજ મતિ આગતિો હેતુ છે કાલીવાસની પેઠે
 તમારા મનમા જગજ વિચાર ઉભરાતા દો નદિ કોઇ પણ
 વસ્તુ સંબધી ચિન્તાના વિચારો કરો નદિ ચિન્તાના વિ
 ચાર એ ઉધેદી સમાન છે જેમ ઉધેદિ જેને વાગી
 તેનો નાશ કરે છે તેમ ચિન્તાના વિચારો જેને નાગ્યા
 તેનો નાશ કરે છે મારે તમે જગજ વિચારને મનમા
 રહેવાની જગા આપો નહીં જો તે મનમન્દિરમા ખરાબ
 વિચારોએ પ્રવેશ કર્યો તો આખા મનમન્દિરને ખરાબ કરી
 નાખવાના, અને તેથી મનમન્દિરમા આત્મરૂપી પરમેશ્વર
 ખીરાજમાન થશે નહીં એ ખરાબ વિચારોથી મનમન્દિર
 અપવિત્ર થઇ જશે નહીં આ વાત ખરી સમજજો હો

માટે ખરામ વિચાર આવતા તુરત તેને ઝેરવા, અને સારા વિચાર કરવા, અગત્ય સાગ અધ્યાત્મપુસ્તકે વાચના બેસી જવું જા ખરામ વિચારો એક પછી એક પ્રસંગવદ્વાત્ જોરથી મનમાં પેસવા આવે અને તે તેમ કર્યા ખમે નહીં તો તમો હંમે સ્વરેથી સાગ સારા વૈગવ્યદાગ પદો, લજનો, સાવનો માને અને તે ધ્યાન ખદનને એટલે ખરામ વિચારોનું જોગ ચાલશે નહીં અને પોતાની મેળે વિદાય થશે એટલે તમારૂં મનમન્દિર પવિત્ર ગૃહેશે, અને આત્માના વિચારો કંવાથી તુરત તમને આનન્દ શાન્તિસુખ મળશે, અને તમારો આત્મા નવીન કર્મથી મધીન થશે નહીં આનું ખટું મનન કરજો, અને પ્રત્યેક ક્ષણે આ પ્રમાણે વર્તવાની ટેવ પાડવાથી તમારો આત્મા સહેજે ઉત્તમગુણવાળો થશે, અને તમે શોધસુખ પ્રગટાવશો એમ તમને વિશ્વાસ આવશે

તમે દુખી છો તો તેમાં અન્ય કાઈનો જગ મધ્ય દોષ નથી તમે પોતેજ તેના દુખના વિચારો સેવી તમારી મેળેજ દુખ પેદા કર્યું છે, કાંચુ કે, વિચાર સર્વ શક્તિ માન છે અને પ્રકારના સારા જૂઠા વિચારના નિલામને-કૃષ્ણલેશ્યા, નીલલેશ્યા, કાષ્ઠલેશ્યા, તેજલેશ્યા,

પ્રસન્નેશ્વરયા, અને શુક્લેશ્વરયા છ નેશ્વર તરીકે શી સ
ર્વોત્તમ તીર્થકર લખવાનું કહે છે, અને તે વિચાર્યોજી પુણ્ય-
પાપ બધાયું છે, અને બધાયું છે ત્રિવ સાધકો, સમન્તે
કે,—પ્રસન્નેશ્વરરાજાને કે જે દીક્ષા આગીકાર કરી ની
રતનુના સમયમાં કાઠિસબ ધ્યાને રહ્યા હતા પ્રસન્નેશ્વર
અન્યજનના સમ્પદ અવધુથી તેમના મનમાં ખરાબ વિચાર
આવ્યો અને જેમ જેમ તે અન્ય પ્રાણીઓને નાશ કર
વાના પાપી વિચાર કરવા માંડ્યા કે, દુરનજ તેઓ પ્રથમ
નરક આદિ સાતે નરકના દર્શાવા ઉપાર્જન કરવા લાગ્યા
આ પ્રસન્નેશ્વર વીરપ્રભુને શ્રેષ્ઠિક રાજાએ પુછ્યું કે—પ્રસન્ને
શ્વર મહે તો ક્યા જાય ? સારે શ્રી વીરપ્રભુએ પહલી નરક,
બીજી નરક, માવત સાતમી નરક બતાવી, પ્રસન્નેશ્વર
રાજાએ લગાધના વિચારમાંથી સાત વિચારોની લાવનામાં
ચડ્યા એને તેમજ નરકમતિ મોઝા બાધેના કર્મના
દર્શાવા વિચેરી નાખ્યા, અને અતે ઉત્તમશુક્લ ધ્યાનમાં
ચડી પાતીકર્મ ક્ષય કરી અગમ્યાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષ
પામ્યા સમજીને હવે વિચારો કે, વિચારમાં કેટલું બળ
છ ? અચિત્ત શક્તિ વિચારમાં રહી છે માટે સમે ખગળ
વિચાર કરશે નહીં આ લખમાં અર્થ

તમે

ભોગવો છે તે પૂર્વલવમા સેવેથી નમરી લેશ્યાના વિચારો છે, એમ નહીં સમજે હવે એ દુઃખ તે લેશ્યાથી નિર્મોહ થએના કર્મથી ઉદયમા આપ્યું છે તે ભોગવવું પડે છે દુનિયામા અનેક જીવો સારાં અથવા નકારાં કર્મના ફળ ભોગવતા નજરે પડે છે તે સર્વે વિચારનું ફળ છે મનુષ્ય જેવું ધમ્મ છે તેવું વિચારથી પામે છે જેના વિચાર સેવવામા આવે છે તેવો જીવ બની જાય છે તમે ચિંતાના વિચારને સેવશો તો અલ્પ સમયમા તમને જ્યાથી ત્યાંથી ચિંતાના મારણોજ ઉભા થએના ભાસશે વિચારનું સામર્થ્ય મનુષ્યો જાણે છે તે કરતા મોટું છે તમે રોગી છો, દરિદ્રી છો તમારી જે કંઈ અપ્રિય સ્થિતિ તમને મળી હોય, તે સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરવામા તમે પોતેજ મગ્ણીભૂત છો તમાગ પૂર્વ લવના વિચારે જ તમે જે ભોગવો છો તે આપ્યું છે

દીવાના ઉપર મળી હાડી હામ્તા કાળો પ્રમશ આવે છે તેમા શું દીવાનો દોષ છે? અથવા તેના ઉપર ધડો હામ્તા બીનકુન પ્રમશ પડે નહીં તેમા શું દીવાનો દોષ સમજવો? કાળી હાડીમા કાળો પ્રકાશ, લીલામા લીલો પ્રકાશ મળશે ધડામા દીવો મૂકશો તો પ્રમશ બધું થશે

તેમ અત્ર સમજવું કે, પાપના વિચારો સેવસો તો પાપી
 બનેા તેમાં અન્યનો સો દોષ ? પુણના વિચારો મેવો તો
 પુણ્યશાળી બનેા નગ્નતિ સેવ્ય સેવનાના વિચારો મેવો
 તો નરકમાં જાઓ તેમાં બીજનો સો દોષ -- નમાગી નેત્ર
 ચોતે રિચારો સેવ્યા છે માટે તેના અનુસારે હજી બોગવ
 વાજ પડશે તેમાં હું આશ્ચર્ય ર સ્થાનનું આચ્છાદન કરે
 તેને જ્ઞાનાવરણીયકર્મ કહે છે ના । હ તે હીપક સમાન
 છે જ્ઞાન પથ નકારે છે મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અન-
 ધિજ્ઞાન, મનાધર્મવિજ્ઞાન અો કેવળજ્ઞાન, એ ના । હ
 આનંદાનંત, જ્ઞાનીની નિદા કરનાથી થાય છે જ્ઞાનીના
 ઉપર કનક અકાષનાથી જ્ઞાનાવરણીય મ્ બધાય છે આ
 ભજ્ઞાન આપ્યું હોય એવા શુર મહારાજના ઉપર દ્વેષ
 કરવાથી વા તેમજ અવિનય કરવાથી તેમના ઉપર ક્રોધ
 કરવાથી તેમની બે મોહ તવાથી જ્ઞાનાવરણીયકર્મ બધાય
 છે વા તેવા આભજ્ઞાની શુદ્ધ સામેથી જ્ઞાન તેજ બીજની
 પાસે હું બાપો હું એમ કરવાથી જ્ઞાનાવરણીયકર્મ બધાય
 છે અને બજેલું જ્ઞાન ફળીજન થવું નથી, જ્ઞાનીની નિ ।
 ગરનાર ઉત્સવ આપ્યું ગરનાર જ્ઞાનીનો અવિનય કરનાર
 મનુષ્ય જ્ઞાનાવરણીયકર્મ સમુપાર્જન કરે છે વળી જ્ઞાનીને

એમ કહે કે એને તો એક અક્ષર પણ આવડતો નથી
 વા તેનામાં અમુક પ્રશ્નના દોરો છે, તેણે તો અમુક કામ
 કર્યું હતું તેના લક્ષણ તો ખગલ છે એમ બીજાની
 આગળ કહી જાનીની હેના નિદા કરે છે, તે જ્ઞાનાવર-
 ણીયકર્મ ઉપાર્જન કરી મૂલ અજ્ઞાની બને છે આત્મામાં
 રહેલું જ્ઞાન દીરા સમાન પ્રકાશે છે તેને માગીના ધન
 મમાન જ્ઞાનાવરણીયકર્મ લાગવાથી જ્ઞાન આત્મામાં ન
 આત્મા સત્તાએ રહે છે, તેના બદલ પ્રમાણ પડતો નથી,
 એ જ્ઞાનાવરણીયકર્મ જેટલું જેટલું આત્માના પ્રદેશથી ખસે
 છે, તેનો તેટલો જ્ઞાનનો પ્રમાણ પડે છે કાષ્ઠની મતિ
 સૂક્ષ્મને માગી હોય છે અને કાષ્ઠની મતિ મૂળ હોય છે
 તે બાબત સમજવું કે જ્ઞાનાવરણીયકર્મના આગ્રહાન જેને
 વિગેરે દૂર થયા છે તેને જ્ઞાન નિરોધ પ્રાપ્ત થાય છે, અને
 જેને જ્ઞાનાવરણીયકર્મના આગ્રહ થોડા ખમ્યા છે, તે થોડો
 સુદિમાન હોય છે

હવે સમજે કે દીવાની ઉપર ઢોરો પાડેનો ઘડો જે
 છે તે વડાને પાચ ૭ મોગ કાણુ પાડીએ તો પ્રકાશ
 વિગેરે આવશે તેમ જ્ઞાનાવરણીયકર્મનો કાય કરવા વિદ્યા
 બ્યામ, સુગુર ઉપાસના, જ્ઞાનીનો નિનય વિગેરે કયો હોય

તો મતિજ્ઞાન સુતજ્ઞાન અને અવધિજ્ઞાનના પ્રમાણે
 વિદ્યોત પ્રકાશ પણ જ્ઞાનનો શાષ બીજકુચ થ નો નાશ
 કરવામા આવે તો સ્વચ્છ નિરાવગ્ન હોવાનો નકારા પડે
 તેમ પાચે નકારના આવરણોનો મીચકુચ કાપ કરી
 નાખ્યો હોય, અથવા તેનો કાપ કરવા ઉપમ કરીએ તો
 જ્ઞાનના આવરણ રહિત નિવારણ કેવલજ્ઞાન આત્મામાં
 પ્રગટ કરી શકીએ તમારે સંપૂર્ણ કેવલજ્ઞાન નેહનું હોય
 તો જ્ઞાનાવરણોને દૂર કરવા પ્રયત્ન સેવ્યા કરો તમેએ
 જ્યાં સુધી તમાર કાર્ય સિદ્ધ કર્યું નથી ત્યાં સુધી શુદ્ધ
 આત્માએ આ સર્વ પ્રયત્ન સેવ્યા કરને નહી તમે વિજ
 યના નહી વચાકરો મુમુરુક્ષમયાનતી આગા પ્રમાણે
 અને તેમની સ્તુતિદારા આ કાર્યમા નિયતિ કરવાથી તમા
 રામા શુદ્ધની કૃપાથી અપૂર્વશક્તિ નમશે હવે મળ
 નિય ઉપર આપને વિચાર સંબંધીની શક્તિ નપાસીએ
 છીએ હવે તમે સમજ્યા હશે કે તમે નવા થી સમ
 જાણ્યા થયા તે પહેલા કેવા વિચારો સેવ્યા કરતા હતા
 આજ સુધી તેવા ખરાબ વિચારો સેવ્યા તેનું ફળ શુ
 તમને નહી મળે ત્યારે હવે શુ કરવું પડ્યાતાપ કરો
 અરિહત સિદ્ધ શુર, આત્માની સાક્ષીએ માફ માગો

ક્ષમા માગો. ખરાબ વિચાર નહીં કરવાની, મનમાં દંડ
 પ્રતિષ્ઠા કરો. આજ સુધીમાં તમે કેવી ઉધી બાછ રમી છે.
 બાછ હવે વાતો કરીને બેસી રહેવાનું નથી તમે હવે સ-
 મજો કેન્નજરમાં આવે તેવા વિચાર કરવાથી પોતાની
 કેટલી હાનિ થાય છે; રાગના વિચારો, દ્વેષના વિચારો,
 કપટના વિચારો, ભોજના વિચારો, અદેખાધના વિચારો,
 હિંસાનાં વિચારો, અસત્યના વિચારો, પરભ્રી સેવ્યાના
 વિચારો, પારખી નિંદાના વિચારો. વિશ્વાસઘાતના વિચારો,
 અન્યને કલંક ચડાવવાના વિચારો, લગ્નધના વિચારો, દગા
 પ્રપંચ વિગેરેના વિચારો કરતાં ને કરતાં ચાસતાં ને હાલતાં,
 બેસતાં ને ઉડતાં, રાત્રી અને દિવસ; ખાતાં પીતાં, લખતાં ને
 વાંચનાં તમેએ વારંવાર કરી કરીને પોતે પોતાને કેટલી
 હાનિ કરી છે? અને તેથી તમારા આત્માને કેટલો અધમ
 બનાવ્યો છે. તે શું તમે પોતે નથી જાણી શકતા? અવ-
 રથ જાણો છો. કરો તો તેનો વિચાર, કેટલું બધું તમે
 ખોયું છે. તમેએ તમારી જીંદગાની ધૂજધાણી કરી નાખી
 છે. તમેએ પોતેજ દરીયામાં તરનાર તમારા વહાણમાં
 દાથે કરીને કાણાં કાણાં પાટી નાંખ્યાં છે તેથી તેનાથી
 થતી હાનિ તમારે અવશ્યને અવશ્ય વેણી પડશે. છટકો

થવનો નથી હજી પણ તું તમે તેજા ખરા । વિચારો કરના
 નહીં અગ્રે ? અવગત જાણવા પડી નહિ કરામા આવે
 તો મૂર્ખતા કહેવાય તમને હું સહજ ખગલ લાગે છે
 અને તે હું ખમાયી મુક્ત થયા વા વાર ઈચ્છા કરો છો
 ભાઈ તે હું ખમાયી મુક્ત થવું હોય તો ઉપજના ખગલ
 વિચારો કર કરો તેને મનમાં આવવા દેશો નહિ તમે
 દરેકજ મસાના દરથી પીડા પામે છો અને ખૂબો પાડો
 છો દાનિ માટે વારવાર પૂચ્છ્યા કરો છો ત્યારે વૈષ્ણે દવા
 આપી ખરૂં ખાટું મગ્યુ લાગવાની બનામબુ કરી તમે
 દાન ખાઓ છો અને ઉપજ મૂકે મૂલ મરચા ખાઓ છો
 ય તમને થએલું મસાતુ કર મગવાનું ? શી રીતે મો ?
 ઉત્તર વધરાતુ આ વિષે । હું ખી થવાના એમ નથી સમજાને
 તેમ તમે આ / મુખી ખરાગ વિચારો સેવી હું ખી થવા
 છો અને હજી ખરાગ વિચારો સેવો છો તેથી અવિધ્યકા
 જામ હવતવાર હું ખી થશો અને ખરાગ ચોનિમા અવનાર
 ચંદપુ કરવા પડશે અને ત્યાં આત્મશક્તિ ખીલવવાના
 કારણે નહીં અને તે યાદ રાખ ને મનુષ્યનિમાજ આ
 ર્માં, પરમાત્મપદ જગતની સકે છે અન્યમતિમા મો
 દાપદ મોવાતં નથી માટે દિવ ભાઈ ખરાગ વિચારોને
 તમે આજથી દેશવશે આપોને આપો

હવે તમને સમજશે કે આત્માનું ઐશ્વર્ય પ્રગટ ન થતા દેવામાં તમે કેના આડા પથરાઓ નાખ્યા છે ? તે હવે તમને સ્પષ્ટ થશે, કોઈ મનુષ્યે જરા અપ્રિયચત્ર કશું કે વાધની પેડે તમે તાડુકો કરો છો, અને સામા પાપ પચાસ ગાંઠોના ગોળા ડોડો છે, તેમાં કોની હાનિ થઈ, એ તમારા લક્ષમાં આવે છે ? મૈત્રના ઉપર દ્વેષ કરવાથી તથા મૈત્રના ઉપર અદેખાઈના વિચારથી ખરી રીતે જોના કોનું બગડે છે, તે હવે તમને સ્પષ્ટ જણાય છે, પાપ દષ્ટ જણા જેમાં થઈ નકામાં વાતોના તડાકા મારી આડાઅવળા મનમાં આવે તેવા કુવિચારો કરો છો, તેમાં કોનું બગડે છે ? સમજો કે તેમાં તમારું બગડે છે, માત્ર વિનાના ગપાટા દોકવાથી લગ્નધન વિનાનું અગ-ડમગડ લસવાથી તમારું બગડે છે, અને તમેજ દુખી થાઓ છો, એમ નહીં સમજજો, લીંમડાનું ઝાડ વારી લીંબોળાજ પામનાના, આમાની આશા રાખશે નહીં આ કથન આગ્રહી જેવું તમને સ્પષ્ટ લાગ્યા વિના રહેશે નહીં.

અને એજ ઉપગ્રી વિચારતા માનુષ પડશે કે ભ્રમત્ત અવસ્થાના સર્વકાળમાં શુદ્ધ વિચાર કરવાની કેટલી બધી આવશ્યકતા છે, આત્મધર્મના વિચારમાં નિરંતર નિમગ્ન

રહેવાથી કેવા લાભ થાશે તમને ? સારા મુજોને ધાગ્ય
 કરવાથી સર્વમા આત્મભુદ્ધિ ધાગ્ય કરવાથી અને કોઈ
 ઇના અત કરજીને નહિ દુખવાથી, પ્યાનને ઉપર
 દેવાથી અભયદાન સુપાત્રાનનું અર્પણ કરવાથી, ક્ષમા
 નિર્વોભતા ધ્વજાયર્થ વિવેક કરવાદિને સેરી નિરત
 મનની સ્વસ્થતા રહેવાથી કેવા હૈરી મુખે મગવાને
 તમને સંભવ છે ? એ સર્વ તમને દહે સ્પષ્ટ સમજશે
 અરિહત સિદ્ધ આચાર્ય ઉપાધ્યાય અને સાધુ એ
 પચપગ્મેષ્ટીમય નવકાંઠ મત જપવાથી અને તે પ્રત્યેકના
 મુખે સખારી સખારી મનન કવાથી મજે તે યાદ રાખજો
 મનુષ્યગતિમાજ આત્મા પરમાત્મપદ પ્રમગની સહે છે,
 અન્યગતિમા મોક્ષપદ મેગનાવુ નથી, મો ત્રિપભાષા ॥ ખ
 રાખ વિચારોને તમે આજથી દેસરો આપો, આપોને આપો
 ને ને મનુષ્યો દુખી જણાય છે તે તેમના પૂર્વ
 ભવ-જન્મના અશુભ વિચારોના અશુભ આચારોના પગિ
 છામથી છે ને ને મનુષ્યો સુખી જણાય છે, અને શાના
 વેદનીયના ફળ નિરોમતા ઇચ્છાનુકૂળપદાર્થોની પ્રાપ્તિ,
 ઉત્તમ વૈભવ, સુસ્થાન, વિગેરે ભોગવે છે, તે તેમના પૂર્વ
 જન્મોમા કરેલા શુભ વિચારોના તથા શુભ આચારોના

પરિણામ છે. શુભવિચાર .પુણ્યનાં દક્ષીણાં આત્માની સાથે સંબંધ કરાવી તેના યોગે સર્વ શુભ પદાર્થને દ્રવ્ય જગતમાં પ્રત્યક્ષપણે આપણી સાથે સંબંધ કરાવી દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ યોગે તેનાં સારાં ફળ શાતા રૂપે દેખાડે છે, અને તે આપણે અનુભવીએ છીએ. શુભ વિચારથી ને પુણ્ય બંધાય છે તે પુણ્યના બે ભેદ છે. ૧ દ્રવ્ય પુણ્ય બીજું ભાવ પુણ્ય, આત્માની સાથે પૈદ્ગસિક શુભ દળાયાં બંધાય છે તેને દ્રવ્ય પુણ્ય કહે છે અને તે પૈદ્ગસિક શુભ દળાયાં ને બંધાયેલાં છે તે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ, યોગે ઉદયમાં આવીને શુભ ફળ દેખાડે છે. તેને ભાવ પુણ્ય કહે છે. પાપના પણ બે ભેદ છે. ૧. દ્રવ્ય પાપ. ૨. ભાવ પાપ. ૧. આત્માના પ્રદેશોની સદ પૈદ્ગસિક અશુભ દળાયાં, મન વચન કાયાના અશુભ યોગે રાગ દ્વેષ કરી બંધાય છે, તથા સત્તામાં રહેલાં અશુભ ઈર્મદલિકને દ્રવ્ય પાપ કહે છે, અને તે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ, યોગે ઉદયમાં આવી અચાતા વેદનીય રૂપ અશુભ ફળ દેખાડે છે. તેને ભાવપાપ કહે છે. વળી પુણ્ય અને પાપની ચતુર્ભંગી ઉત્પત્તિ થાય છે તે દર્શાવે

૯ ૧ પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય ૨ પુણ્યાનુબંધી પાપ. ૩ પાપાનુબંધી પુણ્ય. ૪ પાપાનુબંધી પાપ.

૧. પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય—જે પુણ્યના દર્શિયા ભોગના તે પુણ્યના ચોગે શુભ મનચયન ને કાયાના ચોગે મરી આત્મા પાણુ પુણ્ય ઉપાર્જન કરે છે, તેને પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય કહે છે જેમ કુમારપાગાન, ધન્ના શાનીમ્નીના સતી સત્તિગમ્, વગેરેના દષ્ટાતો જલજુદા તેમ કાવપણુ જે મોળા શુદ્ધ્ય, ખાનદાન, નગરમોળા શુદ્ધ્ય પુનરિગેરે પૂર્વજન્મ પુણ્યચોગે ચાના ભોગવે છે, અને જે શુદ્ધ ધર્મની મદા પામી પાળા શુભ કાર્ય કરે છે, તેઓ પુણ્ય જાણે છે મારે તે પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય જલજુદા જેઓ દોહા અગીધર કરે છે તેમને પણ પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય શુભચોગે જાણ છે અને શાસ્ત્રમા પણ મળુ છે કે-મદા પુણ્યની સામમીએ મનુષ્ય જ મની નાસિ શાય છે તેમા પણ મદા પુણ્યરત હોય તે સત્યધર્મ અરણુ કરી રહે છે, અને તેમા પણ મદાપુણ્ય હોય તો સત્ય ધર્મની મદા શાય છે અને તેના કળા પણ મદાપુણ્ય નો હોય તે વિરતિપણુ અગીધર કરે છે અને સર્વ કરતાં અનતિ પુણ્યની રાશિ ભોગી થઈ હોય તો ચારિત્ર મદલુ કરડુ

હિંમત આવે છે એ તેના ગ્તા પણ અનંતિ પુણ્ય
રાશિની સામગ્રી મનાત થઈ હોય તો ભાવચારિત્ર
હિંમત આવે છે પુણ્યપુણ્યથી પુણ્ય યોગે જીવ હિંમત
દગાને અનુક્રમે પામી સમગ્રિતરૂપીનેનાપતિની સાદારે
અર્મકપરત્રી છતી પરમાત્મપદ સમ્રાપ્ત થી પથમ
ગતિને નામ કરે છે

૨.—પુણ્યાનુબંધી પાપ—દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાળ જ્ઞાન
યોગે પાપોદય વે તા પપુ તથાપ્રાપ્તી સામગ્રી યોગે
શુદ્ધધર્મનું અપુ ગ્તો તથા અદ્ધા કરતો, શુભ મન,
ચચન, મયાના યોગ દ્વારા શુભ ગમ દેના યોગે પુણ્યના
ગ્નીયા અદ્ધા કરે છે તેને પુણ્યાનુબંધી પાપ કહે છે
એકરે ગાઈ જીવ જ્ઞાન ગરીમ નિર્ધન હોય અનને એ
દાતને વગ હોય છે, તેવો પણ પ્રાપ્ત સદ્ગુણને પામી મલ
ધર્મો હિપ્તેશ અનુભવ કરી કૃત્ય કૃત્ય થશે જીવો ગિતવે
કે પૂર્વ જ્ઞાનમા અનુભવ નિવાર રૂપ નેશ્યાના રોગે અશુભ
ર્મ પાપ રૂપ હિંમતરૂં છે તે અનુભવ ધર્મ આ ગતિમા
હિંમત આ જીવે તેના નિપાક ભોગવના પડે છે તેમા
દુષ્ણ ધર નહીં ન્યા સુધી અશુભ ધર્મના હિંમતો ના
પૂર્ણ થશે નથી ત્યા સુધી દુષ્ણ ભોગવવા પડે તેમા

છાકા થરાનો નથી રાજા હો ૩ = હો ખાન્ન હો દરદો,
 નર હો વા નારી હો પણ જેને અશુભકર્મ જેવા પ્રમાણું
 ૧૧૫૫ છે તેને તેવા નકારનો ઉપદ્રવ, દોષ માગ ભાવ
 માગે થતા તે ભોગવણ પો છે, કોઈ એવે એવું કર્મ
 ઉપાજન કર્યું હોય છે તે માનના પેમાને પેમાજ
 મરી જાય છે વગી કોઈ એવે એવું કર્મ કર્યું હોય છે કે
 તે માનના પેમાથી જાણ નીકળના આડો આવે ■ સારે
 માન મરી જાય એવી થાય છે અને વગી પણ ઉપાજ
 માન તે નદિ નીમ્યા ચક્રે તો તેને કાપીને પણ બહાર
 મા વામા આવે છે કોઈ એવ અથ જ મે છે, કોઈ એવ
 બને ૧ જ મે ૮ તે સર્વ, કર્મ તો વિપાક છે, કરેના મર્મનો
 લય થનો નથી અશુભ મર્મનો ઉત્પન્ન થતા રામચદ્રજીને
 નવવામ જણુ પ યુ આ વગી સીતને માથે ૧૧૫૫ આગ
 ચ યુ તે ૫ । અશુભ મર્મના ઉત્પન્ન થતા મુજબાતી
 અશુભ કર્મ તો ઉત્પન્ન થતા ધો જે બીજા માગી પડી વગી શુભ
 મર્મ તો ઉત્પન્ન થતા કે તે પણ રાજા બની જાય છે, વગી
 શુભ મર્મ તો ઉત્પન્ન થતા પિયન હોય છતાં તેને એવી સુદ્ધિ
 થાય કે ચ ના આપને પત્થની આણુ બોલીએ, અને તે ૫ થતી

ખાણુ ખેલતાં એકદમ રત્ન હાથમાં આવી જાય અને તે વેચી
કરોડાધિપતિ બને, એ સર્વ જનવું શક્ય છે, એમ નિર્ધન પણ
ચિંતવતો સામાયિક, પોષધ, પ્રતિકંભણ, સદ્ગુરૂ વૈયા-
વૃત્ય, અભયદાન, સુપાત્રદાન મનથી પણ શુભ વિચાર
કરતો ભાવનાભાવતો વિચરે છે, તે પ્રમાણે વર્તે છે, તેને
પુણ્યાનુબંધી પાપ કહેવાય છે, હાલ દુઃખ ભોગવતો
હોય, ગરીબ નિર્ધન હોય પણ તે ધર્મ કરે છે, તેથી પુણ્ય
ખાંધે છે અને ખીજા ભવમાં પુણ્યનાં ફળ ભોગવશે, ઇતિ
દ્વિતીયભંગમ્:

૩. પાપાનુબંધી પુણ્ય—જે જીવ હાલ પુણ્યના
ઉદ્યે રાત્નરશ્મિ ભોગવે છે. મોટા મોટા વેપાર કરી કરોડો
રૂપૈયા પેદા કરી મોટા બંગલા વાડીઓ ખાંધે છે, અને ગા-
ડીમાં બેસી ધમધમ ગાડી ચલાવે છે, અને તાનમાં માનમાં
તાડીદાડના પ્યાલા ગટગટાવે છે. દળરો જીવોને ખાંદૂક
વતી મારી નાખે છે. વળી માજશને પીલાવી દળરો મર
તેલ દાદી વેચી લક્ષાધિપતિ બની એંશ આરામ ભોગવે છે
લાખો ખરસાં, ગાયોનાં જનવરોનાં ગળાં રેશી તેનું માંસ
ચામડી વેચી પૈસાદાર બની જીવન ગાળે છે, પુણ્યપા
ને મણતો નથી. જીવ હિંસાના, ચોરીના વ્યાપારથી તાલેવ

અર્થ જની સાડ સાડ માત્ર ૭ નિચાર મેવે છે કે
 કપડાં ૭ એ જીવો લાગે ૭ તે જ તથા
 રતુ પુણ્ય ભોગવતા હાન તો તેના પાપ માત્ર ૫૩
 સારે તેના પાપો સુખ એ જ આગમ કરી ભોગવના દેખી
 તે જ અનાની કે જે જુઓ ભાઈ ધર્મના મેર ધાડ,
 અને પાપીના પર કુમળ મોગ મોગ સાહેન લાગે ત
 અમુક મેર પાપ મેર છે માટે તે સુખી થાય છે એ તેના
 અનળા નાખેના પાપા પત્ર સવળા પ ૭ માટે જા
 આ માત્ર તે પાપ મેરો કે જુઓને પાપી પુરો જ
 સુખી દેખાય છે એમ જે કે સમજાવી બોલતો કરે
 કે, હે ત્રિપાલ તેના નામના જીવો હાન તો પુણ્ય
 ભોગવે છે પા તે પુણ્યથી અત્યંત પાપ બધાય છે,
 એ તે પાપ પમ્બવમ તે એ ભોગવના મના રાગવ દુખ
 પામર ભા પાપાનાં રા પાથી કે જેથી મપાવ
 વા પુણ્ય તમા નામના નામે મોગ પત્રી ભોગવના
 દોષ વા મનાસના પત્રી દોષ તો પણ ધર્મ સાધે ત્રિપ
 સંજનોએ તેનાઓ દેખી મન અચલ કરતુ નહીં એ
 અધર્મીએ સુખ ભોગવના દેખી ધર્મીય મૂકી દેના નહીં,
 મનમા એમ વિચારવું કે સાન દેલ્ય, સારા વિચાર અને

નહારાં કૃત્ય અને નહારાં વિચારનું ફળ બેદા વિના રહેવાનું નથી. અને તે ફળ ભોગવવું પડશે. વળી વિચારવું કે કોઈ કસાઈ ખડરીને સારો સારો ખોરાક ખવડાવે છે અને તેથી તે મસ્તાન બની ગઈ છે. પણ સમજવું કે તેનું મસ્તાન પણું થોડા દિવસનું છે, થોડા દિવસમાં કસાઈ, ગળુ રેંડી નાંખશે. નક્કી સમજાને તેમ કાંઈ અર્ધમાર્ગી પાપી ચોરી જારી કરતો હોય અને મુખ ભોગવતો હોય પણ સમજવું કે પુણ્યનો ઉદય મદતાં અને વળી મરતાં ખડરીના જેવા હાલ થયા વિના રહેવાના નથી એમ નક્કી સમજાને અને સમજાને હૃદયમાં ઉતારાને. એવા પાપી જીવો મુખ ભોગવી પાપ કરી નરકમાં વા તિર્યચની ગતિમાં જશે ત્યાં ભયંકર દુઃખો ભોગવવાં પડશે. શાસ્ત્રમાં આવા પ્રદારના પુણ્યને પાપાનુબંધી પુણ્ય કહે છે, એ પાપાનુબંધી પુણ્યના ભોક્તા દૂરભવી જીવો, વા અસંખ્ય જીવો હોય છે. માટે તેવા જીવોનાં કૃત્યને વખાણવાં નહીં, અને તેવા જીવોના કૃત્યને વખાણવાના વિચારોથી આત્મા અશુભકર્મ સમુપાર્જન કરી આવતા જન્મમાં દુઃખનો ભોક્તા બને છે. માટે તેવું આચરણ થઈ ગયું હોય તો પશ્ચાત્તાપ કરવો. સદ્ગુરુ પાસે આલોચના લેવી. એ ત્રીજા ભાગ

ઉપર પણ વિવેચન કરાયાં થોડાં છે પણ અત્ર પ્રમગોપાત
 દુકમા નિર્ગમન કર્યું છે હતિ તૃતીયભંગ

૪ પાપાનુભધી પાપ—જે પાપના ઉદયથી અ-
 શાતા વેદનીય જોગવના આ પાપુ તેથી પાપ બાધ-
 વામા આવે તેને પાપાનુભધી પાપ કહે છે, જેમકે ખરાગ
 નીચકુળ અન્યાય તેમા પણ ખાતાનું પીસાનું મને નહીં
 એની સ્થિતિ ગ્રામ થાય, ને વારરી ધીરર અડાળ વિગેરે
 દુન વા એવા પાપ જોગવવાની અન્ય કલિલો અને તેમા
 પાપનો પાછો બધ કરનામા આવે—એક જૂના જોગવાના
 ધધા, દિસા કરનાના ધધા, ચોરી કરવાના ધધા, મદા
 આગલ કરનાના ધધા, ગ્રાણીઓને કાપી નાખવાના ધધા,
 જાન હત્યા, સ્ત્રી હત્યા, સાધુ હત્યા, વિગેરે હત્યાઓ કરવી
 તે નર્ પાપાનુભધી પાપ જાણવું એ પાપાનુભધી-
 પાપ કરી શકે, નગ્ન અને તિર્યંક આદિ પ્રતિમા અનન્ય
 હ, અને ત્યા વિરિધ પ્રગળના દુખો ભોગવે છે, તાદ,
 તડકા, બૂખ, તુલા વિગેરે અનેક પ્રકારના દુખ પીડાઓ
 જોગવવી પડે છે

આ પ્રમાણે પુણ્ય અને પાપ પણ વિચારે ૨૫
 હેરયાનું જ દુન છે કલ્યાણની ઇચ્છાનામાએ શુદ્ધ વિચા-

રને હૃદયમાં જાગ્રત કરવો આ દેકાણે સમજવું કે, શુદ્ધ વિચાર એ આત્માના સ્વરૂપમજ્જી વિચાર જાણવો શુદ્ધ વિચાર એ આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ માટે ઉત્તમ શક્તિ છે, ઝમરૂપ જાગતો અગ્નિ જોનાના શુદ્ધ વિચાર મેળના જાળની વૃષ્ટિ સમાન છે, આત્મસ્વભાવ સર્વદાજ જાગ્રત ગણવો એ શુદ્ધ વિચારનો અવધિ છે, અને જોય સર્વોત્તમલક્ષિ છે, શુદ્ધ વિચારથી આત્મસ્વરૂપમાં અખડ અતુલધાન કરવું, જોય લક્ષિની પરકાષ્ટા છે, અત્યંત પ્રેમે આત્મારૂપ પરમાત્મસ્વરૂપને વાગ વાર ઝમરવું, આત્મસ્વરૂપના લક્ષણોને અંત કરણમં તીન પ્રેમથી સ્પુગવના આત્મધર્મના વિચારવળી વિજ્ઞાતીય વિચારને નિમા પ્રગટવા ન દેવા, આત્માના શુદ્ધ ધર્મમાં તન્મય થઈ જવું, જોય લક્ષિનું ઉચ્ચ ગિજ્ઞ છે, આની માધારણ અનન્ય લક્ષિત જ શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપને પ્રગટાવે છે, અને મર્સ પા આપે છે

નિદા અને જ્ઞાન મ્યાથી ઉત્પન્ન થાય છે ? શાસ્ત્રો સુત્રો યથો મ્યાથી નીકળ્યા ? જ્ઞાનીઓએ શાસ્ત્રો અને અને પ્રકારની તત્ત્વ નિદાઓના વિચારો પ્રગટ મ્યા મૂળ-માથી કયાં ? તે તમે જાણો છો ? હું તમને કહું છું કે—તે

સર્વનું મૂળ આત્મા આત્માને આત્માજ છે, આત્મા
 વિના અન્ય કંઈ વસ્તુ નથી આત્મામાથીજ દેવલક્ષણ
 દેવવદર્શન અને અનન્તવીર્ય ઉત્પન્ન થાય છે, અહીં
 વીગ લક્ષ્યો પણ આત્મામાથીજ પ્રગટે છે, અનેક પ્રમા
 ૨ના અમલકારે પણ આત્મામાથીજ પ્રગટે છે, મેરૂ પર
 તને પ્રગલ્ભે, ધણીને હનાવે, તારામ અને અધ પતન પ્રગે
 એવા પ્રમારનું સામર્થ્ય પણ આત્મામાજ છે, તમે સામ
 વ્યુ વા માન્યુ છે કે મોનીસમા તીર્થકર શ્રી વીરજીનો છે
 મહારાજ મેરૂ પરંત ઉપર સ્નાત્ર મેરૂસર કરાવવા લેધ
 ગયા ત્યાં અનેક કેમરો વરી નજીને સ્નાત્ર સરના ઇન્દના
 મનમા નિચાઝ આમ્યો કે શ્રી વીર પરમાત્મા નાના બાન હ
 તે આત્મા બધા પ્રગોનું જગતી રીતે સદ્ગન કરશે? એમ
 ઇન્દના મનમા સંશય થના તે નિચાર શ્રી વીરજીએ અપ
 ધિજ્ઞાનથી જાણી લીરો અને જમજા પગના અગુણ
 મેરૂ પરંતો હનામ્યો, તેથી મેરૂ પરંત તા મો શિખર પ ના
 જેવા થઈ ગયા આ ઉપાત્ર કાલે મ્યો તે હ દ્રે અવધિ
 નાનથી જાણી શ્રી વીરજીને ખમાવ્યા તેમની સ્તવના પ્રી
 આ દૃષ્ટાત જેવા તો લાખો દ્રષ્ટાનો છે, અરે તે અનન્ત
 શક્તિ આત્મામાજ રહી છે તેને પ્રમાવના પ્રયત્ન કરવો

દેકે તીર્થેર મહાગજ્જ એ ત્રણુતાની હતા પંચમ કેવળ આદિ-
 પ્રગટાવના પ્રયત્ન કર્યો છે. તે શુ આપણે સાલજ્યુ નથી
 એક અત્ર બાળક જોતે એકડો પણ લખતા જગત્ આન-
 ડતો નથી અને વાકોત્રુકો એકડો લખે છે તે વિદ્યાશક્તિ
 માટે પ્રયત્ન કરતો એમ. એ. ની પદ્મી લેછે. તેવા હજારો
 દાખવા શુ આપણે નજરે નથી જોતા ? આત્મામાં અન-
 તશક્તિનો ખગનો ભરપૂર ભરેલો છે, પણ તેને ખીચવ્યા
 વિના પ્રગટ થતો નથી અમુક ઘરના ખૂણામાં એક સોના
 મહેરનો ચર દાટયો છે પણ ખોટ્યાવિના તે પ્રગટ થતો
 નથી તેમ આત્મશક્તિ પણ ઉપરના હેતુઓથી ખીચ-
 વ્યાવિના પ્રગટ થતી નથી આત્મશક્તિની ઉપાસના કરો,
 સર્વશશપતે લજો, જામત થાઓ જામત થાઓ. આત્મા-
 લિમુખ થાઓ આત્મસ્વરૂપની ભાવના કરો. આત્મ-
 સ્વરૂપમય થાઓ.

પ્રિય—સાધકો ? તમે નિરતર સ્મરણુમા રાખો કે,
 પા અથવા અડધો કલાક આત્મા કે જે પરમાત્મા છે
 તેની ભાવના કરી અથવા સ્તવન કે સ્વાધ્યાય કર્યા બાદ
 વ્યવહારમાં આખો દિવસ ખોતાની નજરમાં આવે તેવું આ-
 ચરણુ આચરવું, કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, નિંદા અને દ્વેષના

વિચારો પુન પુન પુષ્ટ કરવા અને રીતિમે મનાવે બહિ
 રાત્રમાના જ લાગે જ હ વમા સુગવવા તથા પોતા
 તેથી અમ ખ્યાત ઉ સર્પિ ની કે અવસર્પિણીમા વધી ગય
 તેા પ । શુદ્ધ પરમાત્માને નર નગવાડુ નથી ભતે સા
 ક્ષાત્ નીચમ્ ભગવાન પોતે ગુ મને તેા પ । તમે પોને
 શુદ્ધ ઉપદેશનો રીતિમા મીને તે ઉપદેશને આચરણમા
 ખરા પ્રેમભાવથી નજી ઉતારો સામુધી તમારા મનમા ભને
 તમે ગાંધ સાચો કે અમે તત્ત્વ પામ્યા હૃતાર્થ થવા, પમ
 તમે હૃતાર્થ થવા નથી / જરા અતરમા લુએ તો ખમ
 નમરામા મોહના કેલા વિમરો લયા છે, અને એ તમને
 ગ્રમ રીતે કેની પીડા આપે છે તમે તે ગમ દરદિને પુન
 પુન મેનન કરો છો તેનાથી નિવલ્લ વિના તમે આત્માની
 તરફ વળવાના નથી તમે રાગ દ્વેષતરફ દષ્ટિ આપ્યા વિના
 આત્મભગવાનનું સ્મરણ કરો હું નિરામાર અરૂપી સામ્યત
 અન તદ્દાન દર્શનનો અધિષ્ઠાતા છુ માઈ સ્વરૂપ અનદ્ય છે
 નામ રૂપથી હું ન્યારો છુ એવી ભાવના કાણે કાણે દરધગીએ
 કરતા રહો, તમારી સુરતા આત્મભગવાનમા ખાના પીના
 બોલના ચાલના ન્હાના ધીલા રાખ્યા મરો આત્માને વિશે
 કેની રીતે સુરતા રાખવી તે નીચેના પરથી માવમ પડશે

પદ.

પેસે જિનચરણે ચિત્ત લાઓરે મના, પેસે અરિહતકે ગુણ
ગાઓરે મના—પેસે૦

ઉદર ભરનકે કારણેરે, ગૌઆ ઘનમે જાય;
ચારો ઘરે ચિહુદિશે ફિરે, ધાકી સુરત પાછરૂ
આમાહિરે, ૧

ચાર પાચ સાહેલીયા રે, દિલ્મિલ પાળી જાય,
તાલી દીયે સ્લહસ્લહ હસે, ધાકી સુરત ગગરીયામાયરે ૨
નદુધા નાચે સોકમા રે, લોક કરે લલ્લ સોર;
ઘાસ પ્રહી પરતે ઘડે ધાકી ચિત્ત ન ચલે કહુ ઠોર. ૩
જુહારી મનમેં જુહારે, કામીકે મન કામ,
આમદઘન પ્રમુ ચું કહે, તુમ લીયો પ્રમુકા નામરે. ૪

ભાવાર્થ:—સત્તરમા સૈમમા ચએના જૈન મહામુ
નીશ્વર મહાયોગીન્દ્ર-શ્રી આનંદનંદ મહારાજ કહે છે કે
હે પ્રિય સાધકો! આવી રીતે પ્રમુદનેશ્વરના ચમત્ક્રમણમા
ચિત્ત રચાવો અર્થાત્ સુરતા સાધો—આ ઠેમણે આવિભાવિ
એટલે પ્રગટ દરી આત્મિકરૂદિ તે જોને એવા તીર્થક
લગવાન તેને તે જીન કહીએ, અને વળી તિરોભાવે એટલે
પૂર્ણપણે જ્ઞાન દર્શન આગ્નિની પ્રગટતા ચર્ચ નથી એવા

ને સસાર અવસ્થામાં પોતાનો આત્મા તેને તિગેભારે
જિત મ્હેરો એટલે આત્મા તે જિત છે પણ કર્મો-
વ લાગી આત્માની શક્તિ આગાહિત થય છે-પણ તે આ-
ત્મા જ અરિહત છે આત્માજ સિદ્ધ છે, આત્માજ
આચાર્ય છે આત્માજ ઉપાધ્યાય છે. આત્માજ શાસ્ત્ર
છે, જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રમય પણ આત્માજ છે
તેમ જિત પણ આ દેહમાં રહેલો આત્માજ સત્તાએ
જાણવો માટે આત્માને પરમાત્મા પ્રભુ પરમેશ્વર
એવા નામેથી ભજવામાં આવે છે પરત્વીર્ષદ્ ૩ ને
નિર્મલ આમરનરૂપી છે, તેજા જિત તે તેમથી જેને
જ્યા સુગતા લાગી શકતી હોય તેનું અવગળન કરી ઉમનિ
ક્રમમાં જોડાવુ કરે આત્મકથનથી મદારાજ પ્રભુના ચર-
ણક્રમમાં ચિત્ત લખાડવાનું કહેતા હતા જ્યાં જ્ઞાન આપી
અંતરાત્માને ઉમાદિત કરે છે

જેમકે-પેટને બંધવા માટે વાજરડામાંથી મારો વગડામાં
ચરણ જાય છે અને તે જાયો વગડામાં ચારે દિશાએ ફરતી
જ્યાં લાચી પાસ ચરે છે, દોડે છે પણ તે માથોની અન્ત-
ચિત્તવૃત્તિની ચુસ્તાનો વાસખાન-આલના પાણી પીતા
પોતાના વાજરડામાંજ લાગી ગઈ છે માર વાજરડું શું કરવું

હશે. તે મારા વિના જમો પાડતું હશે. તે જૂખું થયું હશે. તે મને સંભારતું હશે. એ વાજરડાને કેમ હશે એમ ચિતવતી ગાય પોનાની સુરતા વાજરડામાં અન્ય કાર્યો કરતાં છતાં પણ રાખે છે. તેમ આનંદધનજી મહારાજ કહે છે કે, હે ભવ્ય શ્રેયઃસાધકો—તમે પણ વ્યવહારનાં, વેપારનાં, દુકાનનાં, નોકરીનાં, રાજ્યનાં, નિશાળનાં, ખેતીનાં, મીઠાનાં વિગેરે હરેક કાર્યો કરતાં છતાં પણ તમારી સુરતા તમારા શરીરમાં જિનસ્વરૂપ આત્મામાં રાખો એટલે અનેક પ્રકારનાં વ્યવહારના કાર્યો કરતા છતાં પણ અન્તર્ધી તે સર્વકાર્યથી ન્યારા રહી તમે આત્મામાં પુનઃ પુનઃ સુરતા સાંધો તો તમારો આત્મારૂપ પરમેશ્વર પ્રસન્ન થાય, અને સમયે સમયે અન્તઃસુખના વિજ્ઞાસી બને. વળી આનંદધનજી મહારાજ આત્માની સાથે કેવી રીતે સુરતા સાંધવી તેના ઉપર દણ્ડ આપી જણાવે છે કે ચારપાંચ સાહેલીયાંરે—ચાર પાંચ સરખે સરખી ઉમરની જુવાન સાહેલીઓ માથે ગાગરીઓ મૂકી સાથે પાણી ભરવા જાય છે, અને પાણી ભરીને દસતી દસતી પરસ્પર તાળીઓ દેતી ચાલે છે, પછી વાતો કરતી ચાલે છે, પણ તેની સુરતા તો વાતો કરતાં, ચાલતાં, દસતાં, તાળી દેતાં ગાગરમાંજ લાગી.

રહી છે રહેને મારી ગાગર પડી જ્ય એમ ખાતર ગાખતી
 રહે છે અને તેમાજ સુરતા ગમે છે તેમ તમે પણ હે
 ભવ્ય છવો । ' એવી રીતે આત્મરૂપમાં સુરતા
 સાધો । અનંતરમા જનન મુલ્ય અનન સુખિયી મોનાયમાન
 આત્મામા દરેક કામકાજ કરના સુરતા રાખો, હાથ,
 વિકથા નિદા વિગેરે કુર્મ કરનાગમોના મળધમા તમે
 આપો તો પણ અતરસમા ભગવાનમા સુરતા માપી
 કુર્મથી અનમ રહેને, આત્મ ભગવાનની ઉપાસનામાજ
 અતરથી સુરતા રાખજો આરી નુના વિના આત્મ-
 ભગવાન ાી રીતે પ્રસન્ન થાય । તમે હાથે કર્મને
 આત્મરૂપીસર્થના જાન પ્રમાણપર રામકૃષ્ણ રૂપ વાશુ ધોને
 શુભાશુભ કર્મરૂપ વાદળા લાવો છો, તેમા તમારો વાક
 છે, અન્યને વાક નથી તમારો આત્મા તેમ ક્યાંથી
 પ્રકાશ ન આપે તેમા તમેજ કારણીભૂત છો, તમારી
 મેળેજ તમે પગઉપર કુવાડી મારી છે તમારી મેળેજ તમે
 હાસી હાસીને ગળા સુધી ભરી અચર્જુ ઉત્પન્ન કર્યું છે તમારી
 મેળેજ બળતા અગ્નિમા કુદકો મારી પડ્યા છે તમારી
 મેળેજ તમે સર્પના મુખમા હાથ ધાવી જવવાનુ ધાર્યું છે.
 તમારી મેળેજ તાલપુટ વિષ ભક્ષણ કર્યું છે શુ તેનો દવે

ઉપાય નથી? શું તે મૂળ સ્વરૂપ અમારું પ્રાપ્ત કરી શકીશું નહિ; ઉત્તરમાં કે તમે જો આવી તમારા આત્માની સાથે સુરતા લગાડો તો અદ્યક્ષસમયમાં આત્મ પ્રભુને પ્રસન્ન કરશો. આત્મા નિર્મળ થયો છો તો અનંત શક્તિ આપશે. એ શક્તિ સદાકાળ અખંડપણે રહેશે અને તમે તેથી પરમ આનંદના ભોક્તા બનશો. મારે આત્મ પ્રભુની સાથે એવી સુરતા લગાડો. નહીં તમે કલ્યાણસમય બનશે, નાણું મળશે પણ દાણું નહીં મળે. મનુષ્યસંવત્સાર આયુષ્યની એક ક્ષણ પણ અમૂલ્ય છે તેને નકામી ગાળશો નહીં. પુનઃ પુનઃ આવો સમય મળવાનો નથી. નહીં એનો તો યાદશી મતિઃ તાદશી ગતિઃ જેવી મતિ તેવી ગતી સમજ લેજો, કોઈ આકાશમાંથી ઉતરીને તમને કોઈ કહેવા આવવાનું નથી, ખરા બપોરે શું દેખી શકાય તેમ નથી; છતાં ઘૂક બાલ દેખે નહીં તેમાં સૂર્યનો શો દોષ? કંઈ નહિ. સમુદ્ર પામવા, છતાં કાણો ઘડો ભરાય નહિ, તેમાં સમુદ્રનો શો દોષ; કંઈ નહિ. ધડનો જ દોષ ગણાય. વળી કત્યું છે કે:—

ગાહા.

પક્ષે વસંતમાસે, પક્ષાદ પાર્યંતિ હયલલવળરાઈ ॥

જં ન કરીરે પક્ષં, તા કિં દોસો વસંતસ્ત ॥

રહી છે રખો મારી ગાગર પટી જન્ય એમ ખવડ ગખતી
 ગહે છે અને તેમજ સુરતા ગખે છે તેમ તમે પણ હે
 ભવ્ય જીવો ' ' એવી રીતે આત્મસ્વરૂપમાં સુરતા
 સાધા અન્તરમા અનન ગુણ અનન ચક્તિથી મોખાયમાન
 આત્મામા ત્રેમ મમમ / કરતા સુરતા રાખો, હાથ,
 નિમ્યા નિદા નિગેરે કુર્મ કન્નાગએના સખધમા તમે
 આવો નો પણ અતરા મા ભગવાનમા સુરતા સાધી
 કુ મથી અનગ રહેને, આત્મ ભગવાનની ઉપાસનામા
 અતરથી સુરતા રાખજો આસી સુરતા વિના આત્મ-
 ભગવાન કી રીતે પ્રસન્ન થાય ? તમે હાથે કરો
 આત્મરૂપીસૂર્યના જ્ઞાન પ્રમથપર રાગદ્વેષ રૂપ વાયુ ઘોગે
 શુભાશુભ કર્મરૂપ વાદળા લાવે છા, તેમા તમારો વાક
 છે, અન્યો વાક નથી તમારો આત્મા તેમ મ્યાથી
 પ્રમાશ ન આપે તેમા તમે- મરણીમૂત છે, તમારી
 મેજેજ તમે પગકિપર કુવાડી મારી છે તમારી મેજેજ તમે
 હાસી હાસી ગગા સુધી ભરી અજીર્ણ ઉત્પન્ન કર્યું છે તમારી
 મેજેજ ખગતા અસિમા કુ કો મારી પડ્યા છે તમારી
 મેજેજ તમે સુપેના મુખમા હાથ પારી જવવાનુ ધાર્યું છે
 તમારી મેજેજ તાનુ વિના ભક્ષણ કર્યું છે શુ તેનો હવે

ઉપાય નથી? શું તે મૂળ સ્વરૂપ અમારું પ્રાપ્ત કરી શકીશું નહિ; ઉત્તરમાં કે તમે જો આવી તમારા આત્માની સાથે સુરતા લગાડો તો અદ્યક્ષમયમાં આત્મ પ્રભુને પ્રસન્ન કરશો. આત્મા નિર્મળ થયો છો. અનંત શક્તિ આપશે. એ શક્તિ સદાકાળ અખંડપણે રહેશે અને તમે તેથી પરમ આનંદના બોક્તા બનશો. મારે આત્મ પ્રભુની સાથે એવી સુરતા લગાડો. નહીં તમે કદયાણુમય બનશો, નાણું મળશે પણ ટાણું નહીં મળે. અનુભવલવના આયુષ્યની એક ક્ષણ પણ અમૂલ્ય છે તેને નકામી ગાળશો નહીં. પુનઃ પુનઃ આવો સમય મળવાનો નથી. નહીં એતો તો યાદશી મતિઃ તાદશી મતિઃ જેવી મતિ તેવી ગતી સમજી લેજો, કોઈ આકાશમાંથી ઉતરીને તમને કોઈ કહેવા આવવાનું નથી, ખરા બપોરે શું દેખી શકાય તેમ નથી; છતાં ઘૂંકે બાસ દેખે નહીં તેમાં સૂર્યનો સો દોષ ? કંઈ નહિ. સમુદ્ર પામવા છતાં કાણો ધડો ભરાય નહિ, તેમાં સમુદ્રનો સો દોષ; કંઈ નહિ. ધડાનો જ દોષ ગણાય. વળી કશું છે કે:—

ગાદા.

વસે વસંતમાસે, વસાદ પાર્યંતિ સવલલણરાદં ॥

ૐ ન વર્ષે... તાં કિં વૈસો વસંતસ્સ ॥

વસત સત્તુ ગ્રાસ થશે અને સકલ વનગાંધ પાદકા પામે
 છે અને કેરકા ઉપર પાદકા નહિ. તેમા વગત પ્રકૃતનો
 મો દોર, કંઈ નહીં તેમ અત્ર પણ આ પ્રમાણે આત્માનું
 સ્વરૂપ સાબળી મોક્ષનું સ્વરૂપ સાબળી આપમે સર્વ સુ-
 ખના નિધાન એવા આત્મામા હાલે ઠાણે સુરતા ન રા-
 ખીએ અને આત્મ સ્વરૂપને ભૂરી જાહેરે તેમા આપ-
 ણોજ દોર છે. મારે તે મોક્ષે દૂર કરવા આત્મસ્વરૂપને
 પામરાની ઉત્કટ દુઃખનાગા ખનો, અને સારમાં સાર,
 ધનમાં ધન, મિત્રમાં મિત્ર, સ્વામીમાં સ્વામી,
 સત્યમાં સત્ય, આધારમાં આધાર, શરણમાં શરણ
 આત્માને મણી તેમા તમારો પ્રેમ ભાવથી સુરતા લગાડો
 નહીં તમારા જન્મની માર્ગદર્શના થશે કીરીનો કુન્દ થવા
 માટે આ અમૂલ્ય સમય છે વળી આનંદપનક મદારાજ
 સુન્નાના ઉપર દેહાત આપે છે જેમ કે-નદવે ચોકમા
 નામે છે, દોર ઉપર ચણે છે હેડળ હમરો લોકો શોર
 ખકાર કરી રહ્યા છે તો પણ વાસના ઉપર દોર ઉપર
 ચાનના પોતાની સુરતા લાને લા લગાવે છે તેનું ચિત્ત
 જગ માત્ર અન્યથ જતું નથી અને પોતાનું કાર્ય બળવે
 છે તેમ જે પુરુષ આત્મજનના ધ્યાનમા અતરૂથી સુરતા

સાથે છે અસદા કાયના અનેક પ્રસંગને પામીને પણ
 અતર્થી આત્માની નાથે મુરતા એકધાનએ ચનાથે
 છે, તે ભવ, મર્મ મર્મનો નાથ કરી અત્ર વિનય વન્માગી
 પ્રાપ્ત કરે છે તથા જેમ જુમાગીના મનમા જુમારની ધન
 યાની ગહેમી દોષ છે જુમાગી જ્યા જ્યા ત્યા જુમાર રમ
 વાનો યાવ મોખ્યા કરે છે, જુમાર રમના ખાનાની પજુ સગત
 મુખી જ્યા છે, જુમાર વિના તેને જેન પડે નદી જુમાર રમ
 વ નું મન્યુ કે જામે મોડુ રાજ મન્યુ એવી વૃત્તિરાજો દોષ
 છે તેની મુરતા જુમારની સાથે અતર્થી જ ધાયેથી દોષ
 છે તેમ જે પુરની મુરતા આત્મારૂપ પરમાત્માની
 માથે ગામી ગહેમી છે, અને જ્યા જ્યા ત્યા આત્માના અર
 પની ધન અતર્થી ધાની ગહેમી દોષ છે પરજાવની રમખના
 રિજાના જાવગની ધેરે જીનકુપ નીસ લાગે અને આત્માના
 રાજપના ખ્યાનમા ખાવાનું પજુ જેને નીરમ લાગે, અધમત મુધા
 વેદનીયના ઉંરે ખાવ તેમ પીવે પજુ અતર્થી તેની મુરતા
 આ માની સાથે જ ધાની ગહેમી દોષ આત્માનું મનન રમ
 મજુ તેની જાડિન તેમા તન્મયતા કરે, તેના વિના અન્ય
 જેન પડે નદી એવી રીતે આત્માની માથે નરવત મુરતા
 સાધી આત્મશક્તિ પ્રાપ્તિ, અને નિરવજન નિરાકાર

અખંડાનંદના બોધના બનેા. એમ શ્રી આનંદધનજીની વિનિશિષ્ટા છે. વળી તેઓશ્રી જણાવે છે કે.-

જેમ કામી પુરુષ, જુઝાન સ્ત્રીને દેખી કામી બને છે. તેને વારંવાર યાદ કરે છે. વારંવાર કામના અર્થે તેને મળવા છડે છે. તેના વિના તે સર્વત્ર ચિન્ત્ય દેખે છે. તેના મનમાં પારેલી સ્ત્રીનાજ વિચારો રમ્યા કરે છે. સારમાં સાર તે સ્ત્રીને મળે છે તેના માટે તનમનધન કુર્યાન કરે છે મમે તે ઠેકાળે હોય, ખાતો પીતો હોય, વાતો કરતો હોય, કોઈ પણ કામકાજ કરતો હોય તો પણ તે પુરુષની સુરતા કામના વિષયમાં કામીનીના ઉપર જ લાગી રહી હોય છે. તેમ તમે પણ સારમાં સાર આત્માને મળી, પ્રાપ્તિમાં પ્રાપ્તિ મળી, આદેયમાં આદેય મળી તે આત્મામાં સુરતા લગાડો. વળી વારંવાર આત્મધર્મને સ્મર્યા કરો, વળી આત્માર્થી પુરોને હિત શિક્ષા કે આ જગતમાં સર્વ પ્રકારની પૌર્ણલિક વસ્તુઓને ક્ષણિક અસત્ય બાણી સત્ય પણ આત્મામાં ધારણ કરો. તન ધન મનને પણ આત્મધર્મની પ્રાપ્તિ અર્થે કુર્યાન કરો. વારંવાર આત્મધર્મના ધ્યાનમાં પ્રવર્ત્યા કરો જેમ તે કામી પુરુષની સુરતા કામીની ઉપર અકરૂંચી લાગી રહેલી હોય છે તેમ તમે પણ આત્મ

સ્વરૂપ ઉપર કરતાં હરતાં સુરતા રાખ્યા કરો, કામી
 પુરપની સ્ત્રીના ઉપર જે સુરતા છે તે સુરતાથી તેને વાસ્ત-
 વિક સુખ લાભ મળતો નથી, અને સાત ધાતુથી ભરપૂર
 વિજ્ઞાની ક્રાંતિથી એવી અપવિત્ર સ્ત્રીના ઉપર રાગ કરવો
 તેથી કર્મ બંધન થાય છે અને તે કર્મ બંધનથી જન્મ
 જરા મરણનાં દુઃખો પ્રાપ્ત થાય છે. આત્માના ઉપર
 સુરતા લગાડવાથી કર્મનો નાશ થાય છે. સંતોષની
 પ્રાપ્તિ થાય છે. અને જન્મજરામરણનાં દુઃખ ટળે છે,
 અને શાશ્વત સત્ય આનંદ મળે છે. માટે સર્વોત્તમ વાત
 આત્માની સાથે સુરતા સાંધવી તે છે. શ્રી આનંદધન
 પ્રભુ એમ કહે છે કે તમે તેવી રીતે આત્મપ્રભુ વા
 તીર્થંકરપ્રભુની સાથે સુરતા અવિચ્છિન્ન ધારણાથી લ-
 ગાડી પ્રભુનું નામ લ્યો. એટલે પ્રભુનું સ્મરણ કરો. ચોથા
 ગુણ ધારણાથી આવા પ્રકારની સુરતા બેદસાન, પ્રાપ્ત થતાં
 થાય છે. પુદ્ગલનો ધર્મ અને આત્મધર્મનું જ્ઞાન લપારે
 થાય છે, અને દંસ જેમ દુધ અને પાણીને ચંચુથી ભુદાં
 કરી નાંખે છે તેમ જે શુદ્ધ, બેદસાન થોમે આત્મા અને
 પુદ્ગલની ભિન્નતા વિવેકદૃષ્ટિથી કરે છે, તે ભવ્યશુદ્ધ,
 પૂર્વોક્ત પ્રકારની સુરતાનો અધિકારી થાય છે. એવી સુરતા

તુ તમે પ્રાપ્ત કરી શકવાના નથી કેમ નથી કરવાના? પ્રય-
 ત્નથી સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થાય છે પ્રયત્ન કરો" પ્રયત્ન
 કરો. દરિદ્ર વસ્તુની પ્રાપ્તિ થમે સતત ઉત્સાહ રાખો,
 દીપે દીપે સરોવર જગાય, અને ઠાંકરે ઠાંકરે પાણ
 બંધાય. તમે પણ તેવા પ્રકારની સુરતા આત્માની સાથે
 સાધી શકશો. આજથી વા આગલી કાનથી તમે ખતપૂ-
 વક મદાવરો પાડો, અને દરરોજ સુરતાનો અભ્યાસ વધા-
 રતા રહેતો તેને માટે અમુકકાળનો નિયમ કરતો પ્રથમ
 તો કદાચ આવશે પાત ચિત્તમા ગજરામણ થશે પણ
 તમે ઉત્સાહ અને ખતથી સતત પ્રયત્ન કરો, અને
 વિદ્યાસથી સુરતાના અભ્યાસમા લેડાગો નહી તમે
 અમુક માસમા અતી સ્થિતિવાળી અને પવિત્ર સ્થિતિ
 તમારા આત્માની લેરો આવી રીતે સુરતા સાધ્યા વિના
 કશાણુ થવાનું નથી શુદ્ધધ્યાનના પાયામાં સુરતાનો
 અતર્નાય થાય છે ધર્મધ્યાનમાં પણ સુરતાનો અત
 લાવ થાય છે સાધ્યની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરતા સુરતાના,
 ગુણગુણની અપેક્ષાએ અનેક હવ આશથી અસખ્યાત
 લેદ પડે છે મર્મમા આત્મસ્વરૂપની સુરતા મુખનો
 અવધિ છે. આત્મસ્વરૂપમા સુરતા સાધવાને એક દ્રશ્ય

કહે છે જેમ એક સોની દુકાનમાં બેઠે બેઠે ઝીણી સોનાની
 વસ્તુઓમાં ઝાંણી કરતો હતો તેની સુરતા એની તો ત્યાં
 પડેલાઈ કે લાથી રાગ્નનું સૈન્ય ગયું તો પણ તેણે અપ્યુ
 નહિ શું ત્યારે અને શ્રદ્ધાવાસમાં આવે ચિત્ત રાખીએ
 તો સસારના કાર્યો શી રીતે થાય ? તેના ઉત્તરમાં તમને
 જણાવું છું કે સસારના કાર્યો કરતા પણ તમારી સુરતા
 આત્મામાં સાધ્યા કરો એવું પાડરો કે તમને આ કાર્ય
 સહેલું લાગશે તેમ વગી સાજ સવાર રાત્રીમાં આ મહા
 કાર્ય માટે કેટલોક વખત નિયમિત કરો, અને તમારું કાર્ય
 સિદ્ધ થાય તેના ઉપાયો પ્રતિદિન આચારમાં મૂકતા રહો. "
 એટલે તમે આ ધર્મધુરાને મુખેથી વદન કરી શકશો
 પ્રયત્નમાં ખગ પ્રેમથી જોડાઓ પ્રયત્નને એવા વિના
 શુભશુભિતિ વા સિદ્ધિપાત્ર મળતું હોય તો સર્વશ્રવે
 મુક્ત થાન શ્રી સદ્ગુરુનું સાદાચ સાનિધ્ય અથવા કૃપા પણ
 સાધકને રૂઝની પ્રાપ્તિ શ્રાવણમાં તેના પોતાના પ્રયત્નની
 અપેક્ષા રાખે છે ઉપદેશનું દાન પુન પુન વિનિયમ
 નેથી ગિરિમાં હિમાલયના ગગનમય પ્રયત્નની અતિ
 વિઠટતાથી દારી જતા હૃદયને ધૈર્ય તથા શૌર્યનું અર્પણ
 કરવું વિગેરે કાર્ય આ એજ સદ્ગુરુની કૃપા છે, અને

આપેના ઉપદેશાનુસાર વર્તન કરવું એજ શિષ્યનું કાર્ય
 છે સર્વ ઉપાગ્રેમજ્ઞાન દલાવના રહેા કીધી તે દિવસ
 થી સર્વ ઉપાગ્રેમ લાનુભાવ ગમે, તમે જ્યાં સુધી
 ખીજા પ્રાણીઓમાં રહેની આત્મશક્તિની અવગણના કરી
 તેના ઉપર દેવ કરો છો, તથા તેમના ઉપર ક્રોધ તથા તેમનું
 બૂઝુ દેવો છો અને તથા મરો છો, ત્યાં સુધી તમારો
 તમારા શરીરમાં રહેના આત્મપ્રભુ ઉપર પ્રેમ થયો નથી
 જો પોતાના આત્મપ્રભુ ઉપર પ્રેમ થયો હોય તો ખીજાના
 શરીરમાં રહેના આત્માઓ પણ પોતાના આત્મા સમાન છે તો
 તેનું બૂઝુ કેમ છડાવ? કેમ કરાય હજી તમારા આત્મપ્રભુ
 ઉપર તમારી ખરી ભક્તિ પ્રકટી નથી ઉપાગ્રેમથી જ્ઞાન
 કરી એ દપમ નપકુ કપાગમાં કર્યું વા જાપ લગાવી વા મગામાં
 કરી ધારી વા પ્રનુના લખતો ગણાવના અને જાતના બાના
 ધાગજી મધી પરતુ જ્યાં સુધી આત્મપ્રભુ સમાન ખીજા પ્રાણી
 ઓના આત્મા મરી તેમના ઉપાગ્રેમ જાનુભાવ દયા
 જી નથી, ત્યાં સુધી ઉપરના માનાથી તમારા શરીરમાં
 રહેના આત્માને પરમાત્મારૂપ બનાવી શકનાના નથી માગે
 સાધકો સદા જીવો ઉપાગ્રેમ ધરો પ્રેમધરો" સર્વજીવોના
 પ્રત્યાજ્ઞામાં રાજી થાઓ તમારામાં રહેની આત્મમત્તા કોઈનું

અકલ્યાણ ઇચ્છતી નથી. તેમ તમે જ્યારે કોઈનું પણ અ-
હિત ઇચ્છતા નથી, ત્યારે આત્મસામર્થ્ય અનુભવવાને યોગ્ય
અધિકારી થાઓ છો. પ્રત્યેકપ્રાણીનું ખરા અંતઃકરણથી નિરં-
તર હિતઇચ્છતું એજ આત્મધર્મની મથાર્થલક્ષિતે સૂચવ-
નાર લક્ષણ છે. જે પ્રાણી અપકાર કરે છે તેનાપ્રતિ પણ
જેઓ પરમ પ્રેમ દર્શાવતા નથી, પરંતુ તેનું ખરાબ કરવા
તત્પર થાય છે તેઓ, આત્મધર્મના અહ્યૂત સામર્થ્યને કદી
પણ પ્રાપ્ત કરતા નથી.

પ્રિય સાધકો ! ચરમજ્ઞેશ્વર શ્રી વીરપ્રભુએ ચંડ
કાશીયો નામ જે પોતાને કર્યો તેના ઉપર કેવી કંઈણા
દર્શાવી હતી?? સંગમદેવતા ઉપરપણ તેમણે કેવી કરણા
દર્શાવી હતી. તેમનું અંશમાત્ર પણ અહિત મનથી ચિનવ્યું
નહોતું. અહો તેમની કેવી કૃપા! કેવો ભાતુભાવ! એવી દશા-
થી તેઓથીએ કેવલ્યજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું એવી કેવલ્યજ્ઞાનશક્તિ
પ્રાપ્ત કરવાને આપણે પણ તેમના પગસે ચાલવું જોઈએ.
વીરપ્રભુનાં પ્રત્યેક આચરણ જે સમગ્રથ તે તે આપણી
આત્માન્નતિમાં હેતુબૂત છે. તથા ત્રેવીસમા તીર્થંકર
શ્રીપાર્થનાથ પ્રભુ કે જેઓ કમહજ્જેગી પાસે ગયા, ત્યાં,
સમભાવ રાખી સર્પ બળતો હતો, તેને મહામંત્ર નવ-

કાર, સ્વમેવક પામે મળના-ઓ-અને ધરણેન્દ્ર જના-ઓ વળી
 તેઓ શ્રી જ્યારે દીગા અગીકાર કરી વમદામા વડ દેવ
 કાઉનઅધ્યાને રજા દના તે સમયમા કમકથોડીનો શ્રવ
 મગને મેધમાલીદવતા તરીકે થયો દનો તેને અવધિ-
 જ્ઞાનથી પાર્થપ્રશ્નને કાઉસઅધ્યાને તપ્તી ધેરસાવથી
 ઉપદવ કરના લાઓ પ્રશ્નની નામિકા તુષી જળ આપુ, તેપુ
 મેનનુ જળ વર્ષાઓ તે પપુ પાર્થપ્રશ્ન, સમભાવે રજા
 જરા માત્ર મનયત્રી પપુ મેધમાલીનું અદિત કનિષ્ઠુ નહો,
 તેઓ ધારે તે મેધમાળી દેવતાને સિદ્ધા આપવા સમર્થ
 દતા પરંતુ જાણે છે કે મોટા મદતમાઓની દયા કરેણા
 પ્રેમ પશુ મોટા હોય છે તેથી તેઓશ્રી ધ્યાનમાજ
 આરં થઈ આતમસ્વરૂપમા તનીન થયા તે વખતે નર
 કાર સંભળાવેના નામના શ્રવ ધરણેન્દ્રે આ ઉપાત
 જાવયો, અને તે ત્યા આ-ઓ અને મેનમાલીને સમજાવે
 ને કહ્યું કે શ્રી પાર્થપ્રશ્ન દયા કરેણાની મુનિ છે તેમના
 પ્રતિ આનુ આચરણુ આચરનાથી આપણે આતમા ઉચ્ચ
 રિથતિને પામે નહો એમ સમજાવુ પડવાથી મેધમાલી
 દેવતાએ પશુ પાર્થપ્રશ્નને ખમાવ્યા, અને કરેલા અ-
 પકૃતનો ખગ અત કરણથી પશ્ચાત્તાપ કર્યો અહો ઓ-

પાર્શ્વપ્રભુની મ્હી રજ્યા કેવો ભાવુભાવ, આપણે પણ
 તેમના પગને ચાલી તેના થવા પ્રયત્ન રીએ તો અનરથ
 તેવા પરમાત્મદશાવાળા થઈ સમીએ તેમા મ્હો સંશય
 નથી પવિત્ર સંસ્કૃતિનો તમે પણ આત્મોત્તરિના માર્ગમા
 જોડાતા ત્યમ અ ય ય આપણુ ઈશુ એવો મનમા પણ
 કદી સંકલ્પ કેવા ઈચ્છો નહીં ધ્યાન છુ કે આ કથન
 પ્રમાણે વર્તન ધાવતા તમે ખચકાશે પણ તમે ગમે તેના
 દુષ્કર્મ પડે પણ તે પ્રમાણે વર્તીશ એના દૃઢ વિશ્વાસથી,
 તૃપ્તિ મ્હો તો ત્યમ પ્રયામમા વિદ્યા પણ જણાશે, પણ અ તે
 ન્યારે આ માર્ગને મ્હી મૂંઝાતા નથી એવો દૃઢ વિશ્વાસ
 જણાયાથી તમારો આત્મા પ્રભુરૂપ છે, તે પોતાના સામ-
 થ્યથી સાહાય્ય કરશે શાંતિ કેનાવમે અને તમારો આત્માજ
 શક્તમાન થઈ સર્વ વાંછિતોને મિલ્લ કરશે મોગ મોગ મહાત્મા-
 એને પણ આ માર્ગમા પ્રવર્તતા દુષ્કર્મ પડ્યા છે પણ તે અચા-
 તિના વાદળ અતે દૂર થયા છે અને તેમના આત્માએ સવાકાળની
 શાંતિ વરી છે, મારે તમારા ઉપર પૂર્ણ વૈરભાવ રાખતો હોય
 તેનુ પણ છુર ઇચ્છો નહીં તેનાથી સાવચેતીથી આનંદ
 એ તો નીતિનો માર્ગ છે, સર્વનુ દિલ ઈચ્છો, સર્વ મુખી
 ચાઓ, એજ ભાવના અ ત મરણમા સ્થુરા થા કમ્મો પ્રાણી

માત્ર ઉપ પ્રેમ પ્રવાથી અને તેમનું યથાશક્તિ દિન કરવાથી તેમને સદુપદેશના સમ્પન્નમાય ન્યાયવાથી તેમનું કોટલુ દિન આપણે કરના તપઃ ચક્રએ છીએ, તેના કરતા તેમ પ્રવાથી અનર્તગણુ આપણ હિત કલ્યાણ પ્રીએ છીએ, તે લક્ષ્યમા ગણને મરણ કે નો પ્રમાણમા તમે અન્ય પ્રાણીઓનું દિન કરના છો છો તેના કરતા વિનેષ પ્રમાણમા નિર્મળા તમારો આત્મા પરમાત્મા રૂપ ચરો હોય તેના તમારી તેવા પ્રાણી નહિત થાય તે વિના થઈ શકે નહીં તે ધ્યાનમા રાખને તેથી સર પ્રાણી માત્ર ઉપર પ્રેમ, હયા, કૃષ્ણા, સદુપદેશ પ્રવાથી પોતે પોતાનો જ મદદ સ્વાર્થ સાધીએ છીએ આત્માનું જ ઉત્કૃષ્ટ આપણે મેળવવા સન્મુખ થયા છીએ એમ તમને જરૂર જણાશે આ વચનને અનુભવી જોશો, એટલે ખાતરી થશે આત્મ ધર્મના સ્વભાવથી નિરૂદ્ધ સ્વભાવને અનુસરવાથી આપણે આત્મ ધર્મથી સંધારે ફર થઈ જઈએ છીએ આમ હોવાથી પ્રાણી માત્ર ઉપર પ્રેમ પ્રવેશ અને તેમનું યથાશક્તિ પ્રતિદિન દિત સાધવા પ્રયત્ન કરવો એજ પોતાનો મહા સ્વર્થ છે અને એજ પરમકલ્યાણનો માર્ગ છે નાનકડું પુત્રાન અને શુદ્ધ જોગી, જોગી, સન્યાસી, સ્ત્રી પુરુષ, રક

અથવા રાજા, ધનવાન વા નિર્ધન, પગિત અમર મૂર્ખ,
મિત્ર ના શત્રુ સગુ વા અસગુ, ગુણી વા અગુણી સર્વ
ના હિપગ પ્રેમની અખડધાગ ચનાવો અથાત્ તેઓનું સાક
ધ-હો, તેઓ પ્રતિ અનિષ્ટ સંકલ્પ વેગ માત્ર પણ
દરો નહીં વગી સચ્ચનયની સચાએ જોતા મિદના અને
સસારીનુ જે પગ મરખા છે માટે સખિતલાવે ગદેનો
આત્મધર્મ, અખિતલાવે દરો હોય તો સમજાનથી આત્મ
જાનથી તમાર વર્તન દુદ્ધ રામો સર્વ પ્રાણીઓ હિપગ
આપણે સમજાવ ગખીએ છીએ ત્યારે સર્વ આપણને
પોતાના આત્મારૂપ ગણે છે, અને જાતજાનથી સર્વની
આપણા પ્રતિની વૈરલુદ્ધિ દૂગી નય છે દેવો અને ગદ્ધમે
પણ આપણને સાહુદય દે છે અને પોતાના આત્મા
સમાન તેખે છે

સર્વ પ્રાણીઓના હિતમા પ્રીતિવાળા ચવાથી જે જે
અગણ્ય લાભો સપ્રાપ્ત થાય છે, તે જે મનુષ્યો યથાર્થ અ
વમોધતા હોય, અને અનેક પ્રાણીઓપર વિદ્રેષ નથા તેમને
દુખ આપવાથી કેના કેવા દુખોની પ્રાપ્તિ થાય છે તે તે
મની સમજણમા સ્પષ્ટ જણાતું દોય તો જગતમાથી હિસા
અસત્ય, ચોરી, ભરી, વિશ્વાસઘાત, નિદા, કનક, દગા-

ફટકા, પ્રપચ, જળ, અન્ધાર, ત્રણે દુર્ગુણોનો સત્ત્વરે નાશ થઈ જાય અને આ મૃત્યુવેગે નર્મમમાન થાય

અધ્યાત્મભળણે પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા રાગાઓને પુનઃ પુનઃ ભનામણુ ગામા આવે છે કે તમે મર્ત પ્રાપ્તી ઉપર પ્રેમ, દયાને, ભાતૃભાવ નખો, ત્યા સુધી આ નણુ શુલોને તમેએ અમનમા મૂમ્યા નથી ત્યા સુધી તમે અધ્યાત્મભળણની પ્રથમ જૂમિંગના અધિકારી થયા નથી, પ્રાણી માત્રમા પ્રેમ દયા ને ભાતૃભાવ નદિ સાધો, ત્યા સુધી અધ્યાત્મવિધાનો એકરો દાહત પણુ તમને નથી આવડ્યો, એ નહી અવધારતે આ નણુ વસ્તુએ સાધવી મળી સત્ત્વ છે આના વિશુદ્ધપ્રેમ, દયા ને ભાતૃભાવથી ત્રણુ જીવન પણુ આધીન થાય છે ત્યા જાય ત્યા તેના પ્રતિ સર્વે સાનુદયપણે વર્તે છે સિદ્ધ પ્રમુખ દિસકે પશુએ પણુ મદાયોગી પુરોના નિવાસપ્રદેશમા પોતાનો દિસકે સ્વભાવ છોડી દે છે, એવો લેખ સાચોમા છે, અને તે યોગી મદાતમાએને જોતા માનુષ પડે છે મન, વચન, અને કાયા એ ત્રિયોગથી જૂત માત્રનુ દિન ઇચ્છાનર પ્રતિ અને કોઈનુ પણુ અસ્થિત ન સાધનાર પ્રતિ પ્રાણી માત્રની વેર જુદી રીતે જાય છે નિર્દોષ શુદ્ધપ્રેમથી વર્તન કરે એવુ જ

વર્તન અધ્યાત્મજીવની પુષ્ટિ છે તમે પ્રેમથી સતત
શુદ્ધાચરણનું અવનવન યો શુદ્ધ વિચારને અખડપણે
હૃદયમાં નિશ્ચય રાખો પ્રાણી માત્ર ઉપર વિશુદ્ધ પ્રેમ તેમ
પોતાના શરીરમાં જેના જ્ઞાનદર્શનવાગ્દેશના ધારક
આમા પ્રભુ ઉપર શુદ્ધપ્રેમ રાખવાનો અભ્યાસ કરો
તો એ પશુ દોષ યાત્રાનો સમ્પન્ન આનંદે નહિ —

આત્મપ્રેમી, અસત્ય બોલી કોઈને કમતો નથી
વળી આત્મપ્રભુનો પ્રેમી અન્યથી અપંગવ ચતા જતા
પણ તેના ઉપર ક્રોધ યતો નથી તેમ ઉરમ્મરતો નથી
આત્માનો પ્રેમી અન્યના દોષો દેખતા તેઓની નિંદા કર-
વા જગ માત્ર હો દનાવનો નથી તેમ નિંદાના એ-
નાના વિચારને પણ હૃદયમાં પ્રવેશવા સ્થાન આપતો નથી
તે તમારે આત્મપ્રેમી બનવું હોય તો નિંદાનો ત્યાગ
કરો ત્યાગ કરો નિંદા એ મહાપાપ છે જ્યાં સુધી
શુદ્ધીની વા નિર્ગુણીની સાધુ સતની, શત્રુની, મૃખર્ષની પ-
તિની નિંદા કરવા તમારી ઁલ લગકારા મારે છે અને,
ઁલમાં વળ આવે છે ત્યાં સુધી તમે આત્મ ના પ્રેમી બન-
વાના અધિભારી થયા જ નથી અને ત્યાં સુધી તમે એક
કાઠીયાના જેવા હો અત્તમા પણ અદેખાઈથી કોઈની નિંદા

ન થાય તેના સુધી નમારે આગળ નિધાનુ છે નિદા એ
 વિના સમાન છે તથુના પ્રેમી ના પુરા પાપીની પણ
 નિદા એ નરિ આ નાન લગ્યમા ખાને સુણી સુણીને
 ફરયા કાન, તોયે ન આગ્યુ જ્ઞાનજ્ઞાન, આત્મપ્રેમીએ
 કાઢતી નિદા ન મરી, ન કરી એમ તમે નાખોવા
 વામુ વચના વાનના તમા । સીસ પચી ત્રીસ ચાત્રી
 ના આત્મા ગયા અને નિદા કરી નહી, કરવી નહી.
 એમ સામગતા સાનગતા તમા । ઉમ્મર પૂરી થના આત્રી
 પણ હજી નિદાશ્પ અમિની જનાવાઓ હાથમા એવીને
 એરી ખગતી રહી છે તેના સામુ જુઓ સામુ જુઓ ।
 જો તમો નિદા મરી નહી એરી અત મરણથી નિશ્ચયતા
 થતી હોય તે આજવી નિદા મરનાનુ ત્યાગ મરે, ત્યાગ
 મરે કાઢતી પણ નિદા મરનાને મનમા વિચાર આવે કે
 દુરત તેને જાણી દો અને તેના નરિ કદનાજુનો વિચાર
 ચનાવો આ વાત વારવાર યાદ રાખી નિદાના સમ્બો મુખ
 માથી કા મો નહી સાગ અગ મોળ સમ્બો સારા અને
 મોટા ફળને આપે છે સુ તમો અ ય દોસીઓની નિદા
 કરવાથી દોષરહિત કદી થવાના છે ? ના પણ ઉત્તર દોષના
 અનરૂપ બને છે અન્યના દોષા જોવાથી તમારામા દોષની

ભાવનાના સરજો ઉત્પન્ન થાય છે જેમ સૂર પોતાનું
 મુખ દેખાવે, વિગમા ગળે છે, અને પ્રચિત્ત હૃદય લુચ્ચે છે
 તેમ દુનિયામાં અને અજ્ઞાન મનુષ્યોને અન્યોના દેખો દેખ
 નાની તથા અન્યના ખોતરણા બાંધાની કુદેવ પડી ગઈ હોય
 છે તેના મનુષ્યો નિરતર મળી જાય છે જ લુચ્ચે છે, પણ
 ઉજળા જાણુ એને ગુણોને મ્દી દેખતા નથી પરંતુ આમ
 કરનાથી તેમને પોતાને જ હાનિ થાય છે હોય અને ખો
 તરણ એજ તેમના ચિંતનનો વિષય થઈ પડે—ધ્યાનનો
 વિષય થઈ પડે મનુષ્ય જેનું ધ્યાન-ચિંતન કરે છે
 તેવોજ તે થાય છે. એ નિયમાનુસારે પૂર્વેકત દોરો તેઓ
 નામાં જ દેખાઈ વખત પડી પ્રગટ થાય છે ગમે તેવો
 સદ્ગુણી મનુષ્ય હોય તો પણ તે અન્યના દોષોને દેખે
 છે અને નિંદામાં તત્પર થાય છે તો તેના સદ્ગુણો એક
 પડી એક એમ સર્વ નષ્ટ થઈ જાય છે તેથી ઉત્ક્ર ગમે
 તેવો દોષાન મનુષ્ય હોય અને અને ખીજના ગુણો તરફ
 દ્રષ્ટિ દે છે, અને કદી કોઈની નિંદા કરતો નથી અને પંખા
 પરમાણુ જેવડો ગુણુ હોય તો પણ પર્વતના સમાન લેખી
 તેની સ્તુતિ કરે છે તો તેવો પુરુષ સદ્ગુણી બને છે માટે
 દોષ દેખી તમે કોઈની જગા પછી નિંદાને ત્રિયોગથી કરજો

નથી. અને એ પ્રમાણે નિંદાનો સર્વથા ત્યાગ કરવાથી
તમે અધ્યાત્મમજ્જાનના અધિકારી થશો, અને તમે સુખેથી
આત્મરાત્નુષ્ઠાનમન કરશો.

પતવડેજ બીજાએનું દિન કાપ છે એમ તમે કદી
માનશો નહિ. કાચી વખા પ્રસાને અન્નનું દિન સાધવાને
બસંદ અદિન સાધવાનો સંભવ રહે છે. તેથી અન્નનાં દુઃખ
દાગવા તમારી પાસે પૂરતું ધન ન હોય અથવા હોય પણ
તે ખરચવા દાનાતરાખને લીધે તમારો જીવ માલનો ન હોય
નો ચિંતા કરશો નહિ. વિચારરૂપ મહાધન તમને તમારી
છાંછીમાં પ્રાપ્ત છે. તે રાત્રી દીવસ વાપરીએ તો પણ
ખૂટે એનું નથી. વળી તે વિચારરૂપધન ન્યારે વાપરવાની
કળા હસ્તગત થાય છે ત્યારે તે વિચારધન એટલું બહુ
સામર્થ્યવાળું જણાય છે કે આ લૌકિકધન જે સોનું રૂપું
દોરા રત્નરૂપ ધનનું બળ તેના આગળ લુપ્ત જણાય છે.
ન્યારે લૌકિકધન શસ્ત્રિકદિને સાધે છે. ત્યારે તમારા-
મા રહેલું વિચારરૂપધન તેનું દાન ચિરવખનના દિને
સાધે છે. માટે તમારી પાસે લૌકિકધન ન હતાં પણ પ્રાણી-
માત્રના દિતના સંકલ્પો જે તમે પ્રગટાવશો તો તમે
અન્યોના પરમ ઉપકારી બનશો. સુખનો ઉપાય તમારી

પાસે છે, તમારા હૃદયમાં છે, સુખનો ઉપાય હજારો કે
લાખો ગાઉ દૂર નથી, સ્વર્ગમાં કે પાતાળમાં નથી. સૌધર્મ
દેવલોકમાં કે સ્વર્ગાર્થસિદ્ધિવિમાનમાં નથી. દિમાકય પ-
ર્વતની શુદ્ધિમાં કે હંડકારણની ઝાડીમાં સુખનો ઉપાય
નથી. શામાટે અરદાપરહા અચડ્યો છો શામાટે વિચારનાં
કેકડાં ગુંથો છો અને શામાટે તમે દુઃખી થાઓ છો ?? શા
માટે જીવન નિષ્ફળ બીતીત કરો છો ? અસંખ્ય પ્રદેશી જે
આત્મા છે તે શરીર કે જે આ પ્રત્યક્ષ દેખાય છે તેમાં પગથી
તે મરતક સુધી બાંધીને રહ્યો છે, તે આત્માના એકેક
પ્રદેશે અનંત સુખ અનાદિઅનંતમે ભાગે રહ્યું છે તેના
પ્રતિ દૃષ્ટિ દેઈ તે આત્માનું ધ્યાન કરો, તે આત્માની
પ્રાપ્તિ માટે શુદ્ધ વ્યવહારનાં આવરણ સેવો. આત્માનો
અનુભવ કરો. કૈવલ્યસાન સરખો અનુભવ તમને પર-
માત્માનાં દર્શન કરાવશે. નિશ્ચય કરાવશે. વળી તમને
અનુભવ મિત્ર, પરમાનંદની વાતગી ચખ્ખાડશે માટે આ-
ત્માના શુદ્ધ વિચારરૂપ ધર્મધ્યાન શુક્લધ્યાનને સેવો
ખાત્રીયાં સમજો કે તમે અનંત સુખના મહોદધિ

તમને કે જે ધર્મધ્યાન અને
રૂપ છે. તે કે જે ધર્મધ્યાન અને

દુઃખ લાગે છે ? શા માટે દુઃખ જીએ છા ? જે સગ-
 માર્ગ છે તે જાતિથી પ્રતિ ત્યા માટે મમ તે હા ? આ
 ત્યાગ સિદ્ધ બનીને અષ્ટકર્મરૂપ સમનાથી જીના તમે
 સરખ નથી આનની ? લગ્ન પામે એમ હા નિર્મલ મનના
 બની જાએ છા મિત્ર થાએ દેવ અવનજો પોતાનું
 શુદ્ધ સ્વરૂપ નિચારે પોતાના આ મસ્વરૂપના નિચાર તમે
 વગર એ તો આભાવિત સગ માર્ગ હ આત્માના નિના
 પગલા સખથી અશુદ્ધવિચાર મર્યા એ તો અસ્વા
 બારિત છે જેમ અગ્નિમા ઉપચુનાનો આનારિત ચુલુ છે
 જળમા રીતનાના આભાવિત ગુણ છે તમ શા દર્શન
 આગિ વીપમય પોતાના આ માના મર્યાનુ ધ્યાન મર્યા
 પોતાના આ માના અસખ્યાત મર્યામા સ્થિત દૃષ્ટિથી નય
 લીન થવુ તે તમારા આભારિત શુદ્ધ ધમ છે તેના સખથી
 જે ચિત્તન મનન તે સગ શુદ્ધ નિચારથી તમે આ માની
 જે અન તિત્તદિ જે સામ્ય નિરો બાવે દત્તી તેને જિત બાવે
 કરો છો અને જે શુદ્ધવિચાર સરૂપ આત્મધ્યાયથી અન ત
 મેની મર્ગ જો તમારાથી દૂર થાય છે અને નમારી શુદ્ધિ
 જે સ્વભારિત છે તે નાદ થાય છે

અપના મમારમા ત ધ્યાનની ઉત્તમતા વિદ્યુત્ત ૭૩,

શ્લોક —

યથ ગચ્છતિ પર પરિપાક, પાકશાસનપદં

તુળકલ્પમ;

સ્વપ્રકાશસુસ્રયોદય, તદ્ધ્યાનમેષ મયનાશિ

મજ્જધ્વમ્ ॥ ૧ ॥

આત્માના અવરૂપના ગુદ્ધ વિચારરૂપ ઉત્કૃષ્ટ ધ્યાન પરિ
પ રૂપને પામે છે તે મુનિમહાગજ યોગી છત્રી પદવીને
પણ તથા મમાન ગણે છે માટે લગ્નચલવેએ ચેતાના આત્મ
ધર્મનો પ્રમાણ મે એવું આત્મજ્ઞાનમય જ ધ્યાન કે જે
લવનો નાશ કરે છે તેનું મેવન રૂપ વળી ધ્યાનની ઉત્ત
મના જણાવના ક્ષતા શ્રી યોગાનિબંધ — ઉપાખ્યાય મહે છે,

શ્લોક —

યથ નાર્કષિધુતારકવીરજ્યોતિષા પ્રસરતામવકાશ,

ધ્યાનમિન્નતમસામુદિતાત્મજ્યોતિષા તદ્દપિ ભાતિ

રહસ્યમ્ ॥ ૨ ॥

જે ધ્યાનના પ્રમાણની આગળ-મુર્ધા-વદ્ધમા અમે તાર
કાનું તેજ અમે દીનાના તેજ ॥ પ્રમાણ પણ અપણ, એવું
જે આત્મિક શુદ્ધ ધ્યાન કે જેનાથી અજ્ઞાનરૂપ અધ
મા ભેદાયો છે, એની ધ્યાનરૂપ જ્યોતિ જેને પ્રગટ થઈ

ભાની સંમુખ જગો, અર્થાત્ તમચપણે આત્મધ્યાનમાં
 પ્રવર્તિતો તો પગ્માત્મસ્વરૂપ જની અર્નનમુખના બોક્ષા
 જનગો કાળુ કે, તમાગમા પગ્માત્મસ્વરૂપ જનવાની શક્તિ
 દી છે અને તમાગમાજ પગ્માત્મસ્વરૂપ જનવાનો રવખાર
 નહી છે-અને તમનેજ પગ્માત્મસ્વરૂપ જનવાનું નિઘપ-
 નમકિન પ્રાપ્ત થાય છે, અને તમેજ પગ્માત્મપન્થુ અ-
 નન્નકારણીમૂલ એવું ચોખ્ખું કર્મ મપ્રાપ્ત કરી શકો છો
 અને તમેજ આત્મા પગ્માત્મસ્વરૂપ જનેતાના ચોગ્ધર્મ
 ધ્યાન સુન્ધ્યાન રૂપ ક્રિયા, પ્રવલ, ઉચ્ચ કરી શકો છો,
 માટે હવે સુજો " મવાત્મ દેહની દાણુ જાય છે, એક પડી
 જેનું મૂલ્ય થાય નહી, એની એક પડી પણ મનુષ્યાવતારની
 કુર્તિ છે, માટે તે લેજો લગાડો " ક્યા બાદિનમાં તમે મુખની
 બાન્તિથી જામો છો ? નથી જાણો કે તત્ત્વમુખ જગ્યાલપદાર્થોમાં
 નથી અને- શ્રવે બાન્તિથી બાલ્ય વચ્ચુમાં મુખની આશાએ
 જુ પા ભરમાં જૂથ્યા, અને માનુ પલવ દાર્થો, જેમ જાજના
 ના હેખાતા જગથી તૃપ્તા ભાગની નથી, ખારા જગથી
 જેમ વૃક્ષ ભાગની નથી તેમ ગાજમનુઓ કે જે સ્ત્રી પુત્ર
 ધા વગ દાર હવેના ગાદીચાદી લાદી તાદી નિમેરે છે તેમાં
 મુખની આશાર્થી શ્રવ પ્રવલ કરે છે, પણ અતે જગ્યાં તે

વસ્તુઓથી મુખ થતું નથી, અને તે વસ્તુઓ પોતાની સાથે
 પરભવમાં આવતી નથી એમ જાણે છે ત્યારે પોતાનો ભૂદ
 સમજે છે. પ્રિયસાધકો ! સાંસારિક પદાર્થોના અનુભવ કરતાં
 હવે તમને ખરી ખાતરી થઈ હશે કે જાણ વસ્તુઓમાં મુખ
 નથી. મુખ તો આત્મામાં છે. મારે હવે તમે મુખ, આત્મામાં
 શોધો. ધ્યાનદ્વારા આત્મામાં મુખ શોધતાં તમને સત્ય મુખ
 સંપ્રાપ્ત થશે. આ વચન કૃત્વના તારાની પેડે હૃદયમાં સ્થિર
 કરજો અને આત્માની સન્મુખ વળજો, પ્રિયભાઈ!! તમને
 આત્માના સ્વરૂપની વાટે વળતાં અને આત્મધ્યાનના રસ્તા-
 માં ચાલતાં મિત્રોની મુલાકાત થશે. શું મિત્રોની; હા મિત્રોની
 મુલાકાત, ત્યારે તે મિત્રોનાં નામ શાં છે ! સાંભળો. ક્રોધ,
 માન, માયા, અને લોભ, એ ચારની ચોક્કડી કહેવાય છે, તે
 તમારી પાસે આવી તમને રસ્તામાંથી પાછા વાળશે. પણ
 તમે તેને ખરા મિત્રો ધારશો નહીં હો!!! એ ચાર, ચંડાળ
 ચોક્કડી જેવા મિત્રો છે—એ ચારમિત્રોએ તમને આડા
 માર્ગે વાળી ચોરાશી લાખગુણોનામાં અનંતિવાર પરિ-
 ભ્રમણ કરાવ્યું છે. હજી એ ચંડાળચોક્કડી તમને છેતરી
 આડામાર્ગે લેઈ જશે. મારે વારંવાર કહેવામાં આવે છે કે
 એ ચાર કપાયરૂપ ચંડાળચોક્કડીના સામું પણ જોશો નહિ.

એમો તો મનથી મનમાં હોતે તમને અનાદિ
 મનથી મનમાં ન મનમાંથી તથા મિનાયાની છ, તેથી
 તમે તત્ત્વમો નથી જે તમામ મિત્ર નથી પણ તે તમ
 સત્ત્વ હો મો આ મિત્રત્વન એક દા તમામ ને મન
 હોતી તમામ રૂપ નો મોદા તમામ રોજ આત્મમાર્ગ
 નિતિ ગમન ન તમામ અભાવના આરમે પણ તમે
 આત્મસ્વરૂપમાર્ગ ઉપયોગ મનથી મિત્ર દૃષ્ટિથી તમ
 આત્માના અમખરોય તરફ દૃષ્ટિ તમામને ના માત્ર હો
 એવું તે રોજાની મેત્ર પાછા નગમે ભાઈ આ માના
 અપર મનમ તમે કહી નવેશ ના નથી તેથી તમો
 પ્રથમનો ઉભી નય ન મનો થમ એ સ્થાન નિહ
 પણ તમે દૈન તથા સદન પા મનથી આગળ આનને
 રમન મા ત્ત શાન નેમની વિશેષ રોજી ઉપર એ રો
 અનુભવ મિત્ર તમો જેમારો જે અનુભવ મિત્ર તમો જે
 આ માના સ મુખ લઈ જમે એ અનુભવ મિત્ર સામ્ય
 મન દરેત અર્થ મિત્ર હો અનુભવ મિત્ર ને મ રો ને તો
 ન્યામ થઈ ગયું તે દાસ્તિય ફૂ થઈ નયુ સમ તુ ને
 પદમાત્માસ્વરૂપ થઈ ગયો સમજવો આત્મસ્વરૂપની સ મુખ
 ગમન કરતા એવા મદા રોજીદ પુરને અનુભવ મિત્રની

પ્રાપ્તિ થય છે, તે અનભવમિત્રનું સામર્થ્ય શ્રી આનંદના
નમ્ર મહારાજ વર્ણન રતા ઓળખે છે કે —

સ્તવન

ધીરજિનેશ્વર પરમેશ્વર જ્યાં જગજીવન જિનભૂષ;
અનુભવમિત્તે ચિત્તે દિતકરી, દારવા જાસ સરૂપ.

ધીરજિનેશ્વર૦ (૧)

જેહ અગોચર માણસ યચનતે, જેહ અતીન્દ્રિયરૂપ;
અનુભવમિત્તે વિગત શક્તિશુ, મારવા તાસ સ્વરૂપ

ધીરજિનેશ્વર૦ (૨)

નયનિક્ષેપે જેહ ન જાણીય, નયિ જિહા પ્રસરે પ્રમાણ
શુદ્ધસ્વરૂપે વ્રજ તે દાઢયે, કેયલ અનુભવમાણ

ધીરજિનેશ્વર૦ (૩)

અલ્પ અગોચર અનુપમઅર્થનો, કુળ કહી જાણેરે મેદ
સહજ યિશુદ્ધશુ અનુભવવયળજે, શાઘ તે સઘઢારે સ્વેદ.

ધીરજિનેશ્વર૦ (૪)

દોસી દેઢાહી શાઘ સર્વ રહે, ન લહે અગોચર ઘાત;
કારજ સાધક વાધક રહિતપ, અનુભવમિત્તધિરૂપાત.

ધીરજિનેશ્વર૦ (૫)

અહોચતુરાહ અનુભવમિત્તની, અહોતસ મિત્તપ્રતીત,

અંતરજ્ઞામી સ્વામી સમીપ તે, રાસો મિલનું રીત.
 વીરજિનેશ્વર૦ (૬)
 અનુભવમેળે રમે પ્રભુ મોહ્યા, સખલ પશ્યાં સયો વાજ.
 મિજપદ મપદ જે તે અનુભવે, આનંદગન મદારાજ.
 વીરજિનેશ્વર૦ (૭)

સાવાધ—પ્રથમ નાવળન પ્વાને શ્રી વીરપ્રભુને ઉદ્દે
 ગીને પ્રથમ પક્ષે આપના હૃદય ગમ દ્વારદિન તમે દે પ્રભુ '
 જગજ્ઞાન છે. તમારે સ્વરૂપ દે પ્રભુ મને અનુભવ મિત્રે દિન
 આતી હતુ છે, તે સ્વરૂપ જુગત પ્રકાશનું છે, બી ન પાપના
 ગમદ્વાને જીતનાર દે રીઝ મદાપોષ દે આરમા ' ' તું મોગમા
 મોટો હજાર છે, જાનદર્શનચારિત્ર્ય વશ્તુ તાગમા હ
 માટે તું પરમેશ્વર છે સમજાવેને જીતવા તુ મદાસી છે
 એવુ તાર અવખખરૂપ મને અનુભવમિત્રે ' દિનથી હતુ
 તે ખતાવુ હુ

શ્રી વીરપ્રભુ પરમેશ્વર જ્યનતા વતો ' દે પ્રભુ ' તમે
 જગતના જીવન છે.

જે માણસના વચનને અગોચર એટલે વચનથી પ ન
 જેનું સ્વરૂપ વર્ણન પૂર્ણપણે કથી સકાવુ નથી, એવુ જેનું
 સ્વરૂપ છે, અને જે રમકુંદ્રિયથી ગર્ભી સકાય નહી, મસ-

ને દ્રિયથી જોતો આનંદસ અદલુ કરી શકાય નહીં, કાગ-
 લુકે ગ્મને દ્રિય, રૂપીપદાર્થમા ગેવા પાવ પ્રકાગ્ના ગ્મને
 જાણી શકે છે, અને આત્માતો અરૂપી છે માટે તે આત્મામા
 ગેવા અનત આનંદસ ગ્મને જલ અદલુ કરી નકતી
 નથી ઘાણે દ્રિયથી જેનુ અરૂપ અદલુ કરી શકે તુ નથી
 અમુષદ્રિયથી જેનુ અરૂપ દેખી નકાતુ નથી અમુષકી નો
 રૂપીપદાર્થ અને તેમા રહેવા, નીવ, પીત, સ્વેત, કૃષ્ણ, ગ્મ દેખી
 ગકાય છે અને આત્માતો રૂપી નથી રૂપરહિત એ કાયો,
 નીરો, પીત, સ્વેત, રાનો નથી પુદ્ગલના અવરૂપથી ન્યારો છે
 તે આખવી દેખી ગકાય નહીં વળી કાનથી પણ જે નાભગી
 શકાય નહીં કાગલુકે શ્રોતેદ્રિયનો વિષય શબ્દ અદલુ કરવાનો છે
 શબ્દ છે તે પુદ્ગલ પગ્માલુએનો બનેસો રૂપરૂપ પર્વાય એ
 તે શબ્દ નલુ પ્રકાગ્નો છે, સચિત્તશબ્દ, અચિત્તશબ્દ, ન-
 ચિત્ત અચિત્તમિશ્રશબ્દ, એ શબ્દના ખીજ પલુ ભેદો થાય
 છે તે રૂપી શબ્દને અનલુ દ્રિય અદલુ કરે છે, અને આત્મા
 તો પુદ્ગલદ્રવ્યથી ન્યારો છે, તેથી કાનથી પણ આત્મા
 ઝાલ થઈ શકે નહીં અને ઇદ્રિયથી પણ જે ઝાલ થાય
 નહીં એવા અતીંદ્રિયઆત્માને કાલુ દેખાડી શકે ? કે કાની
 અદ્દથી તે દેખાય ? ત્યારે આનંદવનગ્ર મહારાજ કહે છે કે

અનુભવમિત્તે વિગતે શક્તિશુભાંખ્યો તાગમ્વરૂપ,
 મનિતાન અને મમ્વરૂપ ન તે થઈ અખંડ ઉપયોગપણે
 કહ્યું જે આ મમાન તે થઈ થોડો જે આત્માનો નિમય
 નિધાન-પ્રતીત તેો અનુભવતાન મ્હે છે તે અનુભવતાન
 કપ મિત્ર પમાત્માની તો રંગના રંગે પૂર્વોત્ત મનિતાન
 શ્રુતતાનના ઉપયોગથી પાન કરતા આત્મા મનો તેને
 વિગતે કરી એટલે હેતુ લાગુ પ્રમાણ ગુણપદોથી જેનું
 જુઓ આ મમ્વરૂપ હતું તેનું આખું અને તેથી હું પેટે
 આત્મા છું, મારી અહીં અનન્યતાન, અનન્યતાન, અ-
 નન્યતાન, અનન્યતાગિ અનન્યતાન ગુણ, આદિઅનન્ય
 ગુણપદો છે એવો મને તે અનુભવમિત્તે નિમય કરાવ્યો
 તે નિમય સામાન્ય નહીં પણ ચોક્કસના રંગ જેવો
 કરાવ્યો, સાક્ષાત્ પમાત્મારૂપ મારા આત્માને મેં જાણ્યો,
 જોગ્યો, અહો કેવળ આનંદ, મારા સર્વ કાર્ય રૂપો,
 અહો અનુભવમિત્તે તો આપૂર્વ મિત્રતાનો દક્ષિણાનો
 તે સર્વથી અનૈકિક છે કેમકે જેના ધર્મમાં નવનો પણ પ્રવેશ
 નથી, એટલે નૈમિષ મમ્વરૂપ, વ્યવહાર, અખંડ, સમ-
 સમલિત્ત અને એવમૂત એ સાતત્યથી દરેક વસ્તુનું
 મમાર્થ પદાપાત રહિત મમ્વરૂપ સમજી શકાય છે તેમ એ

જ્ઞાનનયથી આત્માનું અનેકાંતપણે સ્વરૂપ સમજવામાં આવે છે પણ અનુભવજ્ઞાનમાં નય પ્રસરી શકતા નથી, તેમ નિ-
 ક્ષેપા ચાર છે. નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને ભાવ એ ચાર
 નિક્ષેપા પણ દરેક વસ્તુના જ્ઞાનમાં ઉપયોગી છે, પણ
 તેમાં પ્રસરતા નથી, એટલે પ્રમાણથી તેના સ્વરૂપનો નિર્ધાર
 થાય છે, પણ તે આત્મધર્મમાં પ્રમાણ પણ પ્રવેશ કરી
 શકતું નથી, એટલે પ્રમાણ તે આત્મજ્ઞાન યત્રામાં પ્રથમ
 ઉપયોગી છે, પણ અનુભવજ્ઞાનમાં પ્રમાણ પ્રસરતું નથી.
 પ્રમાણના બેઢ બે છે, એક પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ અને બીજું પરોક્ષ
 પ્રમાણ. આત્મા, પોતે નિરાવરણ શુદ્ધ ક્ષાયિકભાવે થયેલો જે
 ઉપયોગ, તેથી સર્વ દ્રવ્યને જાણે છે તે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ જાણવું.
 જેમ કેવલજ્ઞાની, ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિ
 કાય, પૃથ્વીગત્તાસ્તિકાય, જીવ અને કાળ એ ૭ દ્રવ્યને પ્રત્યક્ષ-
 પણે જાણે છે, તથા દેખે છે, તથા અવધિજ્ઞાની પૃથ્વીગતદ્રવ્યને
 પ્રત્યક્ષ જાણે છે, તથા દર્શનથી દેખે છે, અને મનઃપર્યવજ્ઞાની
 અન્યજીવોની મનોવર્ગજ્ઞાને પ્રત્યક્ષ જાણે છે, માટે અવધિ-
 જ્ઞાન અને મનઃપર્યવજ્ઞાન એ બે જ્ઞાન દેશપ્રત્યક્ષ છે, માટે
 પ્રમાણમાં પણ તે દેશ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ સમજવાં, અને કેવલ-
 જ્ઞાન સર્વપ્રત્યક્ષ પ્રમાણ સમજવું.

પરોક્ષ પ્રમાણના નબ્બ બેદ છે અનુમાન પ્રમાણ આ-
ગમ પ્રમાણ, અને ઉપમાન પ્રમાણ

હૃદય દ્વારા કોઈ પશુ ચિન્હ, નિગાન દેખીને ન
જાન શાય તે અનુમાન જન્યુ જેમ મુમારો દેખીને અ-
નુમાન શાય કે અમુક ધરમા અગ્નિ છે, તથા પે તે નદીના
ગડિ વમે છે પોતાના દેશમા વડે થઈ નથી, અને એવ ન
ધમવોકાર નદીમા પાણીનું પૂર આવ્યું દેખીને અનુમાન
શાય કે અમુક દેશમા મેષરૂદિ થઈ છે જો તે દેશમા મેર
રૂદિ થઈ ના હોય તો નદીમા પાણીનું પૂર આવે નદી
પ્રત્યક્ષ આખથી પાણીનું પૂર દેખાય છે માટે અવગ્ય તે
દેશમા રૂદિ થઈ છે એવું જો જાન શાય છે, તે અનુમાન
પ્રમાણથી સમજવું તેમ દરેક શરીરમા આત્માઓ રહેતા
છે, તે અનુમાનથી જણાય છે જેમ હૃદયોથી ગુપ્ત ક-
ખની નેષ્ટા કગાર આત્મા શરીરમા છે જ્યાં સુધી આ મા
શરીરમા છે ત્યાં સુધી હૃદયોદ્વાગ ગુપ્ત કુખની નેષ્ટા શાય
છે મૃત્યુ શરીરમા હૃદયો વા શરીર દ્વારા ગુપ્ત કુખની
નેષ્ટા થતી નથી વા મૃતક શરીરમા પ્રત્યેક હૃદયો પોત
પોતાના કામથી રહિત શાય છે, તેથી તેમા આત્મા નથી
જો શરીરમા આત્મા છે, ત્યાં હૃદયો દ્વારા તથા શરીરદ્વારા

મુખ દુઃખની એટા થાય છે મારે ઇદ્રિયો તથા શરીરની
 મુખ દુઃખાદિ એટાથી શરીરમા આત્માને સિદ્ધ કર્યો, મારે
 તે અનુમાન પ્રમાણ સમજવું તથા દેવદોષ નરક, નિર્ગો-
 વગેરેના વિચારોને સૂત્ર સિદ્ધાંતથી જાણીએ છીએ તે આગમ
 પ્રમાણ જાણવું તેમ કોઈ વસ્તુની ઉપમા આપીને વસ્તુને
 જાણખાવવી તે ઉપમાન પ્રમાણ જાણવું

એ પૂર્વોક્ત પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ અનુમાન પ્રમાણ આ-
 ગમ પ્રમાણ, ઉપમા પ્રમાણ, એ ચાર પ્રમાણથી આત્માને
 જાણે એટલે મતિ જાની, અને જ્ઞાત જાની એવો ભવ્ય આ-
 ત્માર્થી જીવ, પોને આત્માને જાણવાની ઇચ્છારાગો થયો
 છતાં વિચારે કે હું તો રીને આત્માને જાણું ? તથા તેના
 નિધાર ? પ્રથમ એમ વિચાર તો વિચારે કે શરીરમા ર-
 હેના અડધી આત્માને કોઈએ પ્રત્યક્ષપણે દેખ્યો છે ? તો
 કહી દા, કેવળી ભગવને પ્રત્યક્ષપણે આત્માને જાણ્યો છે
 તથા દેખ્યો છે હાન મો એવજ્ઞાન નથી તો પણ કે
 વળીએ આત્માને પ્રત્યક્ષ જાણ્યો દીશે મારે આત્માની
 સિદ્ધિમા પ્રત્યક્ષપ્રમાણ મને પરોક્ષપણે જાણવું તથા
 શ્રદ્ધા કરવામારે માર્ગપ્રાપ્ત થયું તેમ મને અનુમાન
 પ્રમાણ પણ પરોક્ષપણે આત્માની અસ્તિતા સ્વીકારવામા

તથા જાણુશો કે સ્ત્રીમૂલ ચલુ તમ અંત સિદ્ધાન્તમાં
 પણ આ માન નહીંન મુ ૯ આત્મા અંતે છે તેની
 છે, અનન સુખ ધામ છે એમ પરોપાસને જાનતી
 અભિતાની સિદ્ધિ મારી આપનાર તથા તેનું નાન માર
 વનાર મન આમમરમાં ૧ મ વિનન ચલુ તેમ વળા
 જેમ આમર નિર્માર ૯ તેમ આત્મા પણ નિર્માર છે
 જેમ આમર નિર્માર ૯ તેમ આ મા પણ નિર્માર વસ્તુ
 તેની સત્તાથી જોના છે જેમ ઉપમાન રમામથી પણ પો
 મારો આ માનુ જાણુપાડુ ચલુ તમ અંત ૫ ૧ ચક્ર, એમ
 સાધક અવગ્ય મા વનતા કરી મનિતાન અને અન નાના
 લખીપણે ૧૧ મ્વા એવા રમારો ૫ ૧ પરોપાસને આ મા
 ને જાણુવે ૯ તથા તેની અંત માર ૧ નત્યમ પ્રમાણુ
 તો દાનના રખતમા નથી મારના તથા કેવળ રાંન
 નત્યમ રમા જા તથા અસરિતા ૧ ૧ મન રાંનરજાન દેશ
 નત્યમ છે દાન તો અનુમા ૧ આમમ ઉપમાન એ નપુ
 રમાપ આ દેશમા નતતા એવો રાંન ૯ અ નાનું અરૂપ
 સંકાત જા રમા કેવળનાન રપ નત્યમ રમા તો નથી
 જાણીના ૩ ૧ રમા ૧ મનિતાન નો નત્યનાના લખીપણે
 વર્તે છે અને મનિ નો જુનતા તો પો ૧ ૧ રમા ૧ છે

માટે તેનાથી આત્માનુચ્ચ પ સાક્ષાત્ અનુભવાતુ નથી, પણ
 મતિનાન અને અનનાનથી જન્ય અને કેવળ જ્ઞાનનું હેતુ એવું
 અનુભવજ્ઞાન છે, તેથી તુલ્ય આત્મચરૂપ લાભે છે, એવું અનુ-
 ભવજ્ઞાન જાણતું નૈયાયિકાએ ઇન્દ્રિયજન્ય જ્ઞાનને પ્રત્યક્ષ
 જ્ઞાન કહ્યું છે પ ૧ તે તે પગેલ જ્ઞાન જે ઇન્દ્રિય જન્ય
 જ્ઞાનનો મતિ નાનમા તથા શ્રુત જ્ઞાનમા નમાવેશ થાય છે
 મતિ અને શ્રુતથી આત્માનુચરૂપ કષ્ટક જાણી શકાય છે
 પણ તે પગેલપણે જ આત્માર્થી હવને સાધ્ય અવધ્યામા
 પણ પ્રત્યક્ષપણે જ જેમ તેમ આત્મજ્ઞાન કરાવનાર તથા
 નિશ્ચય કાવનાર કેવળજ્ઞાનના સંખ્ય અનુભવજ્ઞાન છે
 એવો અનુભવ જાનનો મહા અદ્ભૂત પ્રભાવ છે, તે અનુ-
 ભવ જ્ઞાન જાણે શ્રુત જ્ઞાનથી મૂર્ધ, લક્ષ્યમા હોયો દોષ
 એવું ગોત્રી ન્હુ છે

તથા તથા નિશ્લેષા પણ આત્માનુ પગેલપણે જ્ઞાન
 તથા શ્રદ્ધા કોત્રી આપનાર, માટે તે પ્રત્યક્ષપણે જ
 જેમ તેમ જ્ઞાનના તથા નિશ્ચય કોત્રી આપનાર તથા,
 નિશ્લેષા તથા પ્રમાણ તથા માટે આનંદનજી મહાદ્વાજ
 કહે છે તથા નિશ્લેષા અને પ્રમાણ પણ માર્ગિકાદ્યો
 આત્મ - - - તેની શ્રદ્ધામા પગેલપણે પ્રસરે -

પ્રમાણ હશે છ વિગત છે હ મ પૂજી જન સાથ હ પણ
 નલ તો જનપુરામાં પૂવોમ્મ એ તલનો પ્રના નથી
 એ ત મ પૂજી જન તથી આમમ્મરૂપ નવન જનપત્યુ
 મે તલની થન નથી પણ તલપતને એરા શુદ્ધ મન્થિ
 ન મપ આ મ મ્મરૂપો અનુભવ જાન જાણાવે હ, દેખાડે
 છે નો તેનો અપુત મદિમા પ્રી રીને વર્મન પ્રી શમય
 ખરેખર અનુભવના ને કેરવ જાનો તો જાણ છે
 પણ તે અનુભવ જાનનો મદિમા દશ વના હા કહે
 છે ન અત્ય અત ને રૂ રૂરૂપ તમ્મમા આવે નહો એતુ
 ઓ હરિશેષી જોગ્ય એતુ ને આત્મ ર ર તેા મત્ત
 રૂમ્મયો એક કે પ્રી જા પ્રી રૂક નથ તુ અનુભવ જાન
 વિા આમમ્મરૂપનું સ્થાય રૂદ્ધ જા પ્રા તમ કહેવા પ્રા
 મમય નથી નમ્મ અનુભવ જાન વિના ઉપચી આમ
 રૂરૂપ જાણતુ તથા જન પ્રા કરુ કર્મ તિસા મા નથી
 સત્ત્વજાણે તિસાશુદ્ધ ને અનુભવના આ ના પ્ર
 દ્યુ જો એવા રૂદ્ધ અનુભવજાનથી અનુભવની મ
 ન તિશુદ્ધ આમમ્મ પન ચર્ચાર્મ જાણી તથા પ્રી રૂકે
 છે મારે તે યથથ રૂદ્ધ અનુભવજાન પ્રમાણે વાગ્ને સન
 ર જોડુ લ રૂ મ પ્રા હ તે થળ એકે સ જોયકી રૂદ્ધ

અનુભવજ્ઞાન જો ન પ્રગટ થયું તો સવળાં શાસ્ત્રો ખેદ તુલ્ય
સમજાયાં. કારણ કે સવળાં શાસ્ત્રો આત્માનો અનુભવ ચરામાં
કરતું છે, અને શુદ્ધઅનુભવજ્ઞાન કાર્ય છે, કારણ ૨૫
શાસ્ત્રો વાંચ્યાં પણ આત્માનું શુદ્ધ અનુભવજ્ઞાન ૨૫ કાર્ય,
પ્રગટયું નહીં તો તે ખેદરૂપ બન્યાં. જેમ માથેને ઘાસ ખવ-
રાવવામાં આવે છે, તે દૂધની આશાએ પણ ઘાસથી દૂધ
૨૫ કાર્ય સરળ ન થયું તો ઘાસ ખવરાવવું તે ખેદને પ્રમ-
ટાવે છે, તેમ અત્ર સમજવું. મારે અનુભવજ્ઞાન છે, તે
પૂન સમાન છે. જેને શુદ્ધ અનુભવજ્ઞાન પ્રગટયું છે, તે
સિદ્ધાન્તમાની પેઠે પ્રત્યક્ષ સુખ ભોગવે છે—

૧મી અનુભવજ્ઞાનની સ્તુતિકરતા કહે છે કે—
'દિસિ દેખાડી શાસ્ત્ર સર્વે રહે' સર્વ શાસ્ત્ર, આત્મ-
રૂપના રસ્તો દેખાડે છે. લગ્ય પ્રાણીઓ જો તમારે આત્માનો
ખવ દોષ તો અમુક રસ્તે જાઓ એમ દિગ્દર્શન કરતી
આત્મા રહે છે, પણ તે અજોડર વાળો પાત્રી ચક્રમાં નથી.
જેટલે સર્વ શાસ્ત્ર પ્રત્યક્ષજે આત્મસ્વરૂપ જણાવવા નથી
દેખાડવા સમર્થ નથી, પણ કાર્યનો એટલે દાખલિલાવે
અનંતજ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્યનો
દેવતાદેવ અને મોક્ષ પણ પ્રમાણની આધા રૂઢિન અનુભવજ્ઞાન

રૂપમિત્ર જે તે તત્વ પાસે જ જેમ જેમ આત્મચરણ ની
 ત્યાં તથા દેખા તા સમય છે, અને જગત્માં પ્રસિદ્ધ એવે
 અનુભવવાનું રૂપમિત્ર છે. જ્યાં તેની કેવી દેખાતી છે. અને
 અનુભવવાનું રૂપમિત્રની કેવી અનુભવ / કેટલું દાખલ / એ
 તેની કેવી સ્થિતિ / જ્યાં જ્યાં જે સ્થિતિમાં રહેવા જાય
 જ્યાંથી જા માટે તેની સમીપમાં એવું દાખલ આવે તેની
 શાંતિમાં મિત્રતાની ખજી રીત સાચી એવા જનન મદિ
 માને ધ્યાન અનુભવવાનું મિત્રની નમે રહે છે અને જનન
 તે જાણ માન પણ સદામાં જાણી ન મૂકતા, જો તેમાં
 એક જ અનુભવ વાનમાં જાના એક નેક સર્જવળતા અથવા
 ન મય સ્વરૂપને સમાવે રહેતા શાંતિમાં જા ન રા
 રૂપ મ પા અત્યંત જ્યાંથી એકેક થઈ અને પછે
 માત્રાને એવા વર્તન કર્યા ત્યાં મેં આ મનુષ્યોની
 આવિષ્કારના છે. માર્ગ સરખો થયું
 એવી દેખાતી પોતા જે ૫ માત્રમાં તેની અનન
 મ પા તેને અનુભવ રૂપ અને જ્ઞાન તો સમદ તે
 શાંતિ પોતા જ્યાં રૂપ એમ જ્ઞાન નહીં મદારા જેને
 રૂપ છે કે અનુભવ વાનમાં દાખલ આવે ત્યાં પછી જા
 ભયુક્ત મ પા પાંચ ૫ માત્રા સ્વરૂપ જ્યાં જનન જા

નહતો બોડના ચાચ છે તથા નગી દાધિકલાવે સર્વ આત્મ
 ગુણ સપદા પ્રગટ થવાની પૂર્વે પણ અનુભવનાન યોગે
 ધમ્મા નિજગુણ બોડના આ મા ચઇ દાણે દાણે અનત
 મુખનો અનુભવ ઠગે છ દતિ વિશેષ માર્યમ્તુ જાનિગમ્ય
 એનુ અનુભવ મિત્રનુ મદાત્મ્ય છે જેનુ શ્રવણ ક્રમ પા
 અનેક પ્રકારની ઉપાધિયો અને દુષ્કો નાન પામે છે, અ
 આત્મા શાનિ ભોગવે ઠ શ્રી આનદરનજ યોગીદે પ્રયુ
 અનુભવ મિત્રનું નર્મન સાબળી હે પ્રિયમાધ તુ આત્મ
 અવકપના માર્ગે ચાલી દુખ વેળે નરપ મોની માર
 કરી પાળ અનુભવ મિત્રો ઝોગખજો, અને તેો પ્રેમથી
 બેટજો, અને તેને આનજ પ્રી આત્મન પના મારો ન
 નાના નિર્ભય મારા ચાનજો ચાનતા ચાનતા નીચે ની
 દિનગિદાનુ મમ ખદજો

દયદય ચિત્તે ચાલજું રયા, માદ ઘાટો મેદયો,
 ઘાટ અવઘટ ઉતરીને, આત્મસત્તા વેદયો જીવદા ૧
 ચિત્તનિજ ઉપયોગમાદો, રાષ્ટ્રો દિવસ ચાલજે,
 પામીપ્રેમે દેશ સારો, નિજસ્વરૂપે મહાલજે જીવદા ૨
 સ્વચ્ચિત્તથી એક જોગી પાનુ, તેનાથી નિ
 ન બેનીનેજો અત્મના ગુદગપમા જ નિવ

અનભાવદશાએ ઉપરોક્ત ગણી સ્વચ્છ પ્રતિ દાણે દા
 નામદશાએ વ્યાનુ છે અને દે બના મા' અથવા મે
 ગમના રહેની અવધાધાગી બેઠીને વ્યાનુ હ મા
 મેનાના સ્વરૂપમા લક્ષ્ય ગણી મન વચન અને કાપાન
 ભાગનો રેખા સ્પષ્ટ નિર્વિકલ્પવાને મની માનજો, એમ
 મોદધાગી બેઠા જમે, દવે એવો મોદનો અવધ માં ઉ
 તરીન એમને તેણે પાપાનીને મુદ્દ આત્મમત્તા પેતની
 ની છે તેરી તાર વેરી, એમ તથા સિમા આપત્ય કહે
 ન પોતાના આત્મના ઉપરોક્તમા તું વિત રાખજો,
 મન કે વિત મર્દ નમાન છે પદીમા પાતાળમા તે
 પદીના આકારમા એરી તેની વચન ગિયતિ છે, અન્નિ
 તા રાપુની તીન મનિ છે અને વાડુ કન્યા નિજગીની
 અનિચેતનાગી મતિ છે, અને પી-ત્યા ક તા પાળ મનની
 વાળ વેગવાળા મનિ હ સા- એસા મનો ની રીને વચ
 મુ' ની રીને મુક્તિ કરવાયા પોતાના વચમા રહે તો તેને
 ઉદાય કહે છે નીચેગત્ય તથા અબ્યાસથી મ વચ થય
 સાહેલે પ્રશ્ન થાય છે કે તીનૈરાગ્યની વીરીતે પ્રાપ્તિ થય
 ઉત મા મમત્વાનુ કે સદ્ગુણ સમતિ અને મત્સ્યાઓનુ
 રત કન વાચન કરાથી નૈરાગ્ય પ્રમે છે, અને મસા

૧. અર્થ ૫ જેને અનુભવ થયો વૈરાગ્ય પ્રગટે છે વળી
 ૨. ૧૫ ત્રણ પ્રકાર છે દુઃખનિર્મિત વૈરાગ્ય, મોહનિર્મિત
 ૩. ૧૬ ચારે - નિર્મિત વૈરાગ્ય પ્રથમ દુઃખનિર્મિત વૈરાગ્ય
 ૪. ૧૭ ૨ છે મધ્યમા એવો અત્યે પ્રગળા દુઃખ
 ૫. ૧૮ ૩ છે, તથા પાત્રને એવે નોમનન મેંદ તેને
 ૬. ૧૯ ૪ છે અને ૭ ના દુઃખ પડે છે, તે પૂર્વકર્મના
 ૭. ૨૦ ૫ છે એમ છે એટલે ૬ કર્મ મરણથી દુઃખ
 ૮. ૨૧ ૬ છે એવા નો દુઃખથી ઉત્થાન ચરો મામાન્ય
 ૯. ૨૨ ૭ દુઃખનિર્મિત વૈરાગ્ય પ્રગટે તેમ વળી નમા
 ૧૦. ૨૩ ૮ પ્રગળા મોહના ૧ થયો સમોજ થયું
 ૧૧. ૨૪ ૯ દુઃખનિર્મિત - નુભવ થયો નાનુમ પડે આ સમાજ
 ૧૨. ૨૫ ૧૦ ૧૦ થઈ કે નવા એવે નો વૈરાગ્ય છે તેમા
 ૧૩. ૨૬ ૧૧ ૧૧, પ્રથમ ૧૧ નેના નથી, તથા તે મોહ
 ૧૪. ૨૭ ૧૨ ૧૨ ૧૨ પ્રગળા કુપ્રયાપનુ
 ૧૫. ૨૮ ૧૩ ૧૩ ૧૩ વેળાં નો આમ, ૫ અનાદિ
 ૧૬. ૨૯ ૧૪ ૧૪ ૧૪ નિર્મિત એવે આત્મા
 ૧૭. ૩૦ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ને નથી કે એવે આ માને ન્યાન
 ૧૮. ૩૧ ૧૬ ૧૬ ૧૬ ને નથી કે એવે આ માને ન્યાન
 ૧૯. ૩૨ ૧૭ ૧૭ ૧૭ ને નથી કે એવે આ માને ન્યાન

કાર્યરૂપ નથી છે, તે ધર્મની પેઠે અનિત્ય વસ્તુ સંલગ્ન
 એ સ્વરૂપ દોષ નહીં આત્માને કાર્યરૂપ માનતા અનિત્ય
 થાય, નાશગત થાય અને નિકાનમાં એ અરૂપ રહે નહીં
 માટે આત્મા અનાદિ મગધી હ એમ સ્વીકારના આ
 જાનને હોત આવનો નથી આ ના અનત હ
 એટલે આત્માનો મદિ અત નથી નારા નથી માટે આ
 ત્મા અનાદિ અનત દેનાય હ આ મા પોતાના અ
 સખ્યરૂપેશીકરી નો કાગમાં એ અરૂપ છે અનત
 મગ ગયો તો પણ આત્માના અનખ્યરૂપેશીકરી એ
 રૂપેશ પણ ખયા નથી વતમા મારે ખરતો નથી, અને
 ભવિષ્યમારે એ નેશ પણ ખ એ નહીં તેમ આત્માના
 અનત શુભો છે તેમાથી એ આ મૂલમારે ખા નથી અને
 ભવિષ્યમારે એ શુભ પણ આ માનો ખરતો નહીં માટે
 આત્મા અક્ષર કહેનાય છે તમી આ મામા કોઈપિ જાનનો
 રૂપી અક્ષર નથી માટે અનક્ષર દેનાય છે અક્ષરરૂપ ને
 જાન તેથી આત્માની જોગખ્યાનુ ચય છે આ તે રૂપી
 અક્ષરો અરૂપી એના આ મરૂપમા નવે કરી શકતા નથી
 માટે નથી છે કે—

પદ.

શબ્દિક તાર્કિક પંદિત છાકે, તે પણ ત્યાં જઈ થાકે;
 શબ્દતોર પણ ક્યાં નહીં પહોંચે, શબ્દબેધોનાં તાકે.
 મયાનુભવ રંગ મજીઠારે, उसकी बात न बचनेवाली ॥

વળી આત્મા, આકાશની પેઠે અસંગી છે. વ્યવહારે
 જોતાં આત્મા ક્ષીરનીરની પેઠે પુદ્ગલની સાથે પરિણમી
 રહ્યો છે, તે. પણ નિમ્નપદ્ધતી જોતાં પોતાના સ્વરૂપે
 સત્તાથી અસંગી છે. અને સિદ્ધતા શ્રવે તો સદાકાળ
 પોતાના સ્વરૂપે શક્તિ તથા વ્યક્તિભાવે અસંગી છે, પો-
 તાને સ્વરૂપે આત્મા શુદ્ધ છે. વળી આત્મા અનંત રતન-
 યાત્રો ભોક્તા છે માટે ભોગીપણુ સ્વચ્છુથી બંધુવો. ત્રણે
 કાલમાં આત્માનો વિનાશ નથી માટે તેને અવિનાશી કહે
 છે. કદાપિ કાળે આત્મા ઉત્પન્ન થયો નથી માટે આત્માને
 અજ કહે છે. ત્રણે કાલમાં પોતાના સ્વરૂપેઠરી એક રૂપ
 છે માટે આત્માને દ્રવ્યાર્થિક નયની અપેક્ષાએ નિત્ય કહે
 છે. વળી આત્માનો કદાપિ કાળે ક્ષય થયો નથી માટે તે
 અક્ષય જાણવો. આત્મા પોતાના સ્વરૂપથી કદાપિ કાળે
 અસાધમાન થયો નથી, માટે અચલ જાણવો. આત્માનું
 સ્વરૂપ કળી શકાતું નથી માટે તેને અકલ કહે છે, આત્મા

પોતાના શુદ્ધસ્વરૂપે નિશ્ચય નયથી જોતા મન રહિત છે.
 માટે તેને અમય કહે છે વળી આત્મા અગમ્ય છે વળી
 આત્માનુ નામ નથી માટે તેને અનામી કહે છે વળી આત્મા
 વર્ણુગ ધારિકથી ગદિત છે માટે અગ્રાણી છે, અને પોતાના
 અસખ્યપ્રદેશ આદિ સ્વરૂપે રૂપી છે વળી નિશ્ચય નયથી
 જોતા આત્મા કર્મથી રહિત અકર્મ છે, અખંધક છે, અનુ-
 દયિક છે વળી આત્મા પોને મન વચન અને કાયાના
 ભોગથી ભિન્ન છે માટે તે અયોગી જાણવો, વળી શુભા-
 શુભ વર્ણુગ ધસ અને સ્પર્શમય જે પુદ્ગલો છે, તેના ભોગને
 વસ્તુન નિશ્ચય નયથી જોતા આત્મા ભોગવનો નથી, માટે
 તે અભોગી જાણવો આત્માના ચુએનો ભેદ થનો નથી
 એટલે આત્માથી આત્માના ચુએના ભિન્ન કદાપિ કાગે પડના
 નથી, માટે આત્માને અતેદી કહે છે પુરૂષ વેદ એટલે સ્ત્રી
 ભોગવવાની છઠ્ઠા જોનાથી યાવ તે સ્ત્રી વે- એટલે પુરૂષ
 ભોગવવાની છઠ્ઠા જોનાથી યાવ તે નપુસક વેદ એટલે સ્ત્રીપુરૂષ
 ઉભય ભોગવવાની છઠ્ઠા જોનાથી યાવ તે એ ત્રણ પ્રકારના
 વેદથી પણ રહિત, નિશ્ચયનયથી જોતા આત્મા છે માટે આ-
 ત્મા અવેદી જાણવો વળી સત્તાથી જોતા અરોગી, અછેદી,
 અખેદી, અકપાદ, અસખાદ, અવેસી, અચરીરી, અજાદાગી,

અવ્યાખ્યાય, અનવમાદી, અમુરશ્વધુપરિણામી, અતીન્દ્રિય, અ-
પ્રાણી, અપોનિ, અસંસારી, અમર; અવ્યાપી, અનાશ્ચિન,
અકલ્પ, અવિરૂદ્ધ, અનાત્રવ, ચિદ્ધન, આનંદધન, અશોષી,
લોકાલોકશામક, સત્સ્વરૂપ, એવો આત્મા જાણુવો. પણ
પણ સંસાર અવસ્થામાં કર્મના યોગે સર્વ જાદિ નિરાભાવે
રહી છે. તેથી આપણાંવે પોતાની શક્તિનો ઉપયોગ કરી
શકતો નથી. વળી જેમ તલમાં તેલ વ્યાપીને રહ્યું છે.
કુસમાં સુગંધ જેમ વ્યાપીને રહી છે. શેલડીમાં જેમ રત્ન
વ્યાપીને રહ્યો છે. તેમ આત્મા આ દેખાતી કાપામાં અ-
સંખ્યપ્રદેશરૂપવ્યક્તિથી વ્યાપી રહ્યો છે. વળી તે આ-
ત્માને ચાર પ્રમાણથી તથા દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાળભાવથી જાણે
એવી રીતે ૫૬ દ્રવ્યમાંથી પોતાના આત્માને ઉપાદેય જાણે,
અનાદિકાગથી પુદ્ગલ દ્રવ્યના પર્માણરૂપ અણકર્મ આત્માને
સાચ્યાં છે, અને તેથી પોતાનું સ્વરૂપ ભૂલી ગયો છે, અને
તેથી આત્મા રાગ દ્વેષના યોગે પરભાવ રંગી તથા પરભાવ
સંગી થયો છે, તેથી પોતાનું સ્વરૂપ ભૂલી ગયો છે. પણ
કાળજનિધિયોગે સહચર હારા ન્યારે જ્ઞાન શ્રુતિ ત્યારે જાણ્યું
કે હું આત્મા એક છું, અને સર્વ સંસારભાવથી ન્યારો છું.
હું આજ સુધી અજ્ઞાનથી પરવસ્તુમાં રાખ્યો માચ્યો થયો

રૂપા દય હુ જના મરણોને પોતાના માની ગય દેવમા
ભયા કેમ સસાન્મા બધાડિ માન આત્માના સ્વરૂપમા
માને નમુ તેમજ, એમ બે રાધી સ્વસ્વરૂપને વિવેચી
જુદા પાડેના આત્મા ઇલાન્દિ નવનત્વની ધદા કરે, અને
નનારથી ન્યાગે અતરૂથી ગ્દે તેવો જે વૈરાગ્ય તેો સાત-
ભિત વૈરાગ્ય કહે છે

એના પ્રાનમર્તિતરૈગન્યથી આત્મા, અલ્પમાળમા
નમન મ્મનો દાય કરે છે, અને પૂર્વોક્તકલિન જ્ઞાન અને
વૈરાગ્યથી જાદયિન્માયે પ્રમ્મને ભોગવતો ૫ । આત્મા
મ્મન બાધી મમ્તો નથી

જ્ઞાનરયૈવદિ સામર્થ્ય, વૈરાગ્યસ્વૈય વા કિલ્લ ।

ચત્કોડપિ કર્મેભિ વર્મ, મુચાનોપિ જ વચ્ચતે ॥૧૭

ભારાર્ય ઉપર કહેવાયો છે સાધકકેવે વૈરાગ્ય અને
અભ્યાસથી મનને વશ કરવું નમુ પ્રમાન્નો વૈરાગ્ય પણ પ્રસંગે
આ રા તેથી તેજ વર્ણન કયુ દવે એ મનને એકદમ વશ
કરનાતું સાદસ કરીએ તો કિ તે પોતાના વશમા આવે
ન ૧, પણ જેમ વકદાથી તથા અશ્વને ધીમે ધીમે યુક્તિકળાથી
૧૧ કરી શકાય છે, તેમ મનરૂપી દાથીને પણ દળવે દળવે
માયુક્તિ ઉપાયથી વા કરી શકાય છે

સદગર સંગતિ તથા સત્સાહ્ય ધનસુખનન, વાચન,
એ મનને વત કવનો ગજમાર્ગ છે પણ તે બાહ્ય ઉપાય
છે આત્માના અરૂપમા મનને પ્રનાવતુ, તે મનને વત
ગવનો અન્ય ઉપાય છે હવે તે એકજ આત્મઅરૂપમા
સ્થાપન એક મન એક થાય છે તે બાહ્ય છે

આલ્લધ્યેકપદાર્થ યદા ન કિંચિદ્વિચિંતયેદન્યમ્ ।
અનુપનર્તેધનવન્નિદ્યદુપશાત સ્યાત્તદાચિત્ ॥ ૧ ॥
શોકમદમદનમરત્તરકલહકદાપ્રહચિદાદરૈરાણિ ।
ક્ષીયતે શાતદ્વદામનુભવ પયાગ્ર સાક્ષાત્ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ:—આત્માના મુખ્ય પદાર્થનુ અવલમન
રીતે આત્મા એક પદાર્થમા સ્થિર થએલુ મન બાહ્ય
અન્ય પદાર્થોનુ ચિંતન નથી કરતુ, ત્યારે તે પોતાની
મેળે શાત થઈ જાય છે જેમ કાંઈ વિતાની અગ્નિ પોતાની
મેળેજ ઓલવાઈ જાય છે તેમ અત્ર સમગ્રનુ

વળી એની રીતે શાત મન થતા રોષ, અહકાર,
દામ, મત્સર, દેવેશ, કદામદ, વિનાદ અને વૈર તે પોતાની
મેળે જ પામે છે જે મહાત્માઓએ આત્મામાજ મનને
લગાવી ધણી મહેનતે મનને શાત કર્યું છે, તેમને સાક્ષાત્
તેનો અનુભવ વર્તે છે, એમ નથી જાણતુ વળી તે મન
શાત થઈ જતા આત્માની કેની સ્થિતિ થાય છે તે બતાવે છે.

શ્લોક—

શાન્તે મનસિક્વયોતિ પ્રકાશતે શાતમાત્મન સદ્ગમ્ ।
 મસ્મોભયત્યધિધા, માદ્દધ્યાત ચિલ્લયમેતિ ॥ ૨ ॥

એવી રીતે મન શાત થયે છતે આત્માની અનંત
 આનંદ સુખ દાયક તાન જ્યોતિ સદેજે પ્રકાશે છે, આ
 અધિધા બળાને ભમ્બીભૂત થાય છે અને મોહરૂપ અંધ
 કાર નાશ પામે છે અને અતરમા શાન્તરૂપમૂર્તિ જગ
 મમે છે સતોપની નામિ થાય છે અનેક પ્રકાગ્ની ચિ
 તાનો તો સમૂળગો નાશ થાય છે માયા અને મમતા
 રૂપ દોરા તો સતમળ દૂર રહે છે એવી રીતે મનને વશ
 કરી પોતાના આત્માના સ્વરૂપમા સુગતા રાખી દે સુખસાધક
 બન્યાત્મા છુ રાત્રી દિનસ તારા દેશ ભણી ચાનજે અને
 તેમે અસખ્યપ્રદેસમય તારો જે ખરો દેશ છે તે પામીને
 પોતાના પરમાત્મસ્વરૂપે સાકાળ મદાનજે સમયે સમરે
 અસ્વરૂપી યદન અનંતિ સદિ ભોગવજે

ભ ય સન સુખસાધકો તે માર્ગની નામિ વિના
 ઢાળી નવતે પણ નથી વજ તેખની પેડે ધારી રાખતે કે
 બનાત નથી જેમ પાણીમા નાખેતો સાકરનો મ્કડો જનમા
 એગગી જાય છે તેમ તમે આ માર્ગમા જોડાશે તો
 તમા અતગાત્મસ્વરૂપ પરમાત્મસ્વરૂપમા મળી જવાનું,

આત્મનત્યની પ્રાપ્તિથી ત્રણ ભુવનનું રાજ્ય પામ્યાના કૃતા
તમે! અઘૌકિકે રાજ્ય પામ્યા એમ તમે જાણશો.

તમારા મનુષ્ય અવતારને પન્થ છે કે તમે! આ
પ્રમાણે સમજવાને શક્તિમાન થયા હો. તમારું શરીર, મન,
વચન એ ત્રણ, આ સસાગરપસમુદ્રને તરવા વદા
સમાન છે માટે નદાણને સારા માંગે દોગે, સદૃશ્ય રૂપ
ખલાસી તમને સસાર સમુદ્રની પેલી પાળે પગલાડમે અને
સામું મુખિ નગર દેખાડશે.

ઉપર વખેલુ વાચ્ય, સાલજ્ય, ધાર્યુ તેટ નાથી~ હવે
અમે તત્ત્વ પામ્યા, એમ સમજી સદૃશ્યનુ શઘ્ય અને સદૃશ્યની
સગતિ છોડી દેના નહીં, અને સ્વે-જાચારી થશો નહીં
મેહા માર્ગની ખજી કુચીએ તો ગૂંઝની પામે રહે છે આથી
હવે તે વધારે સુ? જાણતા હશે, એમ નિશ્ચય જરી મેસગો નહીં
જેમ વૈષ્ણવ રાગીને રાગની પરીક્ષા ~ગી ઔપધ આપે છે,
દગ્દીના રાગોની પરીક્ષા કરી જુદી જુદી દના આપે કે,
તેમ સદૃશ્ય તે વૈષ્ણવ સમાન છે તે તમારી અંતરની નાહી
તપાસીને તમને આપવા લાયક ઉપદેશ રૂપ ઔપધ આપને
તમારા સારાને માટે આપશે માટે તમે તેમની વિશેષ
વિશેષ ભક્તિ કરજો, અને તેમની સેવામાં રહેજો,
આજના નેવને વૈષ્ણવ નામ ધરાવી જેમ.

વેઠ ઉઠ વૈદુ કડી લોકાને દો છે તેમ તમે પણ તે બા-
 જનની માવચેની રાખજો માથે એક યાની સદ્ગુરની આસા
 ધાવજો તમને જેમ જેમ ચોખવા પ્રાપ્ત થશે તેમ તેમ તમને
 અધ્યાત્મમાર્ગની ઉચ્ચિઓ અધ્યા કામે ચોખવાની ધણી
 બરે છે તમે સદ્ગુરને દેખી શુભ ભેગ હોતો હોવા થઈ
 નાન કરજો ખાવા પણ જો સદ્ગુર મદારાજ પધારે તો
 હોવા થઈ હાથ જોડી યથાચોખ વિનય સાચવજો, ચો-
 તાનાજ ગામમાજ સદ્ગુર પધાર્યા હોય તો તેમના દર્શન
 રી, તેમને શાસ્ત્રની આસા પ્રમાણે ત્રણ પ્રશ્નણા દેઈ ખ
 માસમથા તથા અનુક્રિઓ અન્નિત પૂર્વક વદન કરજો
 ન્યારે શુઝ મદારાજ પામે જાઓ ત્યારે વદનની નિધિ
 માચવ તે (ધર્મરૂપ મૂલ વિનય) ધર્મનું મૂળ વિનય છે,
 જેમ તમાગમા વિશેષ વિનય તેમ તમે ચોખવાના વિશેષ
 અધિકારી થશો, તમે સદ્ગુર મદારાજ પાસે આરી અમ્મને
 અકક રહી હોવા હોવા બે હાથ જોડી પરાણે લટક સયા
 મીયા જેવું વદન કરો છો, તે શુ શુરમદારાજ નથી
 નમજી શકેના ? તમારી ચોખવાનો શુ તે વિચાર નથી
 જાણતા ? તમે ગુરને વદન કરનામા જેટલું મનમા ઓહું
 લાવો છો તેટલુંજ તમારું કમનસીનપણું સમજવું જેની
 દેખા શુદ્ધિ છે તેની શુદ્ધિ તમેજો સદ્ગુરમા આપન નથી

જી ત્યાં મુઘી તમે ખડ રહ્ય પામનાના નથી, અને
 નમારો આત્મા ઉન્નતિનું શિખર પ્રાપ્ત કરી શકનાનો નથી
 તમે દેવના કરતા ગુરને ઓછા માનો છો ? શા માટે
 ઓછા માનો છો ? ઓછાપણું માનવું તે તમારું અજ્ઞાન
 છે, પ્રત્યક્ષ ઉપકારી તો તમને સદ્ગુણ મહારાજ છે મહા
 ગુરુજી, દેવ ધર્મને ઓળખાવનાર છે દેવજીવી પ્રુદ્ધિ તમે
 ગુરુમા ધારણો તો તમારું કથ્યાણુ થશે, અને તે સમયમા
 એવું દુઃક કહેણી છે કે —

દેવગુરુ વૌનું સઢે, કિસકુ લાસું પાય ।

બલિદારી ગુરુરાજકી, જેણે દિયા દેવ ઘતાય ॥૧॥

ધર્મના દાતા, ધર્મના બોધક, તદ્ગુરુજી સરવ્ય રાગ્ય
 નેન્ય છે, તેમની શ્રદ્ધા તેમની ભક્તિ પરમ કથ્યાણુ રક છે

તમે સસારની બામતમા તમારો અર્થ સાધવાને
 નમારો મનુષ્યોની ખુશામત કરો છો હનરોની આગળ
 દીનતા કરો છો તમારા મુગ્ધી ગેક તથા અમુક ગાન
 વા પેના સારેમની આગળ તમે તેના થગે પડી ગરીમ ગાય
 જેવું મુખ કરી તમારા પુનઃ સ્વાર્થનેમાટે કગરો ગો
 તેના મુખ સામું હાથ હાથ કરીને વા હે સાહેબ ॥ ૧ ॥
 સારેમ ॥ કરીને ટગર ટગર બેપા કરો છો, અને તેની મગ
 સાચવના ગેા છો અને કહેા છો કે, શો સાહેમ ॥ અમાગ

ઉપર મહેરબાની રાખતા રહેજો અમો તમાનાથીજ શુન-
 નારા હીજો નોકરી ને તમે કરતા હો છો તો તમારો
 ઉપરી તમારા ઉપર પ્રસન્ન રહે, તે માટે તમે કેટલું બધું
 લક્ષ રાખો છો? વળી તમારો સાહેબ અમનો પારદાન
 છતાં ગમાર અને ટોળામાર જેવો મનમા જાણુતા છતાં તેને
 નમી નમીને સનામ કરો છો, આપ સાહેબ મુગ્ધા
 સાહેબ નેકનામદાર વિગેરે સમુદો વધી તેને સમેધો છો
 અમ આવતા પમાર વધારના તેને પગે લાગીને વિનવો
 છો, તમે જેનો લાડ સાહેબ આવનાર હોય છે તો હે હે
 લાડ સાહેબ આવનાના છે એમ જાણી તેને જોવા કેવા
 દોડો છો, અને તમારી સનામ તે લે અમર ના લે તોપણ
 તમે કેવા સનામો કરવા કુખી પડો છો આવા સામાન્ય
 પુરોની આની શુનામી કરતા તમે અચકાતા નથી, અને
 જે જ્ઞાનના મહોદધિ છે, સર્વ પ્રકારની મોત્યતાવાળા છે,
 અને જે આપણા અપરાધો છતાં નિરતર ક્ષમાદર્શિયા
 જીએ છે, અને જે સસાર સમુદ્રના તારક છે, અને જે
 આપણા માતાપિતા કરતા પણ અનવધિ ઉપકારના કર્તા છે,
 અને જે લાવધમના દતાર છે તેવા શુ મહાગજની
 ધર્મના માટે આજીજી કરતા શરમ આવે, તેવા સદ્ગુર
 મહારાજને પગે લાગી વિનવતા શરમ આવે આ શુ તમે

ઓછું કરે છે ? તુ તમને આવી રીતે વર્તતા આત્મક-
 વ્યાધુની પ્રાપ્તિ થઈ નહીં પણ 'કદી થશે નહીં, એમ
 નહીં સમજતે હોડના હોડ', ગમ્તના રાગ, સાહેબના
 નાહેન, તમે ગુરુ મહારાજને માનતે અને તેમની ભક્તિ
 કરતે તેમની કૃપા મેળવતે તેમની અંતરૂની આશિષથી
 નમો અનવધિ સુખના બોક્તા બનશો તમે સર્વ પ્રાપ્ત
 કરી શકવાને સમર્થ છો માટે ગુરુઆજ્ઞાએ વર્તી આત્મ-
 ભવરૂપની પ્રાપ્તિ માટે જોગલે શ્રી સદ્ગુરુનો તમે વિનય
 કર્યો, તથા તેમની ભક્તિ કરશો તેમ તમારો સ્વાર્થ
 સમાપ્ત છે, ગુરુમહારાજ તો પરમાર્થ કાર્યમાન સદાકાળ
 પગપથ રહેનારા હોય છે તમારા કૃતા એમ સમજતે કે
 તેઓ મહાજ્ઞાની છે તમારા કલ્યાણને માટે જે આજ્ઞા,
 આચાર, ક્રમભાવે તે તદ્દત્ત કરી અગ્રીકાર કરજો, તેવા
 મદ્ગુરુ પામે દીન થાઓ તેમની ખરા અતઃકૃણા ચાકરી
 ઉભો, તમને તેથી વ્યવહારમાં પણ સુખના માધનો સાતુ
 કુળ થવાના તેમને છ, પૂજ્ય, એવા સમ્મોદી સમ્યક
 પ્રમારે સમેધો તેમની આજ્ઞારૂપ ભનામણથી તમે અનંતિ
 નહિ પામવાનાજ તમે તીર્થની યાત્રા કરવા નહોડો, તો
 હજારો સમ્મોદો વેરો છો તેવા સ્થાનર તીર્થ કરતા સદ્ગુરુ
 રૂપ તીર્થ ઓછું સમજ્યો નહીં કારણ કે તોર્ય ફલતિ

વાલેન સ્વયં સાધુસમાગમ- 'આત્મ તીર્થ તો કાતાતરે ફરે
 છે મેન તેમનું પૂજન ભક્તિ અન્ય ભવમા મુખનું આપના
 થાય છે, આ સદ્ગુરુ રૂપ તીર્થ તો પુણ્ય તેમના દર્શન મરતાજ
 ફળ આપે છે તેમનો સમય થતા અનેક નકાળી તમઓનું
 નિરાકરણ થાય છે અચાનક દશે છે સંપત્તિ મળે છે
 કર્મ અને આત્માનું મરુપ મમજન છે વળી કશું છે કે
 શુરેદીવો શુરેદેવતા શુરેવિષ્ણુ ઘોર અધાર, શ્રી સદ્ગુરુ
 અનરૂપા અનાદિ માળથી યાપી નહેતુ અચાનક અધિકાર
 દાખવાને માટે દીપક મરખા છે અને મદ્ગુરુ તે દેવ છે
 તમને સદ્ગુરુ દેવ વિના આમગમાથી ઉત્પન્ન મો દેવ
 આ મહાન અર્પણ આવશે સુ મરુત્તી ચરીર પપુ તમારા
 નેવુ ઔરિક દેખીને તેમા દેવશુદ્ધિ નથી અપાતી એ
 શુરશુદ્ધિ નથી તથાપિ તેમા તમારો જ દોષ છે સમજો
 કે દેવના મરતા પપુ મર ઉપદેશ દાનમા મોટા છે તેમા
 મરમહારાજે સમક્ષિત ન આપ્યું તેથી તે મોટામા મોટા
 છે વળી તીર્થકર દેવને મરની બાળનમા પશુ તમને આગળ
 નથી મુ છે સમક્ષિત દાવક શુર તેજ દેવ સમજના તેમનો
 ઉપકાર કદી વળી સકાતો નથી કશું છે કે-

સમક્ષિતદાયકગુરુ તળો, પચ્ચુષયાર ન ધાય;
 મયકોટાકોટી કરે, કરતા કોટિ ઉપાય.

આમ શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય જણાવે છે પુનઃ
 પુનઃ તે વાક્યનું મનન કરેા સત્ય માર્ગને જે બતાવી મેા
 દેખુરીમા પટોઆડે એવા ગુરુનેા ઉપમા કોઈ જીવ કોઈ પણ
 ઉપામે વાળી સકનાર નથી . શ્રી મહાગુરુ મહારાજ પાર્શ્વમણિ
 સમાન છે મારગની સૂર્યની, ચંદ્રની, - પટ્ટણની ઉપમા
 શ્રી મહાગુરુ મહારાજને આપી છે મારે મહાગુરુની શ્રદ્ધાનડે
 તમે તમાગા આત્મિક કાર્યમા પ્રવૃત્તિ કરજે સાત ચિત્તથી
 પ્રવર્તજે અપૂર્વ મહોદ્ધનું જરણુ આ કાર્ય છે, એમ
 સમજી તમેા પ્રવર્તજે તમાગા આત્મોન્નતિના કાર્યમા રાને
 રાને કમનાર પ્રવૃત્તિ કરજે તમનું પ્રથમ તો આ કાર્યમા
 પ્રવર્તવું અધરુ લાગશે, પપ્પુ દરેરાજ પ્રયત્નમા જે તા
 તમારા કાર્યમા તમને પ્રેમ થશે, અને જેમ જેમ તમને
 આત્મસ્વરૂપમા પ્રેમ વધે તેમ તેમ તમે જાણજે કે હવે
 સસારથી દૂર થતો જાઉં છું, અને આત્મસ્વરૂપ તન્હ
 દેરાતો જાઉં છું તમને આત્માની પૂર્ણપણે પ્રતીતિ થના
 અનેક પ્રકારના બાલ્ય સક્રો પ્રાપ્ત થના તેનાથી તમેા પો
 તાના સ્વભાવે અચલ રહી ગકશેા

તમેા જેમ જાને તેમ સત્પુરુષોનેા સંગ કરશેા સત્
 પુરુષોની સંગતિથી તમેા આત્મોદ્ધ ઉન્નતિમા વિશેષ ચઢી
 ચકશેા, તમાક કાર્ય તમેા સાધનાતાથી સાધશેા, તમારુ

૧૫ મા દૈન્યોગ્યથી નિદ્રેષ નડે તોપણ તમે સામાપુરે
 ચાલજો આ કાર્મમા પ્રવર્તતા અસત્ પુરો તમારી હામી
 ગમે વા કહેશે કે તેને તો એ જાતની જમણા થઈ છે
 એમ કહેશે તો પણ તમે સમજીલ ચમો નહીં તમારું
 આત્મસ્વરૂપ ધુનના તારાની પેઠે અચન છે, સત્ય છે એક
 સ્વરૂપ છે એમ શ્રદ્ધા કરજો અનંત તીર્થકર જે થયા થાય
 છે અને યશે તે પણ આત્મસ્વરૂપના ધ્યાનથીજ પરમાત્મ-
 પ પામ્યા-પામે છે અને પામશે માટે એવું પુનઃપુન-
 રેમથી ધ્યાન કરજો

સાત સાતકુળ સમૂહમા રાત્રીએ તથા પ્રભાતે ઉપર
 લાખાણે આત્મતત્ત્વનું ધ્યાન કરજો પદ્માસન વા સિદ્ધા-
 સન વાળાને કોઈનો તમ્હા આવે નહીં એવી જગ્યામા બેસજો
 અને આત્મદ્રવ્યના શુદ્ધ પર્યાયનું સ્મરણ કરજો સ્મરણ
 કરતા દુરત એક દિવસ વા બે ત્રિમમા તમને આત્માનુભવ
 ન થાય તો નિરાશ ચમો નહીં તેમ ઉદ્યોગ ત્યાગી નહિ,
 રૂઝો જોડના જમીનમા વા-ઓ કે દુરત કઈ કેરી આવ-
 તી નથી તેમ મહેનમાટે પાયો બોલો કે દુરત કઈ
 મહેન જતી જતો નથી સાળામા નિસાળીયરણ કરી
 અબ્યાસ કરવા બેઠા કે દુરત તમે એમ એ ની પરિક્ષા
 કરવાના નથી બી વા યુ કે દુરત મ્હં અકુરો ઉમી

નીમિત્તા નથી, હજવે હજવે પ્રયત્ન કરતા અનુક્રમે નિર્ધારી
 નિર્ધારિ થાય છે આત્મવિદ્યાના નિયમને નિરત્ર યા દેશ
 કે આત્મસ્વરૂપનો વિચાર કરતા તેનું ચર્ચાર્ય અવગણ્ય તમાના
 લક્ષ્યમાં ન આવે, તો પણ તેનો વિચાર કરનારી આત્મ
 અવગણ્ય સમજવાનું બાળ અત્યંત પ્રયત્નમાં પ્રગટે છે, અને એને
 એ પ્રમાણે ધ્યાનનો પ્રયત્ન ચાલુ રહેતા જે અગમ્ય હોય
 છે, તેનું કષ્ટકિ સ્વરૂપ ગમ્ય થાય છે, અને અતે પ્રયત્ન સંક-
 જનાનેજ પામે છે, અને અત્યંત પ્રયત્નથી દૃઢપ્રત્યયપૂર્વક જાનના
 ગમે કે આ દેખાતો દેશ તે મારો નથી જે આ દેશ બા
 હમણાથી દેખાય છે તેથી આત્માનો દેશ ન્યારો છે આત્માનો
 દેશ તો લક્ષ્યમાં આવે એવો નથી, એટલે તે અલગ
 છે અનુભવતાનથી તે અસંખ્યપ્રદેશરૂપ બ્રહ્મવાણે આત્મ
 તત્ત્વ દેશ છે તેનો પ્રત્યય ઉપજે છે તમારા દેશમાં સાત
 બધામાંનો પ્રાણ પણ બધા નથી માટે તે દેશનું પુનઃ પુનઃ
 સમગ્ર કરીને તે સમગ્રી નીચેનું પદ સ્મરી જવું

પદ

(અજપાજાપ સુરતા ઘાલી-પ રાગ.)

અલ્પદેશમે યાસ હમારા, માયાસે હમ હૈ ન્યારા
 નિર્મલજ્યોતિ નિરાકારહમ, હરદમહમધ્રુવકા તારા॥૧॥
 સુરતાસંગે ક્ષણ ક્ષણ રહેના, દુનિયાદારી દૂરકરણી

સોડહજાપકા ધ્યાન લગાના, મોક્ષમહેલકી નિસ્સરણી
 પદના ગણના સવદિ સૂઠા, જયમદિ આતમ પીછાના
 યર યિના ક્યા જ્ઞાન તમાસા, લૂણધિન ભોજનકુ છાના
 આતમજ્ઞાન યિના જગ જાણો, માયામોદકા અધિયારા,
 સદ્ગુરુસને આતમધ્યાને, ઘટામંતરમે ઝજિયારા
 સવસે ગ્યારા સવ હમમાદિ, શાતા જ્ઞેયવળા ધારે;
 શુદ્ધિસાગર ધન ધન જગમે, આપ તરે પરકુ તારે

એમ અધ્યાત્મવશપત્રી લાવનામાં લીન થનાથી તમને
 અત્યાનંદ નામ યમે અધ્યાત્મજ્ઞાન અને તેની રમણનાથી
 અરોગ્મિસુખની પ્રાપ્તિ થાય છે અધ્યાત્મશાસ્ત્રના મન
 નથી તેના સ્મરપુથી અને તેના અનુભવથી જે સુખ થાય
 છે તે સુખની બરોબર દુનિયાનું કોઈ પણ સુખ નથી અને
 અધ્યાત્મજ્ઞાનીઓ જ તે ગ્રાસ્ત સુખ ભોગવે છે પ્રભુ છે કે

શ્લોક

અધ્યાત્મશાસ્ત્રસંમૂત, - સંતોષસુખશાલિન
 ગણયન્તિ ન રાજાન, ન ધીર નાડપિ વાસવમ્ ॥૧॥

ભાવાર્થ:—અધ્યાત્મ શાસ્ત્રથી ઉત્પન્ન થયેલા જે

સંતોષ સુખ તેને ભોગનારા મહાત્માઓ રાજાઓ ધનને

અને છે તે પણ હીસાગમા ગણતા નથી

પણ અધ્યાત્મજ્ઞાનલાવના તથા અધ્યાત્મશાસ્ત્રનું સર્વે

તૃપ્તિ પામી જતાવવા શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય કહે છે કે:-

શ્લોક.

વેદાન્યશાસ્ત્રચિત્ત યલેશં, રસમધ્યાત્મશાસ્ત્રચિત્ત;
માગ્યમ્મદ્ ભોગમાપ્નોતિ, વદતે ચન્દનં સ્વરઃ ॥૧॥

વેદ શાસ્ત્ર, વ્યાકરણ, ન્યાય વગેરે શાસ્ત્રના જાણનારા પંડિતો સામાસામી શાસ્ત્રાર્થ કરી અરસપરસ અદંતા અને મમતાના યોગે એક બીજાનું ખંડન કરતા તથા આત્મસ્વરૂપના અજ્ઞાન એવા ક્ષેત્રને પામે છે, અને અધ્યાત્મજ્ઞાન થકી ઉત્પન્ન થયેલા વિવેકવરે; જેણે સ્વપરની બહેંચણ કરી આત્મસ્વરૂપનું જ્ઞાન મેળવ્યું છે, અર્થાત્ મયાર્થપણે અધ્યાત્મ શાસ્ત્રનું અનુભવપૂર્વકજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું છે, એવા અધ્યાત્મ શાસ્ત્રવેત્તા, ખરેખર સત્યસુખના ભોક્તા બને છે. જેમ ચંદનના બારને રાસભ ઉપાડી ક્ષેશ પામે છે પણ ચંદનનો ભોગ તો ભાગ્યવંત પામે છે, એમ અધ્યાત્મશાસ્ત્રની તથા અધ્યાત્મ જ્ઞાનની શ્રેષ્ઠતા બતાવી; વળી શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયજી અધ્યાત્મશાસ્ત્રનો વિશેષ મહિમા સ્તવના કહે છે કે:-

શ્લોક.

ધનિનાં પુત્રદારાદિ, યથા સંસારચુદ્ધયે;
તથા પાંડિત્યદક્ષતાં, શાસ્ત્રમધ્યાત્મયજિતમ્. ॥ ૧ ॥

અધ્યેતવ્ય
અનુષ્ટેય

માઘ્યં પુનઃ પુનઃ

યો યોગ્યસ્ય કસ્યચિત્. ॥૨॥

ભાવાર્થ:—ધનનત મૃદુચ્છેને જેમ યુવ સો પરિ-
વાગદિ સસારની શુદ્ધિમાટે વાય છે તેમ અધ્યાત્મશાસ્ત્ર
જ્ઞાન વર્ણિત અભિમાની પડિતોનો વ્યાકરણ, ન્યાયાદિ
શાસ્ત્રાભ્યાસ પણ સસારની શુદ્ધિ અર્થે છે તે માટે તમારે
અધ્યાત્મશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો, વારંવાર અધ્યાત્મ
શાસ્ત્રોના ગ્રંથની હૃદયમાં ભાવના કરી અધ્યાત્મશાસ્ત્રના
અર્થાર્થ તમારે વારંવાર ચિંતવન કરવું અને અધ્યાત્મજ્ઞાન
યોગ્ય જે પુરુષ દોષ, તેને જ્ઞાનીઓએ આત્મજ્ઞાન આપ્યું, જે
કેઈ યોગ્ય સદ્ગુણી ઉત્તમ જીવ હોય, તેને અધ્યાત્મ
શાસ્ત્રનો અર્થ દેવો, શિખવવો, અયોગ્યને અધ્યાત્મશાસ્ત્ર
શિખવવું નહિ, અને અયોગ્યને આત્મજ્ઞાનની કુચીઓ આપરી
નહીં શ્રી મહાનિરીધસત્રમાં અયોગ્યને ઉપદેશ ન આપે
તે માટે કહ્યું છે કે યથા મહાનિરીધે:

ગાથા.

આમે ઘટે નિવિસં, જહા જહં ત ઘટં વિનાસેદ્,
પર્થ સિદ્ધંતરહસં, અપ્પાદાર વિનાસેદ્. ॥ ૧ ॥

કાયા ધનમાં નાખેલું પાણી જેમ ધડનો નાશ કરે છે
એમ અધ્યાત્મ તત્ત્વસિદ્ધાન્તરહસ્ય પણ અયોગ્ય જીવને દેતા
આત્માનો નાશ કરે છે. ॥ ૧ ॥ અયોગ્યને સુતર-
અયોગ્યને સત્ર અને સુનાર્થ જ્ઞાન ન આપવું કાર-

છુદે તે છવની ચોખ્ખતા વિના તે ઉધો અર્થ ગ્રહે છે, પ્રશ્ને છે, અને ઉલટું વર્તન કરી દુર્ગતિ જાય છે, માટે આત્માર્થી પુરપ્ને અધ્યાત્મચાસનું જ્ઞાન દેવું, તેના રહસ્યનો ઉપદેશ આપવો, આત્મપદના અર્થો લગ્ય પુરપ્ને, તદ્દેતુ અને અમૃત-ક્રિયાનું સેવન કરવું, તદ્દેતુ અને અમૃતક્રિયાથી આત્મ-સ્વભાવ શુદ્ધ નિર્મળ પ્રકાશે છે.

શુદ્ધતા, લોભ, રતિ, દીનતા, મત્સરીપણું, ભય, શંકા, અજ્ઞાનતા, એ દોષોના સંગચક્રી જે ક્રિયા કરવામાં આવે છે, તે ક્રિયાનો આરંભ નિષ્ફળ જાય છે. એ દોષોથી આત્મશુણ્ની વૃદ્ધિ થતી નથી, પણ ઉપરના દોષોનો પરિહાર કરી જે ક્રિયા કરવામાં આવે છે તે ક્રિયા સફળ થાય છે, આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ જેનાથી થાય તેજ ક્રિયા આદેય જાણવી. મોક્ષમાર્ગને અનુસરનારી ક્રિયાનો ઉચ્છેદ કરવો નહીં. જેમ તેમ ધર્માધર્મમાં પ્રવર્તવું નહીં. આત્મધર્મસાધ્ય જાણી પુદ્ગલમમતાને પરિહારવી, આત્મધર્મમાં રચિ થયા વિના પુદ્ગલ ઉપર થતી મમતા ત્યાગી શકતી નથી. તમે શુદ્ધબુદ્ધિથી વિચારશો તો માત્રુમ પાસે કે જે વસ્તુ પ્રિય લાગે છે, તેની રાચ થાય છે. આત્મજ્ઞાન થવાથી આત્માજ પ્રિય લાગે છે, અને તેનું જ્યાં સુધી જ્ઞાન થયું નથી ત્યાં સુધી જડવસ્તુ પ્રિય લાગે છે, સર્વ જડવસ્તુઓ ક્ષણિક છે, એમ જ્યારે ખરેખર

ભાનાર્થ — ધનવત શૃદ્ધ્યેને જેમ ૩
 વાગદિ સસારની શૃદ્ધિમારે થાય છે તેમ ૧૫
 નાન વડા ન અભિમાની પડિતોનો આશ્રય ૨૭
 શાસ્ત્રાભ્યાસ પણ સસારની શૃદ્ધિ અથ છે તે ૧૧
 અધ્યાત્મશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો વારવાર ૪૩
 શાસ્ત્રોના રહસ્યની હૃદયમાં લાવનારી અધ્યાત્મ ૧૧
 અર્થ પુ તમારે વાગાર ચિંતવન કરવું અને અધ્ય ૧૧
 થોડા જે પુરત દોષ તેને શાનીઓએ આત્મજ્ઞાન આ ૧૧
 દોષ થોડા સદૃશી ઉત્તમ ન દોષ તેને અ ૫૬
 શાસ્ત્રો અર્થ દેવો, શિખવવો અરોગ્યને અધ્યાત્મ ૧૧
 શિખવવું હિ અરોગ્યો આત્મજ્ઞાનની કુચીઓ આ ૧૧
 નહોં શી મહાનિ ડીયમ્મમા અપામ્મને ઉપચ ન આપ ૧૧
 ત માટે પુ છે કે યથા મહાનિશીથે ૧૧
 ગાથા.

આમે ઘડે નિદિષ્ઠ, જહા જલ ત વહ
 પય સિદ્ધતરહસ્ત, અપ્પાદાર વિળાસે
 કાયા ધડામા નાખેલ પાણી જેમ મડ
 એમ અધ્યાત્મ વસ્તુસિદ્ધાતરહસ્ત પણ અ
 તેના આત્માનો નાશ કરે છે “જ
 નદાયવ” અરોગ્ય

જો તે હવની મોખ્ખતા વિના તે ઉધો અર્થ ગ્રહે છે, પ્રશ્ને
 છે, અને ઉચ્ચ વર્તન કરી કુચિતિ જાય છે, માટે આત્માર્થી
 પામે અધ્યાત્મશાસ્ત્રનું જ્ઞાન હેતુ, તેના ગદમ્બનો ઉપદેશ
 આપવો, આત્મપન્ના અર્થી લગ્ય પુરો, તદ્દેતુ અને અમૃત
 કિનાતુ મેવન મરુ, તદ્દેતુ અને અમૃતક્રિયાથી આત્મ
 મનવશુદ્ધિ નિર્મળ પ્રાપ્ત છે

મૃત્તા, ભોજ, રતિ, મીનના, મત્તનીપણ, લાચ, શુભા,
 અજ્ઞાનના, એ દોષોના મનથી જે ક્રિયા કરવામાં આવે
 છે, તે ક્રિયાનો આત્મ નિષ્ફળ જાય છે એ દોષોથી આ
 ત્માકુની વૃદ્ધિ થતી નથી, પણ ઉપના દોષોનો પગિત
 કરી જે ક્રિયા કરવામાં આવે છે તે ક્રિયા સફળ થાય છે,
 આત્મસ્વપની પ્રાપ્તિ જેનાથી થાય તેજ ક્રિયા આદેય ન
 થતી. મેક્ષમાર્ગને અનુજ્ઞાનારી ક્રિયાનો ઉચ્ચ કરવો નહીં
 જેમ તેમ ધર્માધર્મમાં પ્રવર્તવું નહીં આત્મધર્મસાધ્ય જાતી પુદ્
 મજામનનાને પરિહારી, આત્મધર્મમાં રૂચિ થયા વિના પુદ્
 નગ ઉપ થતી મમતા ત્યાગી નમતી નથી તમે શુદ્ધશુદ્ધિથી
 વિચારો તો માત્રમ પામે કે જે વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય છે, તેની
 રાચ થાય છે આત્મજ્ઞાન થવાથી આત્માજ પ્રિય થાય છે,
 અને તેનું ત્યાગી થતું જાય નથી ત્યાગી થતું જાય પ્રિય
 લગે છે સર્વ જાતનું આ દલિત છે, એમ જાણે અર્થ

અતઃકરણમા શ્રદ્ધા યાય છે, સારે તે વસ્તુઓના તન્મય થતી પ્રગતિ દૂર યાય છે, અને આત્મધર્મ પ્રગટ કરવા પ્રવૃત્તિ યાય છે, અને પોતાના મુદ્ધ આત્મધર્મમા પ્રવૃત્તિ થવાથી સમતાલાન પ્રગટે છે, અને અનુક્રમે આત્મા પરમાત્મપદ માખ્ય કરે છે શરીરમનાણ્ણીવી લિન્નપણે વર્તતો આત્મા, દાણે દાણે અનંતમુખ જોગવે છે, અને સર્વ પ્રકારના કર્મથી ગદિત થઈ મોક્ષપાપ પ્રાપ્ત કરે છે, હે લન્નઆત્મન ॥ મનુષ્યજન્મનો અમુલ્ય એક સમય પણ માયામા ફસી દાગટ ગુમાવીશ નહિ

આત્મશક્તિ પ્રે ૧૧ મથ અત્વ મંથનમ્ —

શ્લોક

વેધાપુરે શુભે પ્રામે, વિહિત માસસ્વકમ્ ।

આત્મશક્તિપ્રકાશસ્ય, — સમારમ્ભઃ કૃત શુભઃ ॥૧॥

નેત્રરસનયેલામ્દે, વેશાલે શુક્લપક્ષકે

તૃતીયાયા સમાસોડ્યઃ, શુદ્ધચન્દ્રિમુનિના કૃતઃ ॥૨॥

આત્મશક્તિપ્રકાશગ્રન્થઃ સમાપ્તઃ

॥ શુભંભૂયાત્ ॥

રચના વિ સ ૧૮:૨ વેશાળ સુદિ ત્રીજી વેધાપુર.

